4

ÇATAL MATAL KAÇ ÇATAL

çatal matal kaç çatal

güldürü dizisi : DÖRT

rıfat ılgaz

SINIF YAYINLARI

Güldürü Dizisi: DÖRT

ÇATAL MATAL KAÇ ÇATAL?

RIFAT
ILGAZ

Çatal Matal Kaç Çatal?

SINIF YAYINLARI

İstanbul
1972

Kapak Kompozisyonu
Tamer Gürpınar

YELKEN Matbaasında
dizilmiş ve basılmıştır.

Kapak **Evren Ofset**

BEN İYİNİYET SAHİBİ!

Paralı, itibarlı, imtiyazlı bir insan olmadığımı anladığım günlerde şöyle düşünmüştüm:

«Oğlum Azmi! Para sahibi olamazsın, para sahibi olamadığın için de itibar sahibi olamazsın! Geriye bir iyiniyet sahibi olmakla, imtiyaz sahibi olmak mı kalıyor. İyiniyet sahibi olsan bile, kimseyi inandıramıyacağına göre, ha olmuşsun, ha olamamışsın, hepsi bir! Kala kala bir imtiyaz sahibi olmak mı kalıyor? Bilmem kaç kuruşluk pulun başına gelir. Yaz dilekçeni, git tütüncüden dört de beyanname al.. O kadar. Meseret kahvesinde doldur, iliştir dilekçene. Dayan valiliğe, oldun bir gazetenin imtiyaz sahibi.. Gazeten ister çıksın, ister çıkmasın!»

Bir şeye sahip olduktan sonra gerisi kolay, karış-

tın demektir insan arasına. Artık yuvarlanır gidersin, bira fıçısı gibi...

O zamanlar kâğıdın topu sekiz lira. Şimdiki gibi karaborsada yetmiş liraya değil. İmtiyaz sahipliğini yürürlüğe koyabilmek için iki top kâğıt attın mı matbaaya, tamamdır. Ama gazeten, satmıyormuş, satmasın. Kesekâğıtçılık öldü mü? Ver kiloya, yine gazeten gazete!

«Muhalif» olduğum müddetçe kese kâğıtçılara düşmedi gazetem. Hiç bir gün üzüm alırken bastığım gazeteyi manavdan kınalı yapıncak fiyatına satın almadım.

Babıâlide bobin patlağını top haline getiren Niğdeliler beni ne kadar tanıdı, ise, basın savcısı ile de o kadar içli dışlı oldum. İmtiyaz sahipliğim, nihayet dosya sahibi tanınmış bir adam haline getirdi beni. Adım duyuldu. Tütüncüsünden, taksitçi terzilere kadar tanıdılar beni. Bu memlekette, kendimi polisinden tut mahalle bekçisine kadar tanıttım, bir şu, adamın değerini para ile ölçen bankacılar hariç.

Anlatayım, siz de hak verin bana. Kâğıt toplarının sayısı her hafta beş on kabardığı sıralarda idi. Gazetemin pek az kilo tutan iadelerini kesekâğıtçılara kaptırıp çavuş üzümü fiyatına tekrar satın almaktansa postalayıp Anadolunun kuş uçmaz köşelerine göndermeyi daha uygun buldum. Ama günü geçmiş gazetelermiş, olsun. Oralara hiç gazete gitmediğine göre isterse ay değil, yıl geçsin!

Bu arada Kıbrısa da bol bol gazete gönderiyordum. Her hafta gönderdiğimin iki mislini istiyorlardı. Satış iyiydi ama parasını göndermiyorlardı bir türlü. «Göndermesinler» dedim, okusunlar da. «Bir gün Kıbrıs bizim olur da hesabı o zaman görürüz.» Meğer onların göndrmemeleri, ne kötü niyetten, ne de dar-

lıktanmış, döviz meselesinden ileri geliyormuş. Nasılsa o meseleyi de çözümlemek yolunu bulmuşlar. Bankadan bizim idarehaneye bir «ihbarname» geldi. Şu kadar dolarını gel de al diyorlardı.

Bankanın başlığını, mühürünü taşıyan ihbarnameyi memura uzattım:

«Verin bizim 5 doları!» dedim.

«İhbarname»yi eline aldı. Hayatında hiç ihbarname görmemiş gibi okudu. Evirdi, çevirdi, altına üstüne baktı, uzattı bana:

«Bu Halkyolu adlı gazetenin sahibi kim?» dedi.

«Ben!» dedim. «Ben, Aziz Halktanır!»

«Bu para Halkyolu isimli gazetenin sahibine geldiğine göre.. Önce gazetenin sahibi olduğunuzu gazetede bize göstermeniz gerekiyor.»

«Kolay!»

Dedim, doğru tütüncüye.. On kuruş verip bir gazete aldım. Uzattım bankacının gözünün içine:

«İşte!» dedim. «İmtiyaz sahizi Azmi Halktanır!»

Parmağımı bastığım sütündeki yeri okudu:

«Tamam!» dedi. «İmtiyaz sahibi Azmi Halktanır.. Gazetenin imtiyaz sahibi Azmi Halktanır olduğu için bu Kıbrıstan gelen beş dolar da Azmi Halktanır'a geliyor demektir.»

«Tabiî... Size gelecek değildi ya!»

«Yalnız gazetenin imtiyazını bir görmemiz lâzım! İmtiyaz gerçekten bu Azmi Halktanır'ın üzerine mi?»

«Doğru ama, yanımda değil!..»

«Nerede ise getirin!»

Ne olur ne olmaz diye Erenköydeki büyükannemin sandığına kilitlemiştim.

«İyi ama!» dedim «İmtiyaz sahibi Azmi Halktanır olmasaydı, gazeteye imtiyaz sahibi Azmi Halktanır diye yazılır mıydı?»

«Haklısınız ama burası banka.. Müsbet vesika göstermeniz lâzım!»

«Beni şimdi Erenköy'e kadar yollamayın!..»

Daha da ötede olsaydı yine de yollayacaktı. Bankanın, rüzgârımla açılan kapısından girerken karşıda bir adamın beklediğini gördüm. Ben bankadan çıkınca o adamcağız da düştü peşime.. Vapura bindim, o da benimle.. Öyle ya... Bankadan beş dolar çekecek bir gazeteciyi hiç boş bırakırlar mıydı? Bana verdikleri önemi anlayınca büsbütün göğsüm kabardı, şu memlekette, kim ne derse desin, bir gazetenin imtiyaz sahibi olmak başka şeydi. Benim gibi beş dolarlık bir imtiyaz sahibi de olsa...

Yolculuk biraz uzun sürdüğü için kapı kadar imtiyaznameyi ancak ertesi gün getirebilmiştim. Göğsümü gere gere uzattım memura:

«İşte» dedim, «İmtiyaz sahibi Azmi Halktanır, gördünüz mü?»

Bir bana baktı, bir imtiyaza.. İkisi arasında pek uygunluk görmedi ama, nihayet kapı kadar vesika idi bu:

«Tamam!» dedi «Kıbrıstan gelen beş doları şu imtiyaznamede adı yazılı Azmi Halktanır alacak!»

«Yani ben!»

«Siz mi?»

«Evet ben!»

Beni ilk defa görüyormuş gibi tepeden tırnağa yeniden süzdü:

«Ama bu beş doları alacak olan Azmi Halktanır'ın bizzat siz olduğunuzu nasıl isbat edeceksiniz?»

«Yalan mı söylüyorum ben!»

«Estağfurullah!»

«O halde.»

«Vesika lâzım.»

«Yâni Azmi Halktanır'ın siz olduğunuzu isbat edecek vesika..»

«Buna lüzum var mı?»

«Var ki istiyorum. Şu elinizdeki imtiyazı herhanbi bir adam tutup getirse, ihbarnameyi de müvezziin elinden alıp gelse, verin parayı bana dese... verebilir miyim?»

«Hayır veremezsiniz!»

«Öyle ise size de veremem, mazur görün!.»

«Şimdi ne olacak?»

«Çok basit.. Hüviyet cüzdanınızı göstereceksiniz!»

«Yok!»

«Oldu mu ya!»

«Beni polisinden mahalle bekçisine kadar herkes tanır. Muhalif bir gazetenin sahibiyim ben!»

«Biz tanımayız.. Hüviyet cüzdanı lâzım!»

«Yok!»

«Nüfus cüzdanın da mı yok?»

«Var   O var ama Erenköyde...»

«Getireceksiniz. Başka çare yok!»

Ben önde, bankanın kapısında bekleyen yeni arkadaş arkada tutttuk Erenköyün yolunu.. Ancak banka kapanırken nefes nefese uzatabildim memura. İkinci Dünya Harbinde dış kapàğından içindeki boş sayfalarına kadar ekmek karnesi, basma fişi damgası yemiş nüfus cüzdanımı evirdi, çevirdi:

«Bu sizin mi?» dedi.

«Kimin olacaktı?» dedim.

«Yani?»

«Azmi Halktanır'ın nüfus cüzdanı..»

«Bu cüzdanın Azmi Halktanır'ın nüfus cüzdanı olduğunda hiç şüphem yok!»

«Şu halde?»

«Benim öğrenmek istediğim. Bay Azmi Halktanır'ın kim olduğu... Siz misiniz, başkası mı?»

Artık kızmıştım:

«Memur Bey!» dedim, «Siz bana hakaret ediyorsunuz! Diyelim ki şu ihbarnameyi postacının elinden ben aldım. Azmi Halktanıra ait olan imtiyaznameyi de buldum getirdim. Bu nüfus cüzdanını da Halktanır'ın cebinden çalmadım ya!»

«Bütün bunları herhangi biri tutup getiremez mi? Bu üç vesikayı da getiren adamın Bay Azmi Halktanır olduğuna dair bir vesika sorarsam haksız mıyım?»

Galiba memur haksız da değildi. Ben ki «Halkyolu» gazetesinin sahibi, Halktanır'dım:

«Ne yapmam lâzımdı?» diye yelkenleri suya indirdim.

«Ne mi yapmanız lâzımdı? Nüfus cüzdanınıza bir fotoğrafçık yapıştırıp mühürletseydiniz bütün bu zorluklar hallediliverirdi.

Nüfus cüzdanımı tekrar elimden aldı, fotoğraf yerini soktu gözümün içine:

«Görüyorsunuz ya fotoğraf yok! Bay Azmi Halktanır'ın bizzat siz olduğunuzu isbat etmek zorundasınız!»

Biraz daha yumuşadım.

«Efendim!» dedim. «Bir kolaylık gösterin de şu beş doları alalım artık!»

Güldü:

«Bir kolaylık mı?» dedi. «Şu bankanın içinde bir tanıdığınız var mı, bir bakın!»

Bir salon dolusu memuru gözden geçirdim, şu aksilğe bakın ki tek bir tanıdığım yoktu, ama kapının önünde dikilen memuru hatırlayınca biraz ferahladım:

«Efendim!» dedim «Şu karşıdaki memur?..»

Ben parmakla gösterirken benim yeni arkadaş kayboluvermişti.

«Kim o memur?» dedi, «Bizden mi?»

«Hayır, bizden!»

«Sizden olmaz, bizden olacak!»

Centlimence bir selâm verip uzaklaşmaktan başka yapılacak bir iş kalmıyordu bana.

Bir hafta sonra matbaaya gitmek için tramvaydan inmiştim. Karşıma biri çıktı:

«Sizi İkinci Şubeye kadar götüreceğim!» dedi.

«Ne var İkinci Şubede» dedim.

«Sizin için bir basın dâvasından ötürü tevkif müzekkeresi var da...»

«Sakın yanlışlık olmasın. Ben Azmi!»

«Evet Azmi Halktanır.. Yanlışlık yok..»

«Memnun oldum beni tanıdığınıza...»

«Buyurun bizim adlî kaleme kadar gidelim!»

Adlî kaleme kadar gittik. Komiser:

«Azmi Bey!» diye başladı söze..

Oh! Komiser de tanıyordu beni. Ne imtiyazname sordu, ne nüfus cüzdanı, ne nüfus cüzdanında fotoğraf:

«Bir basın dâvası... 158 inci, 159 uncu maddelerden... Dâva mevkufen görüleceğinden adınıza kesilmiş bir tevkif müzekkeresi var da...»

Sonra arkamda dikilen memura:

«Azmi Beyi savcılığa kadar götürüver!»

Deftere bir şeyler yazdıktan sonra:

«Buyurun!» dedi.

Ben önde, memur arkada, girdik savcının odasına:

«İşte efendim!..» dedi, «Azmi Halktanır?»

«Bu mu?»

«Evet bu!»

«Tamam!»

Ne imtiyazname sordu, ne nüfus kâğıdı.. Ne nüfus kâğıdında fotoğraf aradı:

«Götürün!» dedi.

Ben önde, memur arkada tuttuk cezaevinin yolunu. Çift kanatlı demirkapı, ziline dokunur dokunmaz açıldı, nöbetçi gardiyan:

«Kim bu?» dedi.

«Azmi Halktanır, teslim!»

«Tamam!» diye imzaladı teslim kâğıdını.

Ne imtiyazname aradı, ne nüfus cüzdanı, ne nüfus cüzdanında fotoğraf.

Bu gibi belgeler, ancak bankadan adına gelen beş doları almak için sorulurdu. Cezaevine girmek için ne gereği vardı bu ıvır zıvır şeylerin!

SEN DAHA
ORALARDA MISIN ?

«Tek yataklı bir odacık ver de..» dedim, «Şöyle kendimi dinliyeyim !..»

Mill Eğitim Bakanlığında ufak bir işim vardı. On dört buçuk yıllık bir öğretmenlikten sonra, memurlar kanununun biçimli bir maddesine uydurularak görülen lüzum üzerine açıkta bırakılmıştım. Kışta kıyamette açıkta kalışımın ilk akla gelen tehlikesi soğuk almak değil mi ? Ben buna bile pabuç bırakmadan şöyle bir harmanlıyayım demiştim Ankarayı..

Otel kâtibi işkilli bakışlarla ilk incelemesini yaptıktan sonra :

«Tek yataklı oda istiyorsun ha ?» dedi, «Önce yer var mı, diye bir sor! Tekini, çiftini sonra öğrenirsin!»

«Valla...» dedim, «Bence önemli olan yatağın

olup olmaması değil, tek yataklının bulunup bulunmaması.»

Başını sertçe yana çevirerek:

«Yok!» diye kestirip attı.

Bütün otel kâtipleri gibi müşteri kaçırmaktaki hüneri ortadaydı. Hiç oralı olmadım:

«Çift yataklar kaça?» dedim, soğukkanlılıkla.

«Otelimiz birinci sınıf!»

«Ankaralı değilim» dedim, «İstanbuldan geliyorum!»

Benim gibi adamlardan hiç hoşlanmazlardı. Yani biraz dik kafalılardan..

«Çift yatak kırk iki lira, kalörifer hariç!»

«Uzun lâfın kısası, otuz lira vereyim de kapatayım odayı!»

Ters ters baktı:

«Ya müşteri gelirse bayım?»

«Gelmez bu saatten sonra!»

«Yüzüme baktı kaldı. Hüviyetimi çıkardım, attım önüne.

Yukarı çıkmış, elimi yüzümü yıkıyordum ki otel kâtibi damladı. Ezilip büzülerek:

«Beyefendi, sizden bir ricam var..»

Yirmi dakikada nasıl kibarlaşmıştı böyle...

«Estağfurullah!» dedim, «Ne ricası bu?»

«Tam yedi müşteri geldi de... Altısını ikişer ikişer veriyorum odalara, bir kişi açıkta kalıyor!»

«O da gitsin başka otelde yatsın!»

«Hepsi birden gidecekler, birine yer bulamazsam...»

«Bak kâtip efendi!» dedim, «Ben rahatıma çok düşkünüm. Bütün gece gözümü bile kırpmadım. Başımı korkomaz uyuyacağım. Yanımda biri soluk alsa hemen gözümü açarım!..»

«Yedi müşterinin birden kaçmasına nasıl razı olur vicdanınız ?»

«Çok yorgunum ! Ayrıca da sinirli adamım ben ! Vicdanla ne ilgisi var bunun ?»

«Sizin otel ücretinden on beş lirasını düşsek...»

«Canım, mesele parasında değil. Olmaz diyorum sana !»

Madem parasında değil. Ben de sizden hiç para almam, misafirim olursunuz, olur biter !»

«Misafirin olacaksam o başka... Ağzımı açıp bir kelime konuşmamam gerekir. Nerde bu adamlar ?»

«Aşağıda !»

«Hele bir göreyim de uygun birini seçeyim içinden !»

Pijamayla indim aşağı :

«Hoş geldiniz» dedim, «Nerden böyle ?»

Bir tanesi yarım ağız :

«Sakaryadan !» dedi.

Bir parti heyeti olacaktı bunlar. Hani şu okul yaptırıp da öğretmen istemeğe gelen heyetlerden.. Ya da ramazanda oruç yediği için, başöğretmenle birlikte beş öğretmeni darma duman ettirmeğe gelenlerden...

«İçinizde hanginiz sigarayı bıraktı bugünlerde ?» diye sordum gülerek.

Birbirlerinin yüzlerine baktılar. Biri :

«Ben !» dedi.

Döndüm otel kâtibine :

«Arzu ederse buyursun benim odaya !» dedim, «Sigarayı yeni bıraktım da.. Kokusu ağır geliyor !»

Yürüdüm gittim odama. Az sonra iki bavulla bir de tombul doktor çantası geldi arkamdan. Sonra da yedinci müşteri. Bavullardan birini açtı, çıkardı pija-

malarını. Ben pijama diyorum, bir şalvarla bir yeşil hırka..

«Çoook iyi etmişsin!» diye başladı. «Vallaaa aşkolsun! Benim de tam yirmi altı gün oluyor bırakalı... Hâlâ keh keh öksürürüm bütün gece!..»

«Ne!» dedim, «Öksürür müsün?»

«Ne olacaktı ya?.. Yaş elli altı! Sen kırk sene iç bu zıkkımı.. Sıkıya gelince bırak! O seni bırakır mı bakalım! Öksür babam öksür!..»

Hey Allah!.. Öksür, der demez başladı. Sanki işarete bakıyormuş namussuz öksürük. Öhhö!.. Öhhö, öhhööö!.. Patla emi!..

Yeleğinin cebinden bir tüp çıkardı. Bir hap aldı içinden.. Yuttu kuru kuru:

«İçmişin kaç para eder!» dedi. «Ne öksürük şurupları, ne kodeinler... Üç tanesi bir eroinciyi altı saat sızdırır. Bana mısın demiyor... Öhhööö!»

Sıra doktor çantasına gelmişti. Tuttu sapından, yavaşça çekti:

«Dedim ya, kırk senedir içerdim bu zıkkımı... He, deyince bıçak gibi kesemezsin ki...»

Çantayı açmış, kız gibi süslü bir nargile çıkarmıştı içinden. Ne olduğunu gördüğüm halde şaşkınlıktan:

«Nedir o?» diye bağırdım.

«Nargile!» dedi.

«İçeceksin demek!»

«Hediye getirmedim ya Ankaraya!»

Bir paket de tömbeki çıkardı çantadan. Gazetenin üstüne birazını döktü. Musluktan su doldurdu bardağa. Ağzına bir yudum alıp püskürdü üzerine. Ekşi bir koku yayıldı odaya..

«Hani içmiyordun!» dedim.

«Yalan değil!» dedi, «Tövbeliyim sigaraya!»

«Gel boz şu tövbeyi.. Memlekete dönünce gene

bırakırsın. Nargile içeceğine sigara iç ! Hiç olmazsa kendin içmiş olursun !»

«Yok, yok !» dedi, «Sen merak etme, açarız kapıyı ! Hem, sürse sürse bir saat ya sürer, ya sürmez!.»

Zile bastı, gelen garsondan ateş istedi. İki de çay söyledi, demli çay...

«Tamam !» dedim içimden, «Bulduk belâmızı !..»

Çaylar geldi. Nargile ateşlendi

«Bakma kusura !» dedi, «İşte geldik gidiyoruz. Babamızın memleketi değil ya... Yarın çıkarız Bakana, akşam çeker gideriz. Şey için geldik, Adapazarı Hendek yolu için...»

«Hay hendeklere yuvarlanaydın da gelemez olaydın !» diyorum içimden.

«Demir gibi parke yol var. Şimdi bu yolu bırakıp olduğu gibi, Arifiyeden yol açıyorlar. Üstelik Adapazarından da geçmiyor bu yol. Bu moda da yeni çıktı. Şehirleri kenarda bırakıp geçiyorlar açıktan.. Pekii, içine girmiyecektin de neye kurdun bu şehirleri be adam! İşte Bolu... İşte Gerede !.. Şimdi bizim Adapazarını da bırakıyorlar eski kervansaraylar gibi bir kenarda... Neymiş, Ankara'ya çabuk gideceklermiş. Bütün gün yatıp uyuduktan sonra, ha yavaş gitmişsin ha hızlı... Ne farkeder yani ?»

Öksürükle karışık bir duman salıverdi yüzüme doğru. Fırladım yerimden, tütsülenmiş tilki gibi attım kendimi dışarı.

«Gel beyim gel !.. Aha bitti ! İki çekimlik birşey kaldı. Bakma kusura!.. Bir de sahurdan sonra, hepsi o kadar ! Bütün gün sen sağ, ben selâmet !»

Fırsattan faydalanarak dışardaki işlerimi bitirdim. Uyku şakır şakır gözlerimden akıyordu. Girdim yatağa.

«Dur hele» dedi, «Uyumadan önce bir şey sora-

yım sana ! Bütün gazetelerde aynı haber... Bu cenabet sigaranın kanser yaptığı doğru mu ? Ha, ne dersin ?»

«Doğrudur !» dedim uzatmamak için.

«Ben inanmıyorum !» dedi, «Malûm ya Amerika bizim memleket gibi değil... Bizde sigarayı devlet çıkârıyor, orda şirketler... Sigara için gazetelerden ilânları, reklâmları kestiler mi, bu sefer onlara inat gazeteler başlarlar sigaranın kanser yaptığına dair yazılara, Bizim gazeteler kahve döğücünün hınk deyicileri... Onlar orda «güm!» diye oturttular mı küsküyü, burdan «Hınk!» diye ses yükselir! Dedim ya, ben inanmıyorum ! Kaç kişi ölmüş kanserden bizim memlekette ? Hadi Allah rahatlık versin !»

«İyi geceler !» dedim, döndüm arkamı.

Aradan ne kadar geçti bilmiyorum, bir öksürük bombasıdır patladı. Kaldırdım başımı. Suratım ıslak ıslak olmuştu.

«Hep böyle olur geceleri !» dedi. «Uyuyabilirsen uyu! Zaten uykum hafif... Sinir doktoruna göründüm geçenlerde.. Saydı, saydı hastalıkları. İğneler, haplar... Hadi Allah rahatlık versin !..»

Tam dalıyordum ki :

«Hele bak !» dedi, «Aklıma bir şey takıldı mı hiç uyuyamam ! Sizin İstanbuldaki Kuzguncuk Beylerbeyinden önce mi gelir, sonra mı ?»

«Hay Allah !» dedim, «Üsküdardan sonra Kuzguncuk, sonra Beylerbeyi !»

«Ondan sonra ?»

«Çengelköy !»

«Sonra ?»

«Vaniköy !»

«Daha sonra ?»

«Vapur karşıya geçer !»

«Sen geçme, devam et !»

«Kandilli gelir !»

«Sonra ?»

«Soonraaaa... Şey... Kalamış... Hayır, değil... Şey gelir..»

«Neresi ?»

Bir türlü gelmiyordu aklıma. Başladım düşünmeğe. Ne kadar geçti bilmiyorum. Yarım saat mi, bir saat mi ? Birden hatırladım.

«Küçüksu !» diye bağırdım.

«Bak hele!» dedi, «Sen daha Küçüksuda mısın? Ben Anadoluhisarı, Kalamış, Çubuklu, Paşabahçe, Beykoz yaptım da Köprüye bile döndüm !»

«İyi !» dedim, «At çimayı, sabahla Köprüde !»

«Nerede sabahlıyacaksın ? Kimde uyku var ki ! Dur hele, bir de Rumeli tarafını dolaşayım !»

«Sen dolaş, ben uyuyorum. Hadi iyi geceler !»

Çok geçmedi aradan :

«Çoktan beri bu sahili dolaşmamıştım...» dedi, «Unutmuşum iskeleleri. Bebekten sonra ?»

«Hisar !» dedim, «Rumelihisarı !»

«Sonra ?»

«Sonraaa...»

Kafam işlemiyordu uykusuzluktan.

«Söyle canım !» diye tersledi beni.

«Bilmiyorum !» diye bağırdım.

«Bilmiyorsun ha.. Yazık be !»

Gene başladım düşünmeye.. Birden oturdum yatağın üstüne :

«Buldum !» diye bağırdım.

«Neyi buldun ?»

«Rumelihisarından sonra gelen iskeleyi !»

«Ohooo !..» dedi, «Oralarda mısın sen daha ?.. Emirgân... Ondan sonra İstinye... Ben Kavaklara kadar gittim de döndüm bile !.. Bakma böyle iskele iske-

le dolaştığıma. Kendiliğimden gezmiyorum. Bana doktor tavsiye etti bunları ! Bir takıldı mı kafam, uyuyabilirsen uyu... Hadi Allah rahatlık versin !»

Hangi Allah ! Hangi rahatlık !..

Artık uyur gibi yapacak, ne sorsa karşılık vermiyecektim. Beş on dakika geçmeden bir öksürük zinciriyle fırladı yerinden :

«Öhhö, öhhööö !.. Söyle bakalım, Akçakocadan sonra Ereğli gelir, Ereğliden sonra Zonguldak... Zonguldaktan sonra ?..»

«Arkadaş!» dedim, «Deniz yolculuğunu sevmem. Sevmesini severim de çok çektim Karadenizden. İstanbuldan kalkan trenleri sor bana ! Teker teker sayayım istasyonları!.. Sonra bırak yakamı da uyuyayım!

«İşime karışma ! Ben ne sorarsam ona cevap ver! Söyle, ne gelir Zonguldaktan sonra ?»

«Söylersem hemen uyur musun ?»

«Belli olmaz ! Hele söyle bakalım sen !»

Karadan da, denizden de dolaşmıştım eskiden Karadeniz boylarını. Başladım düşünmeye. Neden sonra

«Buldum !» diye bağırdım, «Bartın, sonra Amasra !»

«Sonra?»

«İnebolu !»

«Salladın. Arada bir iskele var, hatta iki iskele, söyle !»

«Sen biliyorsan neye yoruyorsun beni !»

«Biliyorum da aklıma gelmiyor !»

«Uzatma öyleyse. İşte o bildiğin iskele var, Amasradan sonra »

«Olmaaaz !..» diye bağırdı, «Bana adı lâzım ! Adını bulamazsam uyuyamam !..»

Aradan bir saat mi geçti, iki saat mi... Düşündüm, düşündüm fayda yok. Bir harita... Bir haritactk olsaydı... Derken cebimdeki takvim geldi aklıma. Uzandım başucumdaki ceketin cebine, aldım. Gece lâmbasının düğmesine dokundum. Işığa kızarsa kızsın, vız gelirdi. Dayadım parmağımı üzerine. Tamam, bulmuştum !»

«Kurucaşile... Cide... Meset... İnebolu...» diye bağırdım.

Uyuyor muydu ne ?

Evet, uyuyordu. Demek uyuyordu ha ! Beni uykusuz perişan, gecenin ortasında dımdızlak bırakmış, kendisi horul horul uyuyordu! Edepsizlik bu kadar olurdu.

Çektim yorganı başıma... Sağıma döndüm, soluma döndüm.. Ne yapsam uyuyamıyordum. Nerdeyse ağaracaktı ortalık. Kan beynime sıçramıştı. Fırladım yataktan, başladım sarsmağa karyolasını

«Heeey !»

Birden açtı gözlerini :

«Buldum!» diye seslendim kulağına. «Sorduğun iskeleyi buldum !»

«Ne iskelesi be ?»

«Amasradan sonraki iskeleyi.. Kurucaşile... Cide !»

«Ohooo !..» dedi, «Sen daha oralarda mısın ? Ben Hopaya kadar gittim de döndüm bile !»

Esnedi, gerindi. Yeleğinin cebinden çıkardı saatini :

«Ohooo!» dedi, «Az kaldı sahuru kaçırıyormu-

şum ! Sağ ol ! Allah senden razı olsun. Sen olmasan aç açına tutacaktım orucu !..»

Kalktı.. açtı çantasını. Masanın üstünü donattı. Bir tavuk kızartması... Zeytin yağlı dolmalar... Köfteler... Yarım ağız buyur ettikten sonra başladı atıştırmaya... Üstüne de doldurdu nargilesini, tokur tokur çekmeye başladı. Ben başım yastıkta yatağa girmesini bekliyordum, uykusuz, perişan.

KİMYACININ NOT DEFTERİ

Nizami bey, bir genel müdür saltanatiyle oturduğu masadan seslendi

«Heeey ! Niyazi !.. Kapat pencereleri... Sağnak başladı !»

Kapının önünde üç dört liseli birikti. Ceketleri bile yoktu arkalarında. Derken üç dört liseli daha... Kırk elli kadar da yol kenarındaki ağaçların altına dağılıverdiler. Sağnak fenersiz yakalamıştı çocukları. Kıraathanenin kapısına sığınanlardan biri, kapıdaki tabelâyı yüksek sesle okudu

«On sekizinden aşağı çocukların girmesi yasaktır !»

Bu yasak levhası, çocuklarda, içeri girme isteği uyandırmıştı. Biri

«Neden yasak olsun !» dedi, «Anlayamadım !»

Öbürü :

«Öyle ya !» dedi, «Neden yasak olsun ! Bu yasak okuldan kaçanlar için değil mi ? Okullar bugün paydos olduğuna göre...»

«Girelim !»

«Ne duruyoruz bu yağmurda !»

Önce ikisi girdi. Peşlerinden dört kişi daha... Niyazi pencereleri kapatmış dikiliyordu kıraathanenin ortasında. Girenleri görünce koştu kapıya :

«Heeey ! Çocuklar !» dedi, «On sekizden aşağı çocuk giremez !»

En öndeki, bu emri, duruma göre yorumladı

«On sekizden aşağısı yasak ha ! Biz tam altmış kişiyiz !»

Kapıdakilere elini salladı. Onlar da çınarların altındakilere seslendiler :

«Haydi çocuklar !»

Niyazi ne kadar göğüslemeğe çalışsa da nafile. En azdan altmış liseli, çekirge sürüsü gibi, birden dolduruverdi boş sandalyeleri.. Geriden gelenlere, masaların üstünde bile yer kalmamıştı. Saçları vıcık vıcık briyantinli delikanlı

«Ulan Erol !» dedi, «Bırakalım parkı da burda konuşalım !»

Erol filinta gibi delikanlıydı. Şöyle bir çalımla çıkardı tarağını, yağmurdan suçuk gibi olmuş saçlarını fiyakalı fiyakalı tararken :

«Olur mu burda konuşmak...» dedi, «Kahve tıklım tıklım, be !..»

«Canım onlar çakmaz bizim dalgamızdan. Biraz üstü kapalı konuşuruz olur biter !»

Aşağı yukarı aynı yaşlarda oluşlarından, aynı sınıfta oldukları anlaşılıyordu. Erol dedikleri, elebaşılalarıydı her halde... Bilârdo masasına yanladı

«Arkadaşlar!» diye başladı yavaştan, «Biliyorsunuz kimyacının defterinin yürütüldüğünü.. Ammaaa.. bunu kim yürüttü.. Ben de bilmiyorum, siz de bilmiyor sunuz değilmi? Yani bilmeyeceksiniz demek istiyorum!»

Hep birden cevap verdiler:

«Bilmiyoruuuz! Bilmeyeceğiz!»

Kıraathanede bir uğultudur gitti. Bütün başlar onlara çevrilmişti. Nizami efendi kalktı masasından

«Olmaz böyle şey!» diye bağırdı, «Hadi göz yumduk içeri girmenize. Yağmurda ıslanmasınlar dedik. Siz de ayağınızı denk alın. Toptan konuşmak yok!»

Erol açıkgöz bir şeyę benziyordu. Gitti, sırtını sıvazladı Nizami Beyin

«Hoş gör babalık!» dedi, «Bugün okullar istop. Giderayak üç beş lâf edelim dedik. Sen, bak keyfine!»

Sonra Niyazi'ye döndü

«Sen sıradan çay ver arkadaşlara!»

Niyazi kuşkulu kuşkulu bakıyordu. Erol

«Korkma!» dedi, «Bende paralar!»

Çıkardı, bir on kâğıt toka etti

«Üstü de içtikten sonra!»

Çalımlı çalımlı geldi, gene bilârdo masasına yanladı:

«Ne diyorduk çocuklar. Defteri kim yürüttü diyorduk değil mi? Ha!. Defteri kim yürüttü ben de bilmiyorum. Siz de bilmiyorsunuz!»

«Bilmiyoruuuz! dedik ya!»

Boş bulunmuşlardı işte! Erol, kaşlarını çattı

«Atacaklar sokağa. Toptan cevap vermek yok.. Bu deftere göre tam otuz iki baş öğrenci, yalnız bizim sınıftan bütünlemeye kalıyor!»

«Vay anasını be!»

«Tam otuz iki baş ha!»

«İnsafına tüküreyim ben onun!»

Erol'un yüzü güldü:

«Ha şöyle!» dedi, «Teker teker konuşun, kahveciler sotada. Fermeye hazır, bekliyorlar! Şimdiii... Bu defteri ne edeceğiz?»

Her kafadan bir ses çıkmağa başladı

«Defteri mi?. Yakalım!»

«Yırtalım! Çöplüğe atalım!»

«Notları düzeltelim de...»

«Postaya verip adresine yollayalım!»

«Müdürün adresine postalayalım!»

«Bakana yollayalım!»

«Ne bakanı be! Bize ne bakandan! Çarkımıza tükürsün diye mi?»

«Aramızdan bir heyet seçelim. Gönderelim kimyacıya!»

«Evet, pazarlığa girişelim!»

Ön masalarda oturan çocuklardan biri kalktı

«Bu defterde kaç sınıfın notu var?»

«Tam dört sınıfın!»

«Dört sınıfın da kırıklarını düzeltelim. Atalım kimyacının adresine!»

«Hayır! Olmaz. Bütün yıl bize kök söktürdü. Biz de ona sene sonunda pirincin taşını ayıklatalım!»

«Nasıl?»

«Nasılı masılı yok! Vermeyiz defteri.»

«Verelim!»

«Vermlyelim!»

«Verelim ama. şu şartla..»

«Şartı martı yok! Otur!»

«Hiç olmazsa bizim sınıftan on beş, yirmi kişiyi kurtarabiliriz!»

«Düzeltmeleri görünce, defteri bizim yürüttüğümüzü çakar. Hepimize takar kancayı! Toptan çaktırır!»

«Öyleyse bütün sınıfları düzeltip öyle verelim!»

«Belli olursa düzelttiğimiz?»

«Olmaz!»

«Olur...»

«En iyisi arkadaşlar, şaka yaptık deyip, çıkalım işin içinden!»

«Bunun şakası mı olur be! Biz paçamızı kurtarmaya bakalım!.. Elimize fırsat geçmişken!»

Solucan gibi sıska biri kalktı ayağa:

«Arkadaşlar!» diye bağırdı. Sesi, davulcu öksürüğü gibi güme gitti. Bir çıkış daha yaptı:

«Arkadaşlar!»

Eh, biraz duyurabilmişti bu sefer.

«Defteri vermemiz lâzım! Eğer vermezsek.. Hiç iyi olmaz bizim için!»

«Neden iyi olmazmış!»

«O zaman öğretmen idareye not cetvelini verirken haksızlık olur!»

«Olursa olsun!»

Solucan, haline bakmadan hâlâ diretiyordu:

«Not vermek zorunda değil mi idareye.. Neye göre verecek öğretmen defter yoksa?»

«Ezberden verir!»

«Hayır arkadaşlar! Birinci karnedeki nota göre verir. Birinci karnede bir alan, gene bir alır... İki alan, iki alır...»

«Bırakamaz hepimizi!»

«Benim birinci karne ikiydi.. Verse verse üç verir bu sefer. Oysa ben bu devre iki kere kalktım tahtaya. Birinde altı aldım, birinde yedi. İki yazılıdan da sekiz, sekiz... Kurtardım paçayı.. Kurtardım ama, defter yok ki, Kimyacı kurtardığımı nerden bilsin! Bana şimdi ezberden, verse verse üç verir, bilemedin dört!

Çakarım ben ! Etmeyin çocuklar ! Verelim defteri ! Acıyın bana !»

«Otur ulan, kelkenez !»

«Hele şu kılkuyruğa bak ! Hep kendini düşünüyor !»

«Sen mi varsın koca sınıfta be !»

«Yakalım da gör !»

«Yırtalım !»

«Atalım kenefe !»

«Seni kelkenez seniiii !.»

«Ulan atın şu kılkuyruğu dışarı. Başımıza iş de açar bizim bu miskin, atın şunu !..»

Yanında oturanlardan ikisi koluna girince hooop ayakları yerden kesiliverdi. İki kişi de boşlukta debelenen ayaklarına yapıştı.. Silkeleyiverdiler kapının önüne.

Bir süre dikildi ayakta salak salak.. Sonra koşaradım tuttu caddeyi. Erol, kapıdan dönenlere :

«Hiç doğru yapmadınız !» dedi.

«Neden doğru yapmıyalım ?»

«Hiç doğru değil yaptığınız diyorum size ! Koşa koşa nereye gitti, söyleyin bakalım !»

«Nereye gidecek, evine !»

«Hayır !» dedi, «Doğru kim[illegible]va gitti, okula !»

«Ulan gider mi, gider !»

«Söyler mi, söyler !»

«Vay espiyon, vaaay !»

«Vay namussuz kelkenez! Koş ulan Tuncer, yakala şunu!»

«Temiz bir ıslat !»

Erol'un kaşları çatılmıştı

«Çocuklar!» dedi «Ens[illegible]enmiyelim enayiler gibi burda!»

«Kalkalım !»

Emeklilerin oturduğu masadan bir homurdanma duyuldu. Komutan emeklisi Barlas'tı homurdanan

«Tutun şunları! diye bağırıyordu, «Yakalayın!»

Öğretmen emeklisi:

«Telâşlanma Cevdet Beyciğim!» dedi, «Bırak gitsinler! Üzme tatlı canını!»

«Niyaziiii!. Kapat kapıları... Yakala!»

Erol bilârdo masasının önüne dikilmiş, trafiği idare ediyordu

«Haydi çocuklar, dışarı! Boşaltın kahveyi, çabuk!»

Komutan emeklisi, kalçasını tuta tuta kapıya doğru koşuyordu. Dörtyol ağzındaki trafik polisini görmüştü:

«Polis, polis!»

Erol, işin sarpa sardığını görünce elini, iç cebine attı. Kara kaplı bir defter çıkardı:

«Babacığım!» dedi, «Biraz bakar mısınız?»

Barlas, defteri görünce, kıstı çenesini.

«Ne var!» dedi, sert sert..

«Babacığım!» dedi, «Anladım ki yaptığımız hiç doğru değil. Buyurun şu not defterini! Kimya hocamıza verin... Bizim için ona rica edin, deyin ki...»

Durdu, şöyle çevresine bir baktı.. En geriye kalanın da kapıdan çıktığını görünce:

«Biiiz!» dedi, «yaptığımız işden son derece pişmanız! Özür diler, suçumuzu bağışlamasını rica ederiz hocamızdan!»

Komutan emeklisi, birden şaşalamıştı. Başarısından kendisi bile kuşkudaydı. Gene aynı şaşkınlıkla Erol'un uzattığı kara kaplı defteri aldı. Bir şey demesi, bir şey yapması gerekirdi tabii. Tuttu, delikanlıyı alnından öptü:

«Yaşa delikanlı !» dedi, «Sizin gibi gençler olduk-
ça...»

Gerisini getiremiyordu. Erol, bütün emeklileri içine alan bir selâm sarkıttıktan sonra, ağır ağır yürüdü, gitti. Kıraathanede çıt çıkmıyordu. İlk sessizliği bozan öğretmen emeklisi oldu :

«Yahu!» dedi, «Cevdetciğim, şu not defterini versene bana !»

Cevdet Barlas'ın uzattığı karakaplıyı aldı. İlk sayfasını çevirdi. Yüksek sesle okudu :

«Saatli Maarif Takvimi !»

RESMEN KONUĞUMSUNUZ!

Devrimgören köyünün imamı Niyazi efendi, kollarını çemirlemiş, ayakkabılraını, atıp bir kenara, pantalonun paçalarını kıvırmış, habire döşemeleri ovuyordu. Evin önünde beliren Muhtar Halil Kaytan, Tanrı selâmından sonra:

«Kolay gele Niyazi efendi,» dedi, «ne yoruyorsun böyle kendini? Zorun ne, adam istemek aklına da mı gelmedi benden. Bütün millet, güne vermiş karnını yatıyor.»

«Yooook!» dedi Niyazi efendi. «Onların yapacağı iş değil! Ben temizliği şartlu şurtlu yaparım. Bu evde öğretmen değl, ben oturacağım. Yayık Raziye'nin evinde tepinsin dursun bundan kelli, imamla, hırlaşmanın ne demek olduğunu öğrensin!»

«İş açmasın da başımıza..»

«Bırak şu besmelesizi. Evin taşını, tahtasını kiremitlerle ovdum. O cenabetin bastığı yerde ne namaz kılınır, ne besmele çekilir.»

Muhtar Halil Kaytan:

«Yoook!» dedi. «O kadar da uzun boylu değil. Allahı var, bi kötülüğünü de görmedik. Boynunu büktü de son günü, madem ihtiyar heyeti bööle muvafık görmüş, çıkarım evden dedi. Aldı kitaplarını gitti.»

«Kitap haaa... Onlara da kitap diyon haaa? Günü gelince meydanda nasıl yaktıracağım onları!»

İmam ileri gidiyordu. Bunları dinlemeğe gelmemişti buraya.

«Bak Niyazi efendi!» dedi. «Reşide'nin Ragıp geldi, Bursa taraflraından. Yerine geldiğin Nuri efendiyi görmüş. Ne dese beğenirsin!»

«Ne demiş?»

«Diyesiymiş ki, imam dediğn köyün yağmurunu, rahmetini de düşünür. Tütün diktiniz mi, pamuk ektiniz mi diye sormuş. Daha ekmedik demiş şoför Ragıp, bir damla yağmur mu düştü.. Toprak tüm kaya gibi.. Gülmüş seninki.. Aç gözünü de bi bak demiş, şuralarda ekilmedik bi karış toprak mı kaldı. Biz yağmur duamızı yaptık, yağmurumuzu aldık.»

«Allah vermezse ne yaparsın!»

«Yoook.. öyle deme Niyazi efendi, biz istedik mi ki..»

«Yani..» dedi. «yağmur duası mı istiyorsunuz benden?»

«Başka, ne isteğimiz olur!..»

«Benim yağmur duam ağıra patlar. Dayanabilirse köylü masrafına, kolay.»

«Eeee.. gayret ederiz gaaari.. Mesarifsiz hükümetten bile iş çıkmıyor.»

«Yirmi kazan aş isterim sıra sıra.. Kırk da kara tavuk.»

Muhtar buruluverdi birden. Bulgur bulamaç, bir emir saldı mı, yirmi kazan hazırdı. Ama kırk kara tavuğu nerden bulacaktı? Köyün tavukları da sözleşmiş gibi tüm benekliydi.

«Adaaam sende..» dedi içinden, «imam görse görse tavukların etini görecektir, tüyünü değil ya!»

«Hazır!» dedi. «Hiç merak etme!»

«Bi nokta kadar beneği olmayacak! Yirmisi kesilecek, yirmisi de beside... Senin anlayacağın yirmisi yağmur duasında kurban.. Yirmisi de yağmurdan sonra kesilecek teker teker... Duayı yapan yiyecek!»

«Ne yapalım! Haber salarız komşu köylere. Tutup getirsinler.. Yağmurun tümü bizim köyün üstüne yağacak değil ya... Hadi kal salıcaanan!»

Raziye'nin evinin önünden geçerken öğretmeni gördü. Dalına basmak için:

«Yağmur duasına çıkıyoruz!» dedi, «Köy kuruyup unufak olacak bu gidişle..»

Öğretmen:

«Yağmur duasına mı?» dedi.

«Çıkmıyalım mı daha? Bak ne tütün dikebildik, ne pamuk ekebildik. Senin maaş hökümetten geliyor.»

«Madem karar verdiniz, hayırlısı olsun. Ben de şehirden gelecekleri ağırlamak için hazırlanıyorum. Bizim Güler arkadaşlarını toplamış geliyor.»

Güler'in, kızkardeşi olduğunu bilirdi Muhtar:

«Onlar da konuğumuz sayılır emme, sen kusura bakmazsın. Köy yağmur duasına hazırlanıyor. Haydi hoşça kal. Yağmur duası yarın ikindi üzeri kaya başında. Gelirsen iyi edersin, eyvallah!»

Yağmur duası köyün şanına yakışır biçimde olmuştu. Komşu köylerden de gelmişlerdi. Kurulu yirmi

kazan harıl harıl kaynamıştı meydanda. Kendi bulguru, kendi tavuğu el kursağına gitmesin diye kaşık çalan çalanaydı. Tavukların yirmisi kesilmiş, yirmisi de kümese kapatılmıştı.

Güç hazımlı bir gece geçirdikten sonra, hemen bütün köylüler kahvede buluştular. Ertesi gün hemen hepsinin gözleri gökyüzündeydi. Havada imama inat en küçük bir bulut yoktu. Çolak Recep:

«Gitti benim karatavuklar!» dedi. «Şu kara talihime bakın. Tavukların en kararları da benim kümeste çıktı. Haci Hamdi'nin bütün tavukları benekli.»

İçeri giren Durdu'nun Hasan:

«Kabardı geliyor!» dedi.

«Ne yandan?» diye içerdikler sordular.

«Asfalttan!»

«Asfalttan yağmur gelmez bizim köye. Senatürler gelir!»

«İcra memurları...»

«Kaymakamlar, valiler...

«Yağmur gelmez!»

Gelmez dediler ya, gene de uğradılar dışarı. Başlar, topaç gibi, kendi çevresinde birer ikişer kere döndü. Hani gökyüzü büsbütün de bulutsuz değildi. Bulut vardı, var olmasına ama, güne serilmiş, ipek çamaşırlar gibi pırıl pırıldı... Oysa onlara kazan tutamakları gibi paçavralar gerekirdi, salkım saçak.

Muştu İbram:

«Allah bi rahmet verirse, anadan doğma soyunup altına durmazsam sağ çıkamayım, sabaha.» dedi. «Var mı benimle soyunacak, rahmet düşerse?»

«Ben varım!» dedi Çepiş Ahmet.

«Ben de varım!»

«Ben de!»

«İş bi yağsın! Ben de soyunurum, hem de, anadan doğma!»

Ertesi gün hava ayna gibi geçti gene. Öbür gün öğleye doğru, iş değişti. Radyonun «parçalı bulutlu» dediği bir biçime girdi gökyüzü. İkindiye doğru tüm kapanırken akşam tatlı bir poyraz, ne varsa süpürüp götürdü.

Gece, eksiksiz bütün yıldızlar yerlerini almıştı. Ama kimse başını kaldırıp bakmadı gökyüzüne. Erkenden kapandılar evlerine.

Ama o sabah güneş, sisleri güç dağıttı. Köylüye söver gibi bir mavilik öğleye doğru çıkıverdi altından.

Habeş Kerim:

«Nerde yirmi kazanın okunmuş aşı? Boşuna mı kestik, yoksa kara kara, tuvakları? Bu imamda da hiç iş yoğumuş be!»

Ama hava birden lodosa çevirdi. Çatalkaya'dan kabaran bulut, yumak yumak köyün üstünü kaplayıverdi. Çavuşun kahvesine giren Epçi Şakir, selâmı sabahı bir yana atarak:

«Başladı!» dedi. «Nah, burnumun üzerine bi damla düştü!»

Tosbağa Halim uğradı dışarı. Çıkmasıyla kahveye dönmesi bir oldu:

«Ulan, burnuna ya kuş terslemiş senin..» dedi, «ya sinek... Ne damlası be!»

«Kolayı var!» dedi Mehmet Ali. «Sıyır mlntanı da ööle dur hemen anlarsın!»

«Şuradan şuraya gideyim ki düştü!»

Çıktı geldi:

«Bu sefer de alnıma damladı...»

İçerde kim var, kim yok uğradı dışarı. Kimi elinin

tersini uzatıyor, kimi kasketini çıkarıp, burnunu gökyüzüne dikiyordu.

«Yağ mübarek yağ!»

«Bırak nazı gaari!»

«Kısrak kızan yoluna bakıyor!..»

«Uzun ettin haaa!..»

«Yağıyor işte!» dedi Habeş Bekir, «Daha nasıl yağsın!»

«Sinek siyer gibi...»

«Başlasın da gelir gerisi...»

«Kara tavukların yüzü suyuna...»

Mehmet Ali fora etmişti mintanı:

«Serin serin düşüyor sırtıma!» dedi, «Daha nasıl yağsın!»

Tam bu sırada yolun alt başından alacalı beleceli bir kalabalık saptı köye doğru.

«Bunlar da kim?» dedi Tosbağa Halim, «Süğlün sürüsü gibi...»

Başlar birden yoldan yana dönüverdi. Çolak Recep:

«Üst yanlarına bakarsan, yarısı karı...»

«Alt yanlarına bakarsan, tümü erkek!»

«Kıçlarında pantul.»

«Turist bunlar... Leen İbraam, git Muhtarı çağır!.. Sıkı emir var Kaymakamdan bu turistler için.»

Heyetten Hüseyin Tezgören:

«Bakın, Devrimgörenliler! Bunlar turistse hiç edepsizlik istemez.»

«Ya değilse?...»

«Ellerindekiler ne bunların?..»

«Mızıka..»

«Keman kutusu!»

«Gırnata!»

«Çalgıcı bunlar be!»

«Sakın öğretmenin konukları olmasın!»

«Tamam, onlar işte!...»

Mehmet Ali:

«Kesildi yağmur!» dedi.

«Vay anasını damlamaz oldu!»

«Vay uğursuz oğlu, uğursuzlar!»

Karşıdan gelen Muhtar el salladı onlara. Öğretmen de aralarındaydı.

«Tamam!» dedi Oğlak Ali, «Hayırını görün yağmurun bundan sonra! Pis cenabetler!»

Gelenler kahve önündeki kalabalığı görmüşler el sallıyorlardı.

«Hellooo!»

«Hoş geldiniz!» diye seslendiler.

«Hoş bulduk!»

Hüseyin Tezgören, kalabalığa karışan Muhtara:

«Söylemeli de öğretmene, alsın götürsün bunları,» dedi, «Köye sokmasın besmelesizleri.»

«Yağmur dağıtan nursuzlar!»

«Kovalım köyden!»

«Bu mu sizin insanlığınız?» dedi Muhtar. «Aşkolsun be!»

«İki paralık oldu yağmur duası!»

«Tööbe!»

«Uğursuzlar! Cenabetler, besmelesizler!»

«Siz söylemezseniz ben söylerim! Yirmi kazan aşı boşuna mı kaynattık!»

«Ne bulut kaldı, ne rahmet!»

«Ben dururken kimseye söz düşmez,» dedi Muhtar, «Hele bi soluklarını alsınlar!»

«A! sana soluk! Kulaklarınızı açın da iyi dinleyin!»

Harman yerinden bir curcunadır kopmuştu. Akor-

diyon, saksafon, keman, ne varsa davuluna kadar, bir cayırtıdır gidiyordu.

«Mahvolduk!» dedi Oğlak Ali. «Ne bet kalır, ne bereket artık!»

Gökyüzüne kalkan başlar, önlerine düşmüştü. Kara kara düşünüyorlardı.

Beatles'lerin bir twist'iydi bu çaldıkları. Kız erkek ne varsa, İngilizce bir şarkı tutturmuştu. Çolak Recep:

«Yağsa yağsa bundan sonra bu Devrimgören köyüne taş yağar!» dedi.

«Yalan da değil!» diye hak verdiler Recep'e.

«Temiz bir sopa istiyor bu zıpırlar!»

«Hem de eşek sudan gelene kadar!»

Çaldıkları havalar gittikçe oynaklaşıyordu. Ama Şepen'in o ünlü marşı gibi geliyordu köylülere bu oynak havalar.

Bir ara, çengi cümbüş birden kesiliverdi. Öğretmen daha sabatan hazırladığı tavuklu sandöviçleri sunuyordu konuklara. Hava kararırken, yeniden başladılar. Daha da dirilmişe benziyorlardı. Bu sefer zeybekten girişmişlerdi işe.

Hem söylüyorlar, hem oynuyorlardı. Önce köyün çocukları indi harman yerine, sonra delikanlılar... Onlar kadar oyunu bildikleri halde karışamıyorlardı aralarına. Zeybekten Karadeniz oyunlarına geçtiler. Sonra başladılar halay çekmeye. Tam twist'e geçmişlerdi ki, hava birden kararıverdi. Akşam karanlığı mıydı bu, yoksa bulutların bir oyunu mu?

Kahvenin önündeki kalabalık daha da artmıştı. Namazdan çıkan imam da cemaatini takmış peşine getirmişti. Çok ferahtı içi. Başarısızlığını örtecek bahane kendiliğinden çıkmıştı işte.. Artık kümeşteki ka-

ra tavukları keser keser, gönül ferahlığıyla yiyebilirdi.

«Öğretmene haber gönderin de çıkarsın bunları köyden,» dedi, «Geceyi burada geçirirlerse değil rahmet, abdest alacak su bulamayız!»

«Taşlayalım!»

«Saygısızlık bunlarınki..»

«Dinsizlik!»

Yarı Türkçe, yarı İngilizce bir cayırtıdır kopmuştu. Öylesine oynak bir havaydı ki, konuşmayı kesip dinlemek zorunda kaldılar:

«Ho hooo!.. Twist'e gel!..»

Demek çağırıyorlardı onları.

«Ho hooo!.. Twist'e gel!..»

Evet, bir çağrıydı bu.

Ayakları ister istemez onlardan yana gidiyordu. Ne çalıyorlardı ya! Akrodiyon da, saksafon da coşmuştu adamakıllı.. Nerden bulmuşlarsa bulmuşlar, bir ramazan davulu da sokmuşlardı takıma. Vur patlasın gidiyorlardı artık:

«Twist!.. Twis! Twist!..»

Oğlak Ali gürültüden zor duyulur bir sesle:

«Burnumun ucuna bi damlacık düştü!» dedi.

Başını kaldırdı yukarı. Gökyüzü zifir gibiydi. Ne ay, ne yıldız.

«Yalan değil,» dedi, «Aha elimin üstüne de düştü!»

Yanındakiler doğruladılar:

«Başladı!»

«Yağıyor, mubarek!»

Çepiş Ahmet:

«Ahmak ıslatan» dedi, «Açın başlarınızı hele!»

Başlarında ne varsa sıyırdılar:

«Yağıyor! Essahtan da yağıyor!»

Konuklar, ne yağmurun farkındaydılar, ne yağışın:

«Twist'e gel!... Ho ho! Twiste gel!»

Bütün, kahvedekiler harman yerine dolmuşlardı. Ne oynuyorlardı bu gençler.. Çifte telli gibi, Karadeniz oyunu gibi bir şeydi oynadıkları.

Muştu İbram:

«Bayağı mintanım ıslandı be!» dedi, «Adamakıllı başladı mübarek!»

Durdu'nun Hasan, keyfinden ellerini şaklatıyordu:

«Ho hooo! Siviş de gel! Ho hooo!.. Siviş de gel!..»

Bütün köylüler de katılmışlardı.

«Ho hooo!.. Siviş de gel!..»

Önce çocuklar karıştılar twistçilere, peşinden delikanlılar, kıvıra kıvıra oynuyorlardı:

«Ho hooo!.. Siviş de gel! Ho hooo!.. Siviş de del..»

Habeş, yapıştı Muştu'nun yakasına:

«Ulan!» dedi. «Ne demiştin sen hani?»

«Ne demiştim?»

«Bir yağmur başlasın, anadan doğma soyunup oynamazsam, dememiş miydin?..»

«Hee! Demiştim ya!»

«Daha ne duruyon, yağıyor işte!»

Samanlıktan yana doğru yürüdü Muştu'nun İbram. Önce belindenki kuşağı çözdü.. Gömleğini sıyırdı. Habeş:

«Hadiii!.. Pantolu da..» dedi.

Onu da çıkardı attı. Samanlığın duldasında başladı çırılçıplak kıvırmaya:

«Hoooo! Soyun da gel!.. Ho hoooo! Soyun da gel!»

Durdu'nun Hasan da geçmişti karşısına. O da çırılçıplaktı:

«Ho hooo! Siviş de gel!»

İmam, çoktan kaybolmuştu ortalıktan.

«Hoo.. Hooo Twist'e gel!..»

Yağmur öylesine hızlanmıştı ki.. Samanlıklara sığınmayı düşündü konuklar. Ama şeker değillerdi ya eriyecek!

«Ho!.. Hoooo!.. Twist'e gel!..»

«Lap lap lâba lûba twist.. Twist!»

«Lap lap lâba lûba twist.»

Samanlığın arkasında tepinen yerli twistçilerin sayısı boyuna artıyordu:

«Aha, şu mintan! Şu da don !..» diye başlıyorlardı, sicim gibi yağan yağmurun altında tepinmeye :

«Hooo!.. Soyun da gel!...»

Muhtar, olandan bitenden çok memnundu. Yağmur kesilecek diye ödü kopuyor, bu twistçilerin sürüp giden oyunlarıyla yağmur arasında bir ilinti buluyordu. Twistle birlikte başlamış twisle birlikte sürüp gidecekti işte! Onları gayrete getirmek için durmadan el şaklatıyordu:

«Haydiiii!.. Siviş!.. Siviş!..»

«Ho hoooo!.. Siviş de gel..»

Öğretmen genel durumu şöyle bir inceleyince, beğenmedi. Sucuk gibi ıslanmıştı çocuklar. Sokuldu akordiyoncuya:

«Kes artık Güngör!» dedi, «Yoruldu millet!»

Muhtar ellerini kaldırdı:

«Aman öğretmenim!» dedi. «Ne yapıyorsun! On-

lar kesti mi, yağmur de kesilir! Ho hooo! Siviş de gel!.. Hadi arkadaşlar, hep birden ho hooo! Siviş de gel!..»

«Hoo... Hoooo!.. Twist'e gel!..»

Sabaha kadar vur patlasın gittiler. Daha da gideceklerdi ya... Harman yerinde biriken sular dizlerine kadar yükselmişti. Tepinemezlerdi artık. Eeee.. Bu kadar yağmur da Devrimgören köyüne yeterdi hani. Tütün de dikilirdi artık, pamuk da ekilirdi.. Kollarını iki yana açtı Muhtar:

«Kesss!..»

Köyü sele verecek değlidi ya. Sokuldu öğretmene:

«Tepine tepine acıktı çocuklar!» dedi, «Ben imamın tavuklarını kesmeye gidiyorum. Sen onları köy odasında toplayıver. Kurunsunlar, silinsinler!..»

Tutamadı kendini:

«Çok yaşayın çocuklar!» diye bağırdı, coşkuyla, «Köyümüze bereket getirdiniz. Buyrun, resmen Konuğumsunuz!»

TURŞU SUYU

Niyaziye Aksaray'da rastladım, Kent içi yolculuklarımızı taşıt araçlarına başvurmadan yapardık o günlerde ! Hep bir halliydik. Girdim koluna, Lâleli'ye doğru yürümeğe başladık.

«Şiir yazıyor musun ?» dedim laf olsun diye.

«Başka ne yapabilirim ki...» dedi, «En güzeli, dergiler yayınlamak için bizden para da istemiyor !»

En yenilerinden birini okumaya başladı. Lâleli yokuşuna doğru, gelip geçenlere aldırmadan okuyordu, ağız dolusu. Durağa geldiğimizde, soluk soluğaydı.

«Çekilmiyor Niyazi !» dedim, «Aç açına hiç gitmiyor. Hiç olmazsa bir kahveye girsek de...»

Bütün ceplerini karıştırdı, bulduklarını avucunda topladı :

«Hepsi bu kadar!» dedi, «Sana yeni şiirlerimi bir lokantada dinletmek isterdim. Şarap bardaklarını tokuştura tokuştura.. Karnın doydu mu daha da kolay beğendirirdim şiirlerimi sana... Ama ne çare...»

«Zararı yok !» dedim, «Bir kahvede de dinleyebilirim. Hele şurdan iki simit alalım ! İki de çay...»

Bir şeyler düşünüyordu Niyazi. Yeme içme oldu mu böyle bıyıklarını çekiştirip düşünür, ayna gibi de çıkardı işin içinden.

«Ali'yi görüyor musun bu günlerde ?» diye sordu.

«Hayır gördüğüm yok !»

«Görünmez tabi... İşleri yolundaymış Ali'nin, Nisuaz kahvesinde elbise provası yaptırıyormuş !»

Ali zil zamanlarında, toplandığımız Beyazıt kahvelerine gelir, akşamları üç ondan, beş bundan para katıp köftecinin üstünde düzenlediğimiz şarap şölenlerinden nasiplenirdi. Niyazi'nin kafasında, beklenen mutlu şimşek çakmıştı

«Buldum !» dedi, «Galatasaray'a gideceğiz !»

«Ne var Galatasaray'da ?»

«Ali ! Bizim Ali, yeni kafadarlarını bu saatlerde topluyormuş, lokantada... Rakı, şarap gırla ! Tam zamanı ! Bastıralım !»

Kendi buluşunu, gene kendi beğendi

«Harika !»

«Hariha», o zamanlar modaydı, en çok da Ali kullanıyordu bu sözcüğü... İlhan'ın kötü şiirlerine bile yüzünü kızartmadan :

«Harika !» diyebiliyordu.

Paralarını yeniden saydı Niyazi. Benim bunlara ekliyecek kör kuruşum yoktu. Yol paralarını bir yana ayırıp, attı cebinin bir köşesine. Geriye kalanları avucunda sıkarak :

«Yürü !» dedi, «Önce turşucu'ya !»

«Neee!. Zıvıttın mı sen! Aç karnına turşu ha!»

Elimden yakalamış, beni durağın karşısındaki «Meraklı Turşucu» ya doğru sürüklüyordu.

«Yahu!» dedim, «Aç karnına şiir nasıl gitmezse, turşu hiç gitmez!»

«Turşu değil canım!» dedi, «Turşu suyu!»

«Turşu suyu mu? Ne işe yarar bu turşu suyu?»

«Turşu suyu iştahı açar. Ziyafete gitmiyor muyuz!»

«Miğdem zaten açlıktan kazınıyor, bir de turşu suyu içersem...»

«Uzatma, yürü!.»

Girdik dükkâna. Tezgâhın arkasındaki takkeli adama:

«Bize iki turşu suyu!» dedi, «Çabuk tarafından!»

Niyazi, Turşucu'nun kepçeyle bardağa boşalttığı turşu suyunu, bir dikişte yuvarladı:

«Doldur!» dedi, «İkinciyi de!»

Bardağım boşalınca, elimden aldı, turşucuya uzattı.

«Yeter!» dedim, «İçmemem fazlasını!»

«Olmaz, içmen lâzım, içeceksin!»

Kendimi zorlayarak ikinciyi de içtim.

«Çok hoş değil mi?» diye girdi koluma.

«Kazınıyor miğdem!» dedim.

«Benimki de öyle!» dedi, «Şimdi pirzola öyle gider ki, bu turşu suyunun üstüne... Birer şişe de şarap!»

Aksaray'dan gelen tramvaya atladık. Yollar tıkanıktı, Karaköy'ü en azdan yarım saatte geçtik. Galatasaray'a geldiğimiz vakit hava kararmıştı. Müthiş bir eziklik vardı miğdemde. Niyazi:

«Hele şükür geldik!» dedi.

İş gelmekte değil, Ali'yi lokantada bastırmaktay-

dı. Yoldan geçenlere çarpa çarpa yürüyorduk. Hızla bir sokağa saptı Niyazi, ben de peşinden... Bir lokantanın kapısında durdu, geriden yetişmemi bekledi. Elimden tutup çekti içeriye :

«İşte burası !» dedi.

İçerisi kalabalıktı. Bir süre kapının önünde dikildik, Ali içerdeyse bizi görünce masasına çağırması için ! Gelen giden yoktu... Birkaç adım daha attık.

«Daha gelmedi mi yoksa ?» dedim.

«Kalmaz bu saate kadar !»

Bir masanın önünden geçerken, isteksiz bir el uzandı. Baktım, bizim Çelebi :

«Ne işiniz var buralarda !» diye kalktı ayağa.

«Ali'yi arıyoruz !» dedim.

«Ali'yi mi ? İşte Ali be !..»

Çulu değiştirdiği için birden tanıyamamıştık. Dalgınlığımıza gülüyordu Ali de :

«Hele oturun şöyle !» dedi, «Eee, hoş geldiniz bakalım ! Nasılsınız çocuklar ?»

Masanın kıyıcığına ilişmiştik. Çelebi sigara yakıyordu, bize de uzattı :

«Hele yakın birer sigara !»

Sırası değildi ama sigaranın, ister istemez yaktık. Ali, garsonun getirdiği hesabı inceliyordu. Ters ters :

«Şu ne parası ?» diye sordu.

«Su parası !»

«Suyu kim içti ki... Hepimiz şarap içmedik mi ?»

Gözü bize ilişmişti garson'un :

«Bir şey emreder misiniz ?» diye sordu.

«Biz mi ?» diye önce birbirimize bakındık, sonra başımızı Ali'den yana çevirdik. O, hiç oralı değildi. Çelebi :

«Salık veririm size çocuklar!» dedi, «Bu şaraptan siz de için!»

Çenesiyle, masanın üstündeki boş şarap şişelerini gösteriyordu. Salık vermekle bitmiyorduki iş Ali, başını hesap puslasından kaldırmadan lâfa karıştı

Niyazi anlar şaraptan, bir denesin hele!»

Sonra garsona döndü :

«Beylere birer kadeh getir bakalım, beğenecekler mi ?»

Cebinden bir yüz liralık çekti

«Bu iki kadeh şarabı da ekle hesaba!» dedi.

Onları biraz daha masada alıkoymak için, yudum, yudum içiyorduk. Ali, hiylemizi sezmiş gibi hemen kalktı ayağa. Tabaktaki paraları cebine korkan :

«Çocuklar!» dedi, «Bizim yeni eve gidiyorduk, isterseniz siz de gelin!»

Yapılacak başka bir iş de yoktu, hiç düşünmeden :

«Hay hay!» dedi Niyazi, düştük peşlerine. Tünel başından Kuledibi'ne doğru yürüdük. Çelebi'yle önden yürüyordu Ali... Niyazi her adımda biraz daha geriliyordu, bir ara asıldı koluma :

«Kazınıyor miğdem!» dedi, «Nerden de içtik şu turşu suyunu!»

«Bana şarap, turşu suyundan çok dokundu!» dedim. «İçim öyle yanıyor ki!»

«Hele şu eve bir varalım, bir kuru ekmek olsun buluruz!»

«Belki bir şişe şarap...»

Dolambaçlı yollardan geçtik, kısa bir yokuş tırmandıktan sonra, önümüzden yürüyen Ali duraladı

«İşte!» dedi, «bizim apartıman! Meşhur Komando Hanı!»

Başladı tarihinden sayfalar çevirmeye. Altı yedi

katlı bir apartımandı. Çelebi buraya çok gelip gitmişe benziyordu, yürüdü önden. Hanın tarihine ilgisizliğimizi sezen Ali, Çelebi'ye yetişmek için döşendi merdivenlere, biz de ağır aksak peşinden. Niyazi ikinci katta sızlanmaya başladı:

«İçim bayılıyor!»

«Başım dönüyor!»

«Bir halsizliktir yapıştı dizlerime!»

Benim de ondan aşağı kalır yerim yoktu. Birbirimize tutuna tutuna, dura dikile dördüncü katı bulduk. Ali beşinci kattan bize sesleniyordu:

«Evim çok mükemmel! Bir kusuru var, asansörü! Hele bir manzarası var ki... Bütün Haliç ayağımın altında! Davranın biraz canım!.»

Niyazi bir şeyler söylemek istedi, söyleyemedi, kurumuş olmalıydı boğazı. Artık trabzanlara tutuna tutuna çıkıyorduk. Biz beşinci kata ulaştığımızda, onlar çoktan son katı bulmuşlardı. Kan ter içinde katları bitirdik. Açık kapıdan girdik içeri. Görünürlerde kimseler yoktu. Terastan geliyordu sesleri. Niyazi önce mutfağa bir daldı, rafları dolapları karıştırdı. Miğdesini bastıracak kuru bir ekmek kabuğu bile bulamamıştı:

«Tükürmüşüm böyle apartmanın içine!» dedi, «Bir dilim ekmek bile yok!»

Ali balkondan sesleniyordu:

«Çocuklar, nerdesiniz be! Hele şu manzaraya bir bakın! Haliç, İstanbul'un neresinden böyle güzel görünür! Şu boğaza bakın bir, pırıl pırıl... Heey! Allı pullu gelinler. Nasıl, Niyaziciğim hoş değil mi?»

Niyazi balkonun beton duvarına dayanmış, baygınlıklar geçiriyordu. Ali, beni çekiştire çekiştire ordan oraya sürüklüyor, durmadan apartımanının görüntüsünü övüyordu:

«Galata Kulesi kapımızın dibinde, gecekondu gibi kalıyor zavallı ! Elini uzatsan, yıldızları avuçlıyacaksın ! Hele şu Süleymaniye Camisine bak ! Minarelerinin ucuyla burun burunayız ! Şu gidip gelen Haliç vapurlarına bak dostum !»

Birden sokuldu Niyazi'nin yanına :

«Biliyorum !» dedi, «Manzara şaşırttı seni, anlıyorum, tatlı bir baş dönmesi içindesin ! Sarhoş gibisin ! Ne muhteşem dekor, değil mi ? Harika ! çok hoşuna gitti, anlıyorum, dilin tutulmuş sanki... Beğendin değil mi Niyaziciğim !»

«Hem de nasıl !»

Ali, sorusunu genelleştirdi :

«Sevdiniz değil mi, çocuklar ?»

Niyazi bir eliyle bana yaslanıyor, bir eliyle de miğdesini oğuşturuyordu :

«Bayıldık !» dedi, «Hem de nasıl bayılma !»

«Manzara harika değil mi ?»

«Harika !»

«Haliç ?»

«Harika !»

«Marmara, Adalar ?»

«Harika !»

«Boğaz ?»

«Enfes !»

«Galata Köprüsü, Süleymaniye ?»

«Şahaser !»

«Zevk sahibi olmadığı iddia edemezsiniz ya!»

Niyazi son gücünü de toplayarak cevap verdi :

«Ne münasebet Aliciğim, zevkin de harika, apartmanın da harika, manzara da harika, sen de harikasın!»

ÖKSÜRÜK

Bu öksürük, bu dinine yandığımının öksürüğü beni bozacak, beni rezil edecek, beni yerin dibine batıracak, işlerimi alt üst edecek zamanı bilir. Bende bir göğüs hastalığı var, bir bronşit, ne bileyim sigaradan, ya da mevsim değişmesinden... Lodostan, poyrazdan, Karayel'den ! Ama bu demek değildir ki, ben gece gündüz öksürür, aksırır, tıksırırım. Eğer odamda yalnızsam, yanımda utanacak kişi yoksa «gık !» bile demem. Yanlışlıkla bir konukluğa, bir ziyarete gidecek olsam, iş gereği, şöyle çizgili pantolonlu, boyunbağlı, kerli ferli bir yüksek kişinin yanına girsem, o, saatlerce içimde çöreklenmiş bir yılan gibi kıvrılıp uyuyan öksürük, hemen işin farkına varır, önce gözlerini açar, boğazımı sinsi sinsi tırmalar, bir gıcık halinde yapışır gırtlagıma ...Bir yutkunurum, gitmez... İki yutkunurum, gitmez... «hıh !» derim kaybolmaz... «ıhı !» de-

rim inadına çoğalır... Bir «öhö !» yle atlatmak isterim, nafile !. Zincirleme, makaralı bir öksürüktür boşanır!. Hem de nasıl öksürük, bomba gibi !. Ne bombası ! Bomba bir kez patlar, yapacağını yapar, yıkacağını yıkar, kaybolur gider. Benim öksürüğüm öyle değil, kestane fişeği gib... Çatapat gibi... Bir patladı mı gelir arkası ! Artık ne konuşmanın tadı kalmıştır, ne görüştüğüm işin, bir anlamı ! Ben öksürdükçe, söylediğimi de, söyleyeceğimi de şaşırır, başlarım saçmalamaya !. İş çığırından çıkar. Bu çığırırından çıkan işi, düzenine koyabilirsen koy ! Bir anda karşımdaki kişide başlayan tiksinmeyi, görmemek için tek akıllıca yol, hemen tası tarağı toplayıp kaçmaktır.

İşsiz güçsüz dolaştığım yıllardaydı. Uzaktan bir arkadaşın, hatırı sayılır bir yakını aracılığı ile Yalova'-daki Termal Otelinde bir iş umudu çıkmıştı karşıma. İki üç gün önceden kendime çeki düzen vermek için hazırlıklara başlamıştım. Günü gelince de tutmuşum Yalova Kaplıcaları'nın yolunu. Getirdiğim «tavsiye kartı» etkisini göstermekte gecikmemişti. Odasına girdiğim Müdür, kartı okuduktan sonra, çalmakta olan yemek ziline kulak kabartarak :

«Önce buyur yemeğe !» dedi.

Otelin her şeyi güzeldi, havası, suyu, hele yemeği ! işsiz geçen yıllarımı unutmuş, dünyayı yeniden sevmeye, insanlara yeniden ısınmaya başlamıştım. Kulağımın dibinde güm güm öten cazın davulu bile hoş geliyordu bana. Bu yemek süresi içinde yeni arkadaşlar bile edinmiştim. Salonda kahvemi içerken :

«Direktör çağırıyor !» dediler.

İki yıldır rengini, biçimini, daha doğrusu kişiliğini yitiren ceketimin düğmelerini ilikliyerek girdim Direktörün yanına. Koskoca Direktör, yemekten önce sunduğum kartvizin yüzü suyuna, şöyle bir kımıldan-

dı yerinden. Uzanan iri bir şövalye yüzük, benim gibi iki adamın yanyana oturabileceği, bir koltuğu gösterdi :

«Buyrun !»

İlk sorusu, üçyüz lirayı kabul edip etmiyeceğim oldu, aylık olarak...

Yıllardan : 1946 !.. Bu üçyüz liranın değerini anlatmam bilmem gerekir mi ? Bu üçyüz liraya şunları da ekliyelim : Yatıp kalkacak temiz bir yatak... İstediğim zaman içine girebileceğim bir banyo küveti... Cazlı çalgılı bir yemek salonu... Temiz hava... Okuyup yazmak için bol zaman... Hiç düşünmeden :

«Kabul !» dedim.

Yükleneceğim görev, okuyup yazma bilen herkesin yapabileceği bir işti.

Öğrenimimi sordu. Adamı kuşkulandırmamak için, gireceğim işe göre bir öğrenim düzeyi tutturdum :

«Orta !»

Gerçek öğrenimimi söylesem, işin içinde bir kurt yeniği olabilirdi.

«Şimdiye kadar ne gibi işlerde çalıştın ?» diye sordu.

«Çeşitli kâtiplikler...» dedim, gözünü korkutmamak için. Yeni görevimin adaylığına yakışır, bir iş daha eklemem gerekiyordu :

«Avukat yanında da çalıştım !»

Çok hoşuna gitmişti, eskiden böyle bir iş yapmış olmam. Beğeni ile baktı yüzüme

«Güzeel !» dedi, «Çoluk çocuk ?»

Bilirim otelcilerin çoluk çocuktan hoşlanmadıklarını. Gelip otele yanlamalarından korkarlardı bu gibiler...

«Ayrıldım !» dedim, kısaca.

Daha da garantilemek için :

«Sık sık İstanbul'a inmek yok haaa!.» diye sesini dikleştirdi.

«Merak etmeyin!» dedim, «İstanbul'lular buraya gelmek içn can atarken, ben vakitli vakitsiz kalkıp İs tanbul'a gidecek değilim!»

Güldü. Aklına bir şey gelmiş olacak ki

«Misafir de istemem haaa!..» dedi.

Hoşuna gidecek bir karşılık bulmalıydım:

«Zetn ben onlardan kaçıyorum!..»

«Sen onlardan kaçabilirsin ama...» dedi, «Bundan sonra seni arayabilirler... Nedense burda çalışanların çok dostu olur!»

Kuşkusunu dağıtmak için:

«Burda çalıştığım sürece dosta ihtiyacım olmıyacak!» dedim.

Güldü. Anlaşıyorduk demek.

«Seni şimdilik üç yataklı bir odaya vereceğim!» dedi, «sonraları tek yataklıya da geçersin!»

«Geçmesem de olur.»

Ne söylersem hoşuna gidiyordu. Raftan kalınca bir defter indirdi. Adımı, soyadtmı sordu. Söylediklerimi yazdı. Söylemediklerimi de ekledi.

Ohhh!.. İki yıllık işsizlik, sıkıntı, yıkıntı sona ermişti artık! Rahat bir soluk aldım. Sevinçten mi, yoksa on onbeş dakikalık baskıdan, hesap vermekten mi bilmem, önce boğazımda bir kaşıntı başladı. Daha aşağılara doğru bir yanma, bir kazıntı, bir gıcık... Geldi, gırtlağıma yapıştı!

Yavaştan bir «Ihı» dedim, geçmedi. «öhö!» dedim, olmadı. «Öhhööö!» leri birbirine ekledim. Kesilecek yerde, ciğerlerimin kökünden kopup gelen bir sarsıntı, bir öksürük... Durmadan öksürüyor, öksürdükçe tıkanıyorudm. Direktör, bu halimi, kaşlarını ça-

tarak inceliyordu. Birden kalktı, yanındaki etajerde duran sürahiden, su koydu bir bardağa, uzattı

«İç bir yudum!»

Ama, aklına bir şey gelmiş gibi, uzattığı bardağı geri çekti. Ben onu bu zor durumdan kurtarmak için elimle bir «mersi!» işareti yaptım. Arka cebimdeki mendili çekmek istedim... Elim boşa gitmişti... Yoktu mendilim yerinde... Arayınca ne zaman bulmuştum ki mendilimi cebimde!.

Kendimi bir anda, sopasını düşürmüş bir cambaz gibi, ipin üstünde tek başına kalmış gördüm... Tek ba şına, çaresiz... Şimdi ne yapacaktım ben!

«Pardon!» diye fırladım dışarı. Bana acıyarak bakan iki sıfırlı bir kapıya daldım. Bu, kendimi dar attığım yerden dışarı çıkıp da Direktörün yanına girince, onu bir şeyler hesaplarken bulmuştum

«Demek rahatsızsın!» diye bakıyordu yüzüme acımasız.

«Cok eskiden bir rahatsızlık geçirmiştim!» dedim, «Geçti!»

«Öyle geçmişe benzemiyor!» dedi, «bir film çektirsen iyi olur!»

«Haklısınız! Bir kontrol ettirmem gerekiyor,» diye işi geçiştirmek istedim.

«Hiç vakit kaybetmeden!»

Önündeki deftere uydurma bir göz attıktan sonra

«Ben adını, adresini yazdım zaten!» dedi, «Bu iş için bir kaç müracaat daha var... Neticeyi bildiririm adresine!»

Oturmamın bir anlamı kalmamıştı, hemen kalktım... Elimi sıkmamak içn geri geri çekilirken

«Güle güle!» dedi, «Durumu bildiririm size!»

«Zahmet etmeyin!» dedim, «Durum belli oldu!»

Kurduğum şato, bir öksürükte yıkılmıştı tepeme.

DANTELLİ MENDİL

Tren Florya'dan kalktığı zaman pantalonumun üstüne salıverdiğim gömleğin eteği, trenin kapısına sıkışmıştı. Ben içeriye girmiştim ya... Dışarda kalan bir gömleğimin eteği olsun ! İstasyonda kalan yüzlerce kişiye bakarak yine de şanslı sayılmalıydım. Yeşilköy'de yeniden kapı açıldığı zaman yalnız gömleğimin eteği girebilmişti içeri. Ne inen, ne binen !

Ortalığın serinlemesi gereken saatlerdeydik ama, yanıyordu ortalık... Bütün pencereler açık olduğu halde terden alınlara, enselere yapışmış saçların bir tek teli bile kıpırdamıyordu. Hava bile kirlene kirlene yapışmış kalmıştı ciğerlerimize. Ne oksijen, ne iyot !. Yalnız bir mazot kokusu geliyordu derinden derine... Küçükçekmece'nin bol sirkeli çoban salatalarının soğan kokuları, cacıkların sarımsak kokularıyla karma-

karışık bir rakı kokusu... Burunlarımızın direklerini zorlaya zorlaya demirlenip kalmıştı havada.

Ayaklarımdan birini yere basacak kadar yer bulabilmiştim. Bu da bir başarı sayılırdı benim için. İki ayağı havada kalan çok yolcular olabilirdi trende.

Köşede pencerenin önünde tatlı bir uyku çeken altmışlık, altmışbeşlik ihtiyarcığı bayağı kıskanmaya başlamıştım. Nerden binmiş, ne çabuk da böyle ikinci dönem uykuya geçmişti. Alt dudağı, her soluk alışta yarı aralık ağzından içeri giriyor, her soluk verişte dışarı devriliyordu. Havayı nerden bulup solunuma nasıl geçiyordu, şaşılacak şeydi! Mayosunu bir havluya sarmış sarmalamış yancağızına koymuştu. Oysa bunları kaldırıp kucağına alsa, şu ayakta dikilen kadın çocuğunu oraya rahatça oturtabilirdi. Bu kadar yayılmasa da biraz toplansa belki kadın da oturur, çocuğunu da kucağına alırdı rahatça. Tam tepesinde daha gençten bir kadın, kıyıları ince dantelli beyaz bir mendille göz çukurlarına dolan terleri siliyordu. Mendil ancak saç bitimlerine kadar uzanıyordu, biraz da alnında, burnunun üzerinde gezindikten sonra manikürlü parmaklar arasında sıkılıyordu. Yanaklar, boyalı olduğu için yararlanamıyordu bu dantelli mendilden!

İhtiyarcık istasyonlardaki düdük seslerine bile boşverip habire uyuyordu. Alt dudak gidişini gelişini durdurmuş, üst dudağın içine girip kitlenmişti sıkı sıkı... Bu gidiş gelişlerin yerini bir horultudur almıştı hafiften... Ta ilerde oturan yirmilik, yirmibeşlik kadın benimle birlikte bu ihtiyarcığı izliyordu. Yanındaki kocasından, hayır pek kocaya benzemiyordu, plâjlık arkadaşından kaçırdığı bakışlarla adamın iliklenmemiş iki düğmesini denetliyordu. Her halde trene yeti şemem korkusuyla ilikleyecek zaman bulamadığından olacaktı ihtiyarın bu dalgınlığı... Belki bir dalgınlık da

değildi bu, bir umursamazlık da olabilirdi. Bir dükkânın, içinde satışa elverişli malı bulunmadığı zaman hiç önemli değildi kitli, ya da açık kalışı...

Ama ya bu parmaktaki yüzük ne oluyordu? Ölü bir hanımın anısı olarak mı taşınıyordu ? Akşam eve dönünce yolunu bekleyen bir hatuncuğun bulunduğuna da işaret sayılmaz mıydı ? Öyleyse neden plâja yalnız gelmişti ya ? Neden emektar karısını da getirmemişti ? Florya'nın kumları romatizmalarına iyi gelmez miydi acaba ? Çenesi düşük emekli kocasını başından savmak için, nereye gidersen git, beni rahat bırak da, diyebilecek kadar filozof bir hatuncuk muydu yoksa ? Bikini mayoluları dikizlemesine göz yumacak kadar pişkin, güngörmüş hanımlardan biri de olabilirdi. Hani, kocasının kızlar üzerine düzenlediği öyküleri katıla katıla dinleyebilecek o pişkin saraylılardan...

Ama ihtiyarcık başını geriye atmış habire horluyordu. Dur efendi, yastığın kaymış, diyecek karısı da yoktu yanında zavallının ! Kişi, bu yaşa dayanınca ne olursa olsun yanında bir gözcü gezdirmek zorunluğundaydı demek ! Bu gerçek, bir daha anlaşılmış oluyordu işte !

Düdük yeniden çalmıştı, Yedikule'den tren kalkarken... Birden başını ileri geri oynatmıştı; yoksa burda mı inecekti ihtiyarcık ? İhtiyarlar, uykularının arasında bile günlük plânlarını uygulamasını bilirlerdi. Hayır, Sirkeci'ye kadar gidecek olmalıydı. Bir ara uyandırmayı düşünmüştüm ama, uyanınca yüzüme ters ters bakıp, rahatsız mı ettik, diyebilirdi. Kaşlarından, ters bir ihtiyara da benzemiyor değildi hani. Banyo üzerine çektiği uyku beynine vurabilir, bana ağzına geleni söyleyebilirdi. Adam sen de, dedim içimden, uyusun Sirkeci'ye kadar... Eğer istasyonu kaçırdıysa, atlar bir arabaya gerisin geri dönerdi. Na

sıl olsa beş on lirayı çıkarmıştı bugün gözden, plâj masrafı olarak... Hamama giren terlerdi! Hamama girmeden de şıpır şıpır terliyordu insan. Yedikule'den Sirkeci'ye kadar çekilen uyku da birkaç liradan çok daha değerliydi bu sıcakta.

Dantelli mendilin sahibi bayan da boncuk boncuk terliyordu boyuna. Yerimi, iki çocuklu bayana mı vermeliydim, yoksa bu dantelli mendilliye mi ? Çocuklusuna versem, bir teşekkürle hesap kesilir biterdi alışverişimiz oracıkta... Ama bu dantelliyi yerime buyur etsem, öykünün sonu uzar da uzardı. Şöyle bir baktım alıcı gözle, değer miydi öyküyü uzatmaya ?... Yok hayır ! Onun yarı buçuk güzelliği, çocuklu kadını ayakta daha çok bekletmeye hiç değmezdi ! Hem sıkılgan, ürkek bir bayandı bu otuzbeşlik, dantel mendilli kadın. Çok yorabilirdi beni, vaktimi boşuna harcatırdı !

Tam çocuklu kadına yer vermeyi düşünürken birden buyur edecek bir yerim olmadığını anlayıvermiştim! Ayağımın ikisini birden yere basmam, kendimi bir yer sahibi olmuş saymamdan ileri geliyordu. Güldüm kendi kendime.

İşte bu sırada alnını öfkeyle kurulayan otuzbeşlik bayan, birden elindeki mendili düşürüvermez mi ? Hem de nereye ? İhtiyarın aceleyle iliklenmeyen iki pantalon düğmesinin tam üstüne !...

Başka bir kadın olsa eğilir, bir pardon çekerek alabilirdi ama, bu otuzbeşlik bayanda nerede o yürek!... Hiç aldanmamıştım az önceki yorumlarımda. Sıkılgandı gerçekten, bir geyik kadar da ürkekti. Olanın bitenin gözümden kaçmadığını da biliyordu üstelik... Bu bakımdan belki biraz rahattı... Şimdi bütün çabası, bu mendille kendisinin hiçbir ilişkisi olmadığını belirtmekti çevresindekilere... Çantasını ustaca açtı, dantelli mendilinin bir yenisini çıkardı!

Gözgöze gelmememiz için de hafiften bir dönüş yapmıştı. Korkuyordu benden. Mendilini, ihtiyarın apış arasından alıp, buyrun diye uzatacağımı düşünerek!

İhtiyarcığın karşısında oturan çift, biribirlerine adamakıllı sokuldukları için olanın bitenin pek farkına varmamışlardı. Oysa kızın gözleri tam ihtiyardan yana dönüktü. Neden sonra mendili o biçimsiz yerde görünce, oraya nerden gelebileceğini erkeğine sordu. Delikanlı, kafasının kızdan daha işlek olduğunu belirtmek için, başını kaldırıp baktı yukarıya. Hayır, hayır dikilen kadının elinden düşmemişti mendil... Onun ki elindeydi işte!

İhtiyarcık Kumkapı'ya doğru açtı gözlerini. Nerelerdeyiz diye teneke evlerden, balıkçı lokantalarından kertriz etmek için çevirdi başını pencereden yana. Sirkeci'ye yaklaşıldığını anlayınca güldü yüzü. Birden uykulu gözleri, pantalonunun önüne ilişivermişti! Bak tersliğe!... Yine gömleğinin ucu çıkmıştı pantalonunun orasından!... Kocaman ellerini, birden kapattı önüne, ustaca içeri dayandı görünenleri! Üstünden de iki çözük düğmeyi ilikleyiverdi becerikli parmaklarla!

İçerde kalmıştı dantelli mendil... Daha bir süre de kalacağa benziyordu... İhtiyarcık trenden inince, Sirkeci'den bir otomobile atlayacak, doğru evinin kapısının önünde inecekti... Bu sıcakta adım atacak hal mi kalmıştı kimsede... Hanım, diye seslenecekti kapıdan içeri girer girmez, getir terliklerimi! Terliklerle birlikte pijamalar da gelecekti önüne. Hemen soyunup dökünecekti oflaya puflaya... Belki de hanımı, yardım olsun diye, asılacaktı paçasından pantalonun... Pantalon hanımın elinde kalıncaaa... Bir mendil... Kıyıları dantelli bir mendil, hem de esans kokan, ter kokan

bir genç kadın mendili, hooop önüne düşüverecekti!... Ha ha ha ha haaay!... Kıyamet de kopacaktı o azman!..

Ben, olanı biteni gözümün önüne getiriyor, katıla katıla gülüyordum! Baktım ki, ikinci dantelli mendille saçlarının diplerindeki teri kurulayan, birinci dantelli mendilin sahibi olan bayan da gülüyordu! İhtiyarcığın karşısında sarmaş dolaş oturan delikanlıyla sevgilisi de gülüyordu ama, ben biliyordum ki gülüş nedenlerimiz hiç de uymuyordu biribirine!... İhtiyarcık, açık dükkân kapısından haberimiz olduğunu sezinlemişti bu gülüşlerden... O kadarcığını biliyordu zavallı, ne yapsın!... Ortada bir mendilin, hem de şu ayakta dikilen kadının elindekine benzer dantelli bir mendilin, kendi elceğiziyle pantalonunun orasına kitlendiğini nerden bilecekti ki!...

Herkes birbirine bakarak gülüyordu ama... Olayı bilip de gülen biz ikimizdik otuzbeşlik bayanla... Bu yüzdendir ki trenden inince kolayca arkadaş oluvermiştik, öykünün sonunu birlikte, düşünüp, birlikte gülebilmek için.

SOKAKTA KALDIK

Çok sınavlar geçirdim, çok karakol, mahkeme gördüm, soru'nun, sorgunun her çeşidiyle karşılaştım ama, şu ev sahiplerinin, adamın beynini allak bullak eden soruları gibisine hiç rastlamadım. Ev tutmak, ev kiralamak zorunda mı kaldınız... Diliniz dolaştı da ağzınızdan uygunsuz bir sözcük kaçırdınız mı, karakışta sokak ortasında kaldınız demektir. Karakolda istediğiniz kadar saçmalayın, hiç zararı dokunmaz size. Aksayan yani er geç mahkeme'de düzelir. Mahkemede zırvalasanız bile, işin temyizi var, karar düzeltmesi var... Ev sahibi:

«Hayır, evimi size veremem!» dedi mi, lâmı cimi yok, sokakta kaldınız demektir. Ne yaparasanız yapın, kapısından içeri bir adım atamazsınız... Değil adım atmak, göz bile atamazsınız, bir daha! Karakolda yanlış bir ifade verseniz bile:

«Efendim, zor gördüm de öyle söyledim. Uç gün üç gece dokuz posta mariz yedim de, verdim bu ifadeyi!» dediniz mi, Yargıç: «Gereği düşünüldü...» diye başlar yeniden soruşturmayı genişletmeye. Ama ev sahibine ağzınızdan kendi zararına bir sözcük kaçırdınız mı, karar karardır. Bunu, değil Danıştay, Meclis bile bozamaz!

Çocukların sayısı üçü bulup da, beş nüfus bir odaya sığmaz olunca:

«Çıkacaksınız!» diye dayattı ev sahibi.

Ev çok... Ev sahiplerinin şerrinden yanaşabilirsen yanaş! Ev tellâlları da ayrı bir dert! Gösterecek ev bulamadılar mı, dolaştırıp dururlar sizi, kiracısı çıkmamış evlerin kapılarında... Her bir ev için beş kâğıt! Yolunmuş kaza çevirirler adamı.

Bugünlerde gene yakamızda taşınma derdi... Ev sahibi tutturdu da tutturdu, askerden dönen oğlumu oturtacağım, diye. Ne yapabilirsin, ev onun!

Başladım dolaşmaya, o kapı senin, bu kapı benim.

Cadde üstünde, istasyona, dolmuşa yakın, istediğimden âlâ bir ev buldum. Yayan da gitsek olurdu. Yol parasını kiradan düştüm, ucuz buldum. Ev sahibi tepeden tırnağa, şöyle bir süzdü beni. Kiracı değil, iç güveysi alacak sanki:

«Nerde çalışıyorsun?» dedi, hemen söyledim!.

«Kaç lira alıyorsun?» diye sordu.

Olur a, kiranın bana ağır gelip gelmiyeceğini öğrenmek istiyor, diye, iki yüz lira da fazla söyledim aylığımı. Çöp, fener, su parası, bekçi parası, kapıcı parası, ne varsa yüklemeye kalkıştı. Gene de büktüm boynumu:

«Kabul!» dedim.

«Kaç çocuğun var?»

«Üç çocuğum!»

«Yaşları?»

Söyledim yaşlarını da. Çocuk sorunu, bitti sanıyordum, yeniledi:

«Büyüğü erkek mi, kız mı?»

«Kız!»

«Mektebe gidiyor mu?»

«Gidiyor!» dedim.

«Arkadaşları da vardır herhalde. Arkadaşlarını eve çağırır, değil mi?» diye sordu.

«Eee, çağırır ara sıra...»

«Olmadı!» diye çattı kaşlarını.

«Çağırır ama...» dedim, «öyle sık değil!»

«Ortancası erkekti, değil mi?» diye sordu.

«Erkek!» dedim.

«Sünnet oldu mu, olmadı mı?»

«Yakında olacak!»

«Gördün mü ya!» diye yeniden çattı kaşlarını, «Olmaaaz!..»

«Neden olmasın?»

«Düğün ister, bu çocuk; sünnet düğünü!»

«Çocuk değil mi, ister ama... biz...»

«Olmadı işte! Eşi dostu çağıracaksın! Giren çıkan... Evin ne kapısı kalır ne penceresi... Dans eden, tepinen... Olmaz!»

«Canım, bizim yapacağımız sünnetten ne olacak, iki arkadaşı çağırırım, olur biter.»

«Olmaz, veremem! Zaten kızın da büyük, iki sene sonra birini takar peşine... Nişandı, düğündü...»

Adam düğünden korkuyordu her halde. Güldüm:

«Canım, iyi ya!...» dedim, «El oğlu alır götürür, sen de kurtulursun, ben de!»

«Ya iç güveysi girerse!.. Olmaaaz! Sen başka eve bak! En küçük çocuk da kim bilir hangi şeytanın arka

bacağıdır.. Duvarları çizer, kapıların kolunu kırar, pencerelerin rezelerini oynatır yerinden. Veremem!»

«Efendim, bizim çocuklar ölye sizin bildiğiniz çocuklardan değildir...» diyecek oldum, üzerime doğru yürüdü:

«Git işine be yahu!» diye gürledi, «veremem diyorum, lâftan anlamaz mısın sen!»

Ev çoktu, paran olduktan sonra... Kaloriferlisinden tut, bahçelisine kadar... Yalnız ev sahibinin açtığı giriş sınavını atlatabilirsen! Başladım yeniden ev aramaya.

Yeni ev sahibim, alıştığımız soruların karşılığını aldıktan sonra hemen çocuklara geçti. Ben de hemen lâfı tıkadım ağzına:

«Birinci çocuğum kız!» dedim, «daha evlenmesine çok var! İkinci çocuğum oğlan! Sünnetini yeni yaptırdım!»

«Canım!» dedi, «bana ne, çocuğunun sünnetinden!»

Sonra gözlerimin içine baka baka, en kazık sorusunu dayadı:

«Radyonuz var mı, radyonuz?»

Ne demem gerekirdi? Korka korka:

«Var efendim!» dedim, «Olmaz olur mu... Borç harç, taksit maksit bir tane edindik...»

«Gördün mü ya!» dedi, «Olmadı işte!»

«Aman efendim, radyonun kime ne zararı olur!»

«Her radyonun bir anteni olmaz mı?»

Açık vermemek gerekirdi, bu kez:

«Şimdi radyonun anteni odanın içinde... Eskisi gibi saçağa çıkıp da kiremit kırmak yok!»

«Evet, doğru!» dedi, «Öyle antenler var ama... Açık hava anteni gibi olmuyor. Bir evde radyo oldu mu hem zırıltısı, hem dırıltısı eksik olmaz! Düğmeyi

imanına kadar açtın mı, seyreyle sen curcunayı!' Öbür kiracılar, başlarını mı dinleyecek, senin zırıltını mı? Soluğu ev sahibinde alırlar. Gel sen, çık işin içinden!»

«Haklısınız!» dedim, «bazı saygısızlar...

«Siz saygılı olmuşsunuz, çocuklar saygılı olmadıktan sonra... Açarlar dibine kadar...»

«Açmazlar efendim, ben açtırmam!» Kırarım bileklerini.»

«Veremem! Ben hem radyolu, hem çocuklu kiracıya ev veremem!»

«Efendim, satarım radyoyu!»

«Olmaz dedim mi olmaz!.. Satarım dersin, satmazsın! ç gün sonra getirir kurarsın!»

Gene aramaya devam!

Düştüm yeniden sokaklara... Bu seferki ev, çalıştığım yere de yakındı. Öğle yemeklerini evde yiyeceğimi hesapladım, yüzelli lirasını düştüm kiradan. Çıktım ev sahibinin karşısına. Artık öğrenmiştim, bütün pürüzlü soruların sonlarına doğru çıktığını. Boş bulunmayacaktım. Ama adam ilk soruda çuvallattı beni.

«Nerelisin?» sorusuna, hiç düşünmeden:

«Buralı!» yı yapıştırdım. Hiç de buralı sayılmıyabilirdim. Dayadı parmağını:

«Yaaa!... Buralısın demek!» diye üsteledi.

«Ehh... Buralıyım!»

«Hısımın, akraban da çoktur...

«Çok sayılmaz!»

«Amcan var mı?»

«Var!»

«Halan?»

«Var!»

«Teyzen? Dayın?»

«Teyzem yok, dayım var.»

«Size gelip gidecekler elbet...»

Tehlikeyi, geç de olsa anlamıştım:

«Pek öyle sık sık gelip gitmezler!.. Bayramdan bayrama!..»

«Yetmez mi!» dedi, «Senede iki dinî bayram var, bir sürü de millî bayramlar... Halan... Amcan, teyzen, dayın, hepsi de evlidirler, değil mi? İkişer üçer çocukları olsa, düşün bir kere... Ben neler gördüm, ev sahibi oldum olalı... Sabahtan gelirler, gece yarılarına kadar... Daha olmazsa gece yatısına da kalırlar... Bir evi, iki kişinin kullanması başka, bir düzüne insanın kullanması gene başka... Kendi evlerinde sıcak su bulunmazmış gibi çoluk çocuk soyunup yıkanırlar. Olmaz arkadaş, sen başka bir eve bak... Benim evim topu topu iki odalı... Sen, dokuz odalı bir konak tut da, hısımın, akraban geldiklerinde rahat etsinler!»

Oturduğumuz evin sahibi, sıkıştırdıkça sıkıştırıyordu... Uzaklığına, yakınlığına, ucuzuna pahalısına bakmadan, başımızı bir an önce yeni evimize sokmalıydık. Karşıma çıkacak ilk ev sahibine, hiç açık vermemeliydim.

Düştüm yollara. Aramakla ne bulunmaz ki...

İlk soru:

«Kaç kişisiniz?» oldu.

Hemen yapıştırdım:

«Bir köroğlu, bir ayvaz!»

Açılmıştı gözüm.

«Ya çocuklar?»

«Bizde kalmazlar!» dedim, «Anneanneleri bakar onlara!»

«Hısım akraba?»

«Yok!» dedim.

«Ya kayınpeder?»

«Eh, bir kayınpeder!»

«Kaynanan yok mu?»

Nasıl yok diyebilirim, çocuklara kim bakıyordu! Yüzümü kızarttım:

«Var ama kavgalıyız!» dedim, «Hep bu çocuklar yüzünden!»

Başladım, sarsılan güvenini pekiştirmek için deneylerime dayanarak edindiklerimi sıralamaya:

«Hem biz buralı değiliz... Bütün akrabalar dışarda... Çocuklara gelince, oğlan sünnetlidir. Kızım da öyle evlenecek yaşta değil! Radyomuzu sorarsan... Bir radyomuz vardı, sattık, sattık da çok iyi oldu, kafamız dinlendi! Ne İstanbulu dinleyebilirduk ne Ankarayı! Bir cayırtıdır gidiyordu. İkide bir teknik ârıza ceryan kesilmesi... Sonra anten derdi. Saçağa çıkarsın kiremitler kırılır. Çıkmazsın parazit yapar... Bu sefer komşular kırılır!»

Kafeslemiştim herifi, yüzü gülüyordu.

«Çok güzel!..» dedi, «Evin bildiğin gibi sekiz yüz liradır kirası! Bir senelik de peşin!»

«Tamam!» dedim, içimden, «Bu iş de buradan kopacak!»

«Ben memur adamım!» dedim, «Bir senelik peşin veremem!»

«Hiç olmazsa altı aylık!»

«Yok ki vereyim!»

«Canım, hava parası istemiyorum! Altı aylık da versen, verdiğin gene kira...»

«Haklısın ama... Bana aylığımın, altı aylığını birden vermiyorlar ki...

«Sen bilirsin!»

«Bir gireni, bir çıkanı versem, yani iki aylığını?»

«Olmaz! Ben bir senelik istiyordum ya... Memursun diye...»

«Sen gene niyetini bozma! Bir yıllık değil, on yıllığını bile peşin verecekler var bu memlekette. Hadi eyvallah!»

Anladım, benim bu ev bolluğunda, başımızı sokacak bir ev bulmam biraz zor! Bilsem ki radyoyu satıp, çocuğu sünnet etmekle, soyumu sopumu toptan inkârla iş bitecek... Yatağı yorganı satar, verirdim altı aylık kirayı! Biliyorum bu sefer de başka pürüzler çıkacak. En iyisi, Kızılay'dan bir çadır uydurup, çoluk çocuk Kayış Dağında kamp kurmak!

Not: Bu yazı, herhangi bir banka adına ev çekilişleri için ısmarlanmış bir yazı değildir. Yanlış anlaşılmasın, düpedüz bir öyküdür, başımızdan geçmiş...

Evden olduk, bir de yazarlık onurundan olmayalım!

KALDIRIM MÜHENDİSİ

Gazeteyi eline alır almaz, Zekâi Ergüder'in ilk işi altın fiyatlarını gözden geçirmek olurdu, her sabah. Fiyatları biraz daha yükselmiş gördükçe, karısına:

«Bak hanım!» diye seslenirdi, «Bir de beğenmezsin kocanı! İşte boyuna yükseliyor mübarek!»

Hadiye Hanım'a kalsa, bankaya yatıracaklardı, ellerinde, avuçlarında kalanları. Banka, verse, verse yüzde üçten, yüzde beşten çok bir faiz mi verecekti!

Gene bir sabah, gazeteleri inceledikten sonra:

«Vallaaa Hadiye!» dedi, «Şu apartımanı yaptırdığımdan bile memnun değilim! Üç yüz yirmi bin lirayı olduğu gibi altına yatırsaydık, çok daha iyi edecekmişiz!... Yazık, bilemedik!»

Karısı, böyle açıktan açığa yenilgiye katlanamazdı:

«Hadi, hadi, deli olma! Altın yuvarlaktır, ne yana yuvarlanacağı belli olmaz ama, apartıman kalıcıdır!»

«Kalıcı mı dedin?» diye yüksek perdeden gürledi, «Sen istimlâk nedir bilmiyorsun galiba!... Beşiktaşa doğru akşamları bir çık da, istimlâkin ne demek olduğunu öğren!...

Kızları Süheylâ, saçlarını taramış, açık pencerenin önünde didikliyordu. Elini ustaca saçlarına getirdi, Taşdibi Çıkmazındaki kahvenin önünde sabah, sabah tavla oynıyan Taner'i selâmladı böylece. Ama, anası yutmamış bunu:

«Kız!» dedi, «Çekil şurdan! Alırım ayaaağımın altına, nedir zorun sabah sabah!»

«Pilâj yok, Ada yok, tenis yok! Hava almak için pencerenin önüne giderim, surat asarsın!»

Radyonun yanına oturdu, hem dinliyor, hem sokağı tarıyordu. Bir ara gözleri, flamalarla karşıda duran işçilere takıldı:

«Sakın bunlar ,yol mühendisleri olmasın!» dedi.

Annesi kalktı ayağa:

«Kimler?» diye sordu.

«Karşıda dikilenler!»

Zekâi Ergüder, iğne üzerine oturmuş gibi fırladı yerinden:

«Nerde hani?»

«Nah! Karşıda!..»

«Hani kız?»

Gözlüğünü çıkardı. Uzağı gözlüksüz daha iyi görürdü. Sokaktaki işçi kılıklı adamlar, bir şerit metreyle yolu karşıdan karşıya ölçüyorlardı:

«Sakın istimlâk girmesin mahalleye?»

Karısı alay eder gibi sordu:

«Ne olurmuş girerse?»

«Ne mi olur? Evi koydunsa bul! Zaten imar durumu berbat mı berbat!...»

«Yani yıkarlar demek istiyorsun! Kötü mü? Biz de aldığımız parayı altına yatırır, gazetelerden altın fiyatlarını inceleriz böyle her sabah!»

Süheylâ hiç oralı değildi:

«Adaya taşınırız, biz de, istimlâk gelirse!»

Zekâi Bey, yarı beline kadar pencereden sarktı. Mühendisler tam kapının önündeydiler:

«Kolay gele!» diye seslendi, yukardan.

Sokaktakiler hiç oralı olmamışlardı.

«Hayrola, istimlâk mi var yoksa?»

Amerikan pantalonlu, fermuarlı gömlekli mühendis, alaycı bir adama benziyordu. Başını kaldırdı yukarıya:

«İstimlâk mi dediniz! Ona maliyeciler karışır. Biz sadece mühendisiz, yol mühendisi!..»

Korkusu dağılır gibi olmuştu, Zekâi Ergüder'in!

«Yol Mühendisi ha, çok güzel!.. Peki, bizim mahallenin yoluna ne olmuş ki?»

«Yolunuza bir şey olduğu yok! Sapasağlam yol ama, biraz dar! Bize de genişletmek düşüyor! İşimiz bu!»

Zekâi Ergüder'in kuşkusu yeniden artmıştı:

«Genişletecek misiniz? Nasıl olacak yani?»

«Çok koay! Ya bu sıradan, ya da karşıdan bir iki apartıman kaldırdık mı yol, ayna gibi açılıverir!»

«Aman etmeyin!»

Mühendis, şeritmetre'nin öbür ucundan yapışan yardımcısına:

«Uyuma!» diye çıkıştı, «Yürü, çeşmenin yalağına doğru!» Sonra cebinden çıkardığı tebeşirle, Ergüder Apartımanının duvarına bir halka çizdi. Tam ortasına da bir nokta koydu. Bu işaretler Zekâi Ergüder'in deri-

sine, kızgın bir demirle vurulmuştu, yılkı atının derisine vurulur gibi:

«Tamam!» dedi içinden, «Apartıman gidiyor!»

Bu sırada, karşı apartımanın penceresinden bir baş göründü. İlyas Keçeci'nin başı! Sinsi sinsi gülüyor gibi geldi Recai Ergüder'e.

«Hadiye!» diye seslendi. «Getir benim pantalonu hele! İş çatallaştı!»

Ayağına pantalonu çekmesiyle, kapının önüne çıkması bir oldu. Genç Mühendis şeritmetreyi, son kertesine kadar çekmiş, çeşmeye doğru uzatıyordu. Elinde defter, ilerde dikilen yardımcısına:

«Yaz!» dedi, «Elli dört metre!.. Sinüs! Kosinüs!. Alfa, Beta, seksen iki, seksen dört. Çifte kaplama!»

Zekâi Ergüder, mühendis değildi ama, sinüsle, kosinüsün ne demek olduğunu bilen eski bir topçuydu.

«Vay anasını!» dedi içinden. «Çeşmeye kadar, elli dört metrelik ada gidiyor!»

Bitişikteki Nihat Subaşı'ya bir haber salsa nasıl olurdu? Mühendisin eline üçbeş lira tutuştursalar, düzelmez miydi bu pürüzlü iş acaba! Bu ada neden yıkılsındı, karşı sıra, daha elverişli değil miydi yıkılmaya?

Genç mühendis, gömleğinin fermuarını, cırrrt diye çekti. Kırmızı bir tebeşir çıkardı. Biraz önce çizdiği dairenin üstüne, bir çarpı daha çizdi. Artık iş tamamdı. Ergüder:

«Herşey bitti!» diye mırıldandı, «Bu sefer tamam!»

Top sesine pabuç bırakmayan Zekâi Ergüder, ayakları titreyerek iki elini başına getirdi:

«Yandım!..»

Bu çarpı işareti, cin gibi çarpmıştı onu. Durmanın, beklemenin zamanı mıydı?

«Oğlum!» diye seslendi, «Bir dakka!»

Mühendis arkadaşına:

«Yaz!» dedi, «Kırk iki!.. Kırk dört!.. Kırk altı!.. Kırk sekiz!.. Elli!.. Elli iki!.. Anüle et bunları»

Bu sayılar çeşmeye kadar uzanan evlerin kapı numaralarıydı. Zekâi Ergüder sordu:

«Demek istimlâk kırk ikiden başlıyor!»

Mühendis ters, ters:

«Kırk ikiden başlıyor, yolun genişlemesi için, ne olmuş?» diye sordu.

«Yani bizim evden!»

«Evet, sizin evden!»

Kendini toparlamaya çalışarak:

«Ne yapalım!» dedi, «Şeriatın kestiği parmak acımaz! Memleket meselesi bu! Yerine göre mal gider, yerine göre de can!»

Mühendis, cebinden mendilini çıkarmış terlerini siliyordu:

«Herkes sizin gibi düşünmüyor beyefendi!» dedi, «Hükümet keyif için açıyor bu yolları, sanıyorlar!»

«Düşüncesiz çoook memlekette!»

Mühendis konuyu değiştirmek istiyordu:

«Sıcak da adam akıllı bastırdı. Dün tam otuz dörttü gölgede!»

«Zor, sizin işleriniz de!»

Güzel, bir fırsattı bu, Zekâi Ergüder için:

«Beyefendi oğlum!» diye sesini yumuşattı, «Soğuk suyumuz, şerbetimiz var! Buyurmaz mısınız bizim fakirhaneye? Kahvemiz de bulunur!»

Bu öneri, mühendisin hoşuna gitmişe benziyordu:

«Kahve mi dediniz, kahveye dayanamam! Yanında bir bardak da soğuk su bulunursa...»

Sonra arkadaşına döndü:

«Beş dakikada biter bu iş!» dedi, «Siz devam edin!»

Ergüder, önde, mühendis arkada, misafir odasına çıktılar. Zekâi Bey iş bilir bir adam çalımıyla karısına seslendi:

«Bak, Hadiye! Bize iki kahve! Nasıl içersiniz bey oğlum? Orta olsun değil mi, orta şekerli?»

Hadiye Ergüder bir ev hanımı anlayışıyla kızına seslendi:

«Kız!» dedi, «Hâlâ ne dikiliyorsun camın önünde!.. At, sırtından şu pis sabahlığı da, yeni diktirdiğin ketenliyi giy!»

Cezve sürülmüştü, Süheylâ yeni robunu giydi: Ama, sırt da, göğüs de açıkta kalmıştı. Annesi gözden geçirdi kızını:

«Hah şöyle!» dedi, «Al şu kahve tepsisini eline, dökme sakın! Mahalle piçlerini bırak, biraz da tahsilli, terbiyeli adamların karşısına nasıl çıkılır öğren!»

Mühendisin ne göğüsten anladığı vardı, ne kalçadan. Bütün bildiği, kosinüsle sinüstü. Yirmi beş metrelik caddeden başka, hiç bir şey düşündüğü yoktu. Gözünün kuyruğu ile de bakmadı genç kıza. Kahveye, soğuk suya teşekkür etti, hepsi o kadar! Süheylâ boşalan fincanları alıp çıkarken, mühendis:

«Çare yok beyefendi!» dedi, «Ya sizin apartıman gidecek, ya karşıdaki apartıman!»

«Yani Keçeci'nin apartımanı?»

Mühendis, geometrinin kosinüsünü bir kenara bırakarak, hayat adamına yakışan ilk sözü söyledi:

«Evet bey'im!» dedi, «Ya sizin apartımanınız, ya Keçeci'nin apartımanı...»

Ergüder, daha anlamlı bir görüş attı ortaya:

«Bu gün Reşat altını, tam yüz doksan altı lira elli kuruştan gidiyor!»

«Evet, doğru beyefendi!»

«Bir köşede tam beş tane Reşat altınımız var!»

«Beş Reşat altını mı? Yani bin lira şöyle böyle, nasıl olur!»

«Beş tane de bizim hanımın var!»

«Çok az beyefendi!»

«Beş de kızımızın!»

«Olmaz!»

«Yirmi yapalım da, fazla uzatmıyalım, mühendis bey oğlum!»

«Bütün etüdlerim alt üst olacak! Düşünün bir kere, karşı sıranın yeniden etüdünü hazırlayacağım. Keçeci'nin apartımanı olduğu gibi gidecek. Sizin apartımanın, ayna gibi açılacak cephesi! Apartımanı kurtardığınız bir yana cephesi açılıp değerlenecek!»

Ergüder için evinin kurtulması kadar, Keçeci'nin apartımanının yıkılması da önemliydi. Birden ölçüsüz bir arttırma yaptı coşkuyla:

«Otuz!»

«Evin şerefiyesini de düşünmüyor musunuz beyefendi? Kırk yapın da, uzatmıyalım!»

Süheylâ ertesi gün, Taner'le, her zamanki gibi buluşmuştu durakta. Taner çok üzgündü:

«Sana çok kötü bir haberim var!» diye söze başladı.

«Söyle canım, neymiş bu kötü haber?»

«Kötü, çok kötü! Sizin apartıman yola gidiyor!»

Süheylâ olanı biteni bildiği için, umursamıyordu hiç:

«Üzülme!» dedi, «Yok böyle bir şey! Bizim apartıman kalıyor yerli yerinde!»

«İlyas Keçeci, yirmi bin lira vermiş mühendislere!»

«Neee? Yirmi bin lira mı?»

«Tam yirmi bin lira!»

Zekâi Ergüder, daha ertesi gün İmar Müdürlüğüne koştu. Genç mühendisi aradı. Öğrenmek istediği, hangi apartımanın yıkılacağıydı, Keçeci'nin apartımanının mı, yoksa kendi apartımanının mı? Yok, eğer hem kırk bin lira verip, hem kendi apartımanı yıkılacaksa, bunda büyük bir haksızlık olduğunu söyleyecekti genç mühendise. Aradı, sordu, soruşturdu, yalnız İmar Müdürlüğünde değil, bütün İstanbul'da böyle bir mühendis yoktu.

Bir hafta sonra, tanımlamaya uygun bir kişi bulunabildi ama, bunun da elinde bir mühendis diploması değil, ortaokul'dan kovulma olduğunu bildiren bir belge bulunduğunu söylediler İkinci Şubede. Anlıyacağınız, bir mühendis değildi yolları ölçüp biçen genç, sadece bir kaldırım mühendisiydi!

PARİS'TEN SON GELEN

Oydu, başkası olamazdı! Ağaç kurbağası gibi sıçraya, sıçraya yürüyüşünden tanımıştım. Aradan on yıla yakın bir süre geçtiği halde, unutmamıştım, Hamdi'yi.

İkinci Dünya Savaşı biter bitmez, ekmek karnesi fişlerinden yaptığı küçük servetini bankadan çekmiş, karaborsadan ucuz Frank toplamıştı. Limandan uydurduğu gemici kâğıdını cebine koymuş, çalışmak için girdiği şileple, Marsilya'ya atmıştı kapağı.

«Hamdi!» diye seslendim arkasından.

Dönüp bakınca, aldanmadığımı anlayıvermiştim. O da beni tanımıştı, bir bakışta. Başladık yol ortasında öpüşmeğe. Bu işi kısa kesmek için:

«Çok değişmişsin Hamdiciğim, çok!» dedim.

Avrupadan bütün dönenler değişmekten hoşlanırlardı ama, Hamdi'nin hoşuna gitmemişti bu söz:

«Önce şunu belirteyim ki!» dedi, «Paris'ten geliyorum... Ve hiç değişmedim!»

«Canım, gittiğin gibi de değilsin, her halde!»

«Haaa!.. O bakımdan biraz haklısın!.. Gittiğim gibi değilim elbet, çok doluyum! Dolu!.. Hem de nasıl dolu, dostum!.. Bir makineli tüfek gibi! Değişmeye gelince... Yani senin anlıyacağın, ne Camüs'cüyüm ne de Sartre'ci! De Gaulle Fransasından geliyorum ben!..

«Anlıyamadım ne demek istediğini! Ben seni beş altı sene önce bekliyordum. Tam senin istediğin hava esmişti memlekette. Ya bir Bakan, ya bir Genel Müdür olurdun! Geç kaldın!»

«Peki, şimdi ne olabilirim?»

«Herkes ne oluyorsa!»

«Azizim, ben tam zamanında geldim. Kimin ne olacağı belli olmayan bir dumanlı hava içindeyiz ki... Şimdi bırakalım bunları, beni hemen yemeğe götürmelisin, hiç vakit kaybetmeden!»

Bir anda cebimdeki parayı hesapladım, elli beş, altmış lira... Biraz da bahşişlik bozuk para... Buyur etme şerefini bana çok gördüğü için, en pahalı lokantalardan birine yöneldi, ben de peşinden! Pişkin bir partili yırtıklığı ile, baş köşeye geçti, oturdu. İster istemez, ben de karşısına geçtim. Görüş alanım, çıplak bir duvarla sınırlanıvermişti. Yemek boyunca, yalnız Hamdi'yi görecek, dinleyecektim!

Oturur oturmaz, listeye yapıştı, taktı gözlüğünü de... Figaro'nun sosyete sayfasını inceler gibi, başladı okumaya. Birden kaldırdı başını, aradığını bulmuştu:

«Garson!» diye seslendi, «Rakı! Kulüp Rakısı! Be-

ğendili tavuk! Salata, kavun, beyaz peynir, piyaz, midye tava, pilâki, falan filan!»

Ben, açığı kapatmak çabasıyla, falandan filaândan çimleynmeyi göze aldığım için, yüzüme bakan garsona:

«Getir!» dedim, «Beyin söylediklerini, çabuk!»

Hamdi peçeteye yapıştı, açtı, kokladı, buruşturup attı:

«Yaşanmaz bu memlekette!» diye komşu masalara duyururcasına söylenmeye başladı, «Pislik iliklerimize kadar işlemiş bizim! Kim bilir, kaç müşterinin önünden kalkmıştır, bu peçete!»

Çatal, kaşık getiren komi'ye çıkıştı:

«Getir!» dedi, «Şunun temizini getir!»

Oysa peçeteler, sakız gibiydi. Ona inat, açtım peçetemi, lâf olsun diye sordum:

«Gidecek misin Ankara'ya?»

«Gideceğim tabi!» dedi, «Bilirsin ki hiçbir partiyle ne ilgim var, ne ilişkim!»

Partililer gitmiş, partisizler söz sahibiydi Ankara'da:

«Demek bir iş isteyeceksin!» dedim.

«Memleket aydınlarına gerekli işler verilmeye başlanmış, duyduğuma göre, kilit noktalara bizim gibiler geçmezse... Bilirsin ki Paris'ten son gelen aydın, ben'im! Dikkatini çekerim bu noktaya, Paris'ten son gelen kişi olmak, benim için çok önemlidir çünkü...»

«Yaaa!. Çok önemli demek!..»

Garson, mezeleri bir tepside getirmişti, dizdi masanın üstüne. Şişeyi açıp önümüze koydu. Hamdi'nin kaşları birden çatılmıştı:

«Kova!» dedi, «Kovanız yok mu? Şişeyi, koy da getir!»

Garson, suçlu suçlu dönüp giderken, birden çatalına yapıştı. Bütün öfkesiyle sapladı peynire, olduğu gibi ağzına götürdü. Peşinden yarım dilim de kavun... Geviş getirir gibi çiğnedi, çiğnedi... Garson gelene kadar bir tek kelime konuşmadı. Kova önüne konurken, gürledi:

«Nasıl peynir bu!»

Garson, beğenilmeyen peyniri aradı, bulamadı ortada.

«Peynir yağsız! Daha iyisi yok mu? Dostum, peyniri sen, Fransa'da yiyeceksin! Bunlar da peynir mi be!»

Yeniden garsona döndü:

«Kavun tatsız!.. Daha iyi bir kavun isterim! Haydi, bakma yüzüme, varsa getir!.. Bu salata sirkeli! Limonlu isterim, al götür! Sizde karides bulunmaz mı, Karides! Neden bulunmaz? İstakoz? O da yok ha!. Yaşanmaz bu memlekette!..»

Mezeler, istediği biçime girmişti. Şişeye yapıştım, kadehleri doldurmak için... İtti elimi:

«Bırak!» dedi, «Sen mi servis yapacaksın, bu herifler kazık gibi dikilirken!»

Parmağının ucuyla garsonu çağırdı:

«Doldur şu kadehleri!»

Yanımızda kimse yokmuş gibi, gerisini getirdi:

«Nedir bu görgüsüzlük!.. Sen, garsonu Paris'te gör dostum! Servis gör Paris'te! Geriyiz dostum, çok geri!»

Mezelere iştahla saldırdıktan sonra, yapıştı kadehine:

«İçelim!» dedi, «Adam olmamız için!.. Sağlığımız için içelim!.. Bak dostum, bu daha önemli! Yarı nüfusu veremli, Frengili, Sıtmalı, Trahomlu bir memlekette ancak sağlımımız için kadeh kaldırılır!»

Beğendili tavuk, yok oluvermişti, onun son saldırışında! Tabağın dibini, bir Parisliye pek yakışmıyacak biçimde ekmekle sıyırdıktan sonra, garsona seslendi:

«Yahu!» dedi, «Tabak boşaldı mı hemen kaldırmalısın masadan! Görüyorsunuz ki, kadehlerimiz de boşaldı! Her seferinde, çağırıp söylemek mi lâzım! Bilgisizlik, gerilik, iliklerimize kadar işlemiş! Getir bir beğendili tavuk daha! Çabuk! Azizim, durulmaz bu memlekette, Dışişlerinden bir görev kopardım mı, ver elini Paris! Demek istiyorum ki yaşamak zor benim için! Bir Beğendili tavuk da sen söylemez misin, mükemmel! Yani, fena değil demek istiyorum, yenir! Nerde Fransa küizini! Mutbağımızda da iş yok! Geriyiz dostum, çok geri!»

Öfkesini gene mezelerden çıkarmaya başladı. İki üç domates dilimini, geçirdi çatalına. Bir parça da peynir... Sonra kavun... Peynir, yeniden domates... Bir kavun daha!..

Kadehini boşaltmıştı. Garson koştu doldurmaya. Hamdi yapıştı bileğine:

«Yahu!» diye bağırdı, «Solumdan yap servisi! Ne biçim garsonsun be! Sizin gibi garsonları, Paris'te bulaşıkçı bile yapmazlar! Biraz görgü lâzım! Çabuk, bir de pilâv getir bana! Ne diyordum dostum, Paris'ten son gelen aydın olmanın önemini belirtmek isterim! Bu gün şu memlekette, san'at üzerine, bilim üzerine, hattâ ve hattâ politika üzerine tartışmaya girişebilecek, kaç aydın sayabilirsin! Ben sanat elçisi, kültür elçisi, bilim elçisiyim! Dış politika üzerine benden daha yetkili bulunabileceğini sanmıyorum. Neden susuyorsun dostum? Paris'ten son gelen aydın olmanın bir üstünlüğü olacağını kabul etmiyor musun?»

Ağzını pilâvla sıkıca doldurdu. Benim ağzımı açmama vakit bırakmadan:

«Dostum!» dedi, «Garsonun dolu tabakla sağdan servis yaptığı memlekette durulur mu, sen söyle! Ankara'ya gidiyorum, Dışişlerinden bir temsilcilik, bir Kültür Ataşeliği isteyeceğimi... Daha doğrusu onların, bu görevi bana önermelerini bekliyeceğim! Söyle dostum, benden daha iyisini mi bulacaklar, ha? Paris'ten son gelen aydın'dan daha iyisi mi var, bu görevi başaracak? Var mı dostum, söylesene! Haaa, eğer Paris'te Ataşelik kapalıysa, o başka!

«Hiç merak etme!» dedim, «Kapalıysa, onu merkeze çağırıp, açarlar hemen, Hiç vakit kaybetmeden seni gönderirler yerine!»

«Değil mi ya!.. Ben bu mütevazi işe razı olduktan sonra...»

«Evet dostum!» dedim. «Hemen ilk kalkacak uçakla... Aman vakit kaybetme! Paris'ten son kalkan uçak'tan, inen yolcu, senin pabuçlarını dama atmadan, hemen tut Ankara'nın yolunu!.. Bugüne bugün Paris'ten son gelen aydın kişi sensin! Aman bunun önemini unutma, elini ayağını çabuk tut!»

ARKA PENCERE

Aksaraydaki yangının resmini yakından, daha yakından çekebilmek için, damdan dama atlarken düşmüştü. Ne sağ ayağından, ne de fotoğraf makinesinden bir hayır kalmıştı Nazmi'nin! Kırılan kemik, alçıda yeniden kaynardı ama, kırılan makine, nasıl yerine gelirdi bir daha!.. Sigortalı değildi, hiç bir yerden metelik geliri de yoktu.

Gözleri karşı pencerede, kara kara düşünüyordu, gelecek kara günleri... Elinde kaşınma kepçesi, iki aydır su yüzü görmeyen bacağını kaşıyordu, alçının arasından...

Karşı pencere, hani öyle filmdeki gibi gösterişli bir apartıman penceresi değildi. Daha geçen yıl yapılmıştı bu gecekondu, camları bile takılmamıştı daha. Camin piyasada zor bulunduğu günler... Bu gidiş-

le, demek takılacağı da yok! Ama camsız da olsa, gene pencereydi işte!..

Bu camsız pencereden daktilo Melâhat uzanıp da baktı mı, ne kara kara düşünceleri kalırdı, ne de kaşıntıları... Melâhat, filmdeki balerin gibi ayağını sallaya sallaya, kalçasını oynata oynata jimnastiğe başladı mı, ne derdi kalırdı, ne tasası...

Biraz sağda, aşağıda bir gecekondu daha görünürdü. Penceresinde iki camı da tamamdı ya. Bir eksiği vardı; perdesi... İşte bu gecekonduda, Zeytinburnu kahvesinden çok iyi tanıdığı, tapudan emekli İzzet Efendi otururdu, bir de hergele oğlu Ziya...

Mahallenin en derli toplu evi, hiç kuşkusuz şu sol yandaki gecekondu olmalıydı. İki penceresi, ikişer camlı, üstelik de perdeli tam iki tane penceresi vardı. Bu perdelerden biri, ne zaman açılsa, yatalak bir kadın görülürdü, hasta bir kadın başı... Kocası, yemeğinden oturağına kadar, onun hizmetindeydi. Ah, kendisinin de candan bir adamı olsaydı böyle. İmrenirdi o yatalak kadına... Fatma Hanım, her gün uğruyordu ama, bu gidişle onu da kaybedecekti... Bu sıcağa kar mı dayanırdı.

Yine sabah olmuştu işte... İzzet Efendi'nin oğlu pencereden başını çıkarmış Melâhat'in camlarını dikizliyordu. Nazmi:

«Çıkarken takılacak kızın peşine, asılacak!» diye düşündü, «Ah şu kemik bir kaynasa!»

Melâhat pencerenin önünde saçlarını tarıyordu. Bir saç bu kadar uzun mu taranırdı! Neden aynanın karşısında taramıyordu da, böyle pencerenin camlarına karşı tarıyordu? Demek seviyordu kendisini! Onu görmeden yapamıyordu.

Her sabah böyleydi işte... Pencerenin önünde tanışmışlar, pencerenin önünde dost olmuşlardı. Kız,

hergünkü gibi gene selâmlamıştı onu. Akşam üstü işten dönerken uğrayacağını da belirtmek istiyordu. Ama Ziya eğilmiş, kızın kendisini selâmladığını görmüştü. «İşe giderken çekeceği var kızın!» diye düşündü.

Yatalak kadın da perdesini sıyırmıştı işte... Haydut yüzlü kocası kahvaltısını getirmişti yatağına. Bu ürkünç yüzde, bu kadar acıma, bu kadar bağlılık nasıl olabilir! Ziya pencereden başını uzatmış, bu haydut yüzlü adama elini sallamıştı. Belki de haydut yüzlü adam Ziya'ya işaret vermişti, «Haydi gidelim!» diye... İkisi de kaybolmuşlardı pencereden. Demek Ziya, sevgilisine, bu günlük asılmıyacaktı, bir yere gideceklerdi, bu haydut yüzlü adamla.

Fatma Hanım az sonra gelmiş, her sabahki güler yüzü, tatlı diliyle halini, hatırını soruyordu, «Gecen nasıl geçti?» diye... Yatağın altından, üzerine gazete örtülü oturağı almış, dökmeye götürmüştü. Oysa film'deki kadın, sadece masaj için geliyordu. Temizlik işleri bitince, bakkaldan günlük yiyeceğini de getirmişti Fatma Hanım. Kalın bir dilim ekmeğe yağ sürerken:

«Bakkal veresiyeyi de kesti bugün!» dedi.

«Sen bakma öyle dediğine!» dedi, «Mecburdur vermeğe!»

«Daha ne kadar sürecek bu ayak?»

«Çok sürmez!» dedi Nazmi, «Yakında keserler!»

«Bırak şakayı! Sen Melâhate söyle de, seni bir hastaneye kaldırsın!»

Nazmi güldü:

«Melâhat Sağlık Müdürü mü?» dedi, «Yoksa Sağlık Müdürünün sevgilisi mi?»

«Canım, onun tanıdıkları vardır!»

«Karıştırma! Bozuyorsun oyunu!»

«Hangi oyunu?»

«Film'i canım!»

«Hangi film'i, anlayamadım?»

«Sen Arka Pencere'ye gitmedin mi?»

«Ne arka penceresi!.. Ben arka pencereye çamaşır asarım.»

Nazmi uzun uzun güldü. Kasıla kasıla:

«Benim sevgilim Grace Kelly, anladın mı?» dedi.

«Haaa!.. Şu oyuncu kız!.. Prensi baştan çıkaran oyuncu kız, öyle mi?»

«Filme gitmedin de, bu oyuncu kızı nerden biliyorsun?»

«Hadi ordan sen de, onu bilmeyen mi kaldı? Bilmeyenler de öğrensin diye evlenmeye kalkıştı haspa!»

«İşte benim sevgilim o!»

«Senin nerden sevgilin oluyormuş?»

«Arka Pencere'den!»

«Yaaa!.»

«Görmüyor musun alçıdaki ayağımı!»

Bu sırada karşı pencereden yine haydut yüzlü herif görünmüştü, elinde bir de bıçak vardı. Nazmi:

«Bak!» dedi, «Elinde de bıçak!.. Tamam mı? İnandın mı şimdi?»

«Ne bıçağı?»

«Karısını kesecek, az sonra!»

«Kim kesecek, anlıyamadım?»

«Şu karşıdaki adam!»

Adam büyük bir bavul almıştı eline. Kapağını açmış, eğilmişti içine.

«Görmüyor musun?» dedi, «karısını kesti de bavula dolduruyor!»

«Hadi ordan! Burda yata yata tozuttun galiba!»

«Ne tozutması!.. Bak, pencerenin önündeki kadın da kayboldu! Az önce oturuyordu.»

«İçerdedir, nereye gidecek!»

Başını çevirip karşıki pencereyi inceledi:

«Bak, bak!.. Görmüyor musun, bavulu masanın üstüne koydu!»

«Ne olmuş koyduysa!»

«Karısının parçaları, işte o bavulun içinde!»

Elindeki bezle masanın üstünü silmeye başladı Fatma Hanım:

«Benim deli saçması dinleyecek halim yok! Çamaşıra geç kalıyorum! Hadi hoşça kal!»

Burdaki işi bitmişti, çıkıp gitti. Nazmi'nin kafası, takılıp kalmıştı karşı pencereye... Bütün gün saat gibi işledi, durdu. Aklı yatmıştı, karşıki evde bir cinayet işlediğine:

«Ahhh!» diyordu, «Telefon da yok!»

Hava kararınca Melâhat geldi, sözünde durmuştu kızcağız. Nazmi:

«Sen...» dedi, «Arka Pencere'yi gördün, değil mi?»

«Gördüm, ne olmuş?»

«İşte o herif, filmdeki herif...

«Eee, ne yaptı?»

«Karısını kesti!»

«Ah! Kesti demek!»

«Kesti vallaaa!..»

«Parçalarını ne yaptı?»

«Bavula koydu, tıpkı film'deki gibi!»

«Sahi, koydu mu?»

«Koydu. Gözümle gördüm!.»

«Hadi, öp beni! Öperken de cinayeti anlat!»

«Otur kucağıma, ayağımı incitmeden! Sen benim neyimsin, biliyor musun?»

«Biliyorum canım... Arka Pencere'deki gibi oturuyorum, kucağında, değil mi?»

«Evet arka penceredik gibi...»

«Şu halde ben de Grace Kelly'yim!»

«Tamam!»

Genç adam, Melâhatin boynuna sarıldı... Küçük küçük öpücükler kondurmaya başladı şurasına burasına... Tıpkı film'deki gibi...

«Demek parça parça kesti ha?»

«Kesti...»

«Keserken gördün mü?»

«Hayır! Bıçağı gördüm!»

«Dürbünle mi gördün?»

«Hayır canım, gözümle...»

«Olmadı! Dürbünle görecektin! Senin fotoğraf makinen olacaktı...»

«Vardı ama, kırıldı, olay günü... Bir daha yenisini de alacağım yok! Bakkal da hesabı kesecekmiş!»

«Canım, bırak bunları! Film'i bozma! Herif, kadının parçalarını bavulla bir yere taşıdı, değil mi?»

«Taşıdı!»

«Senin poliste bir arkadaşın yok mu?»

«Yok!» dedi Nazmi.

«Telefonun?»

«Görüyorsun ya, o da yok!»

Melâhat kaşlarını çattı:

«Canım, beni öpmek de mi yok! Filmde nasıldı? Haydi öp!.. Ben senin Grace Kelly'in değil miyim?»

«Doğru! Sen benim Grace Kelly'msin!»

«Öp öyleyse! Hem cinayeti anlat, hem de öp!»

«Sen hemen git karakola!»

«Gideyim gitmesine ama, ortada delil yok!»

«Canım bırak delili melili... Haydut yüzlü herifi sopaya yatırdılar mı, bülbül kesilir.»

«Olmaz! Dayak yoktu filmde, film'i bozarız!»

«Melâhat!»

«Ben Melâhat değilim!»

«Canım, sevgilim! Sen şimdi git, kadın evde mi değil mi öğren!»

«Peki, hemen gidiyorum!»

Melâhat kapıyı çekip çıktı, hızla indi merdivenleri. Çok geçmeden de döndü:

«Öğrendim!» dedi, «Evde yok kadın!»

«Sahi yok mu?»

«Yok, sordum, annesine götürmüşler!»

«Yalan!» dedi Nazmi, «Sen inandın mı?»

«İnanmadım! Yalan tabi!»

«Adam ne işte çalışıyormuş?»

«Kimse bilmiyor, eskiden kasapmış!»

«Neee!.. Kasapmış haaa!.. Tamam!.. Karısını mutlaka kesti öyleyse!..»

«Evet evet! Kesmiştir!.»

«Otur kucağıma! Öp beni!.. Peki nasıl ele geçirelim, anlat bana!»

«Karakol...»

Melâhat düşünmeye başlamıştı:

«Ben eve girmeliyim!» dedi, «Yeter derecede delil toplayalım!»

«Sakın!.. Seni de öldürmesin!»

«Telefon edersin, polisler gelir!»

Nazmi kaşlarını çattı:

«Unutuyorsun!» dedi, «Telefonum var mı benim!»

«Offf! Hep kendimi filmde sanıyorum. Film'de telefon vardı da!»

«Canım, bırak şimdi film'i! Bir cinayetle karşı karşıyayız! Sen bu sabah Ziya'yı gördün mü?»

«Gördüm, ne olmuş?»

«Gördün demek?»

«Gördüm! Bir eşekle gördüm, yularından tutmuş götürüyordu!»

«Nereye götürüyordu, eşeği?»

«Canım, gene bozdun film'i! Eşeğin ne işi var filmde!»

«Bırak film'i diyorum, bozulursa bozulsun! Ortada bir cinayet var! Ziya yalnız mıydı, onu söyle sen!»

«O herif vardı yanında! Eşeği evin yanındaki ahıra çekiyorlardı.»

«Yaaa! Ne oldu bu eşek?»

«Ah şu eşek! Nazmiciğim, berbat ediyor filmi bu eşek!»

«Bırak Melâhat film'i şimdi!»

«Ben Melâhat değilim!»

«Değilsin, sevgilimsin! Evet, evet!.. Hayatımsın!»

«Ufff!.. Olmuyor!. Yerli film istemem. Arka penceredeyiz!. Ben Grace Kelly!»

«Evet, Arka Pencere'deyiz! Bak, pencerede bir baş, o adamın başı... O haydut yüzlü adamın başı... Bavula bir şeyler dolduruyor!»

«Doğru! Bir şeyler dolduruyor bavula! Elinde de büyük bir bıçak... Bir satır! Ama bu bavul başka bavul, ikinci bir bavul!»

«Bak, bak!.. Bavulu kapattı! Bıçağı da bir beze siliyor!»

«Çok güzel! Deliller de tamam demektir!»

«Kanlı bıçaklar... Kanlı bezler... Koş çabuk, karakola!»

Melâhat kucağından atladığı gibi karakolda aldı soluğu. Çok geçmeden iki polis karşı pencerede göründü. Ortalığı alt üst ettikleri anlaşılıyordu ilk bakışta. Nazmi rahat bir soluk almıştı. Deliller yeter görülmüş, adam yakalanmış olmalıydı. Bütün mahalleli kapının önüne birikmişti işte, bağırıp çağırıyorlardı. Ya-

rın bütün gazeteler onlardan söz edecekti. Her ikisinin de resimlerini koyacaklardı yanyana, ilk sayfalarına.

Melâhat yaşlı gözlerle girmişti içeri:

«Gel!» dedi Nazmi, «Otur kucağıma! Sen benim Grace Kelly'msin, ben de artık büyük bir... bir...»

«Sus!» diye bağırdı Melâhat, «Bütün hayallerim mahvoldu! Yazık, çok kötü bitti!»

«Ne oldu canım!.. Bu bavullar, bu bıçaklar... Kesmemiş mi bu adam?»

«Kesmiş!»

«İyi ya ne var bunda üzülecek! Kesilen de karısı olduktan sonra!»

«Karısı değil!»

«Ya! Kimi kesmiş?»

«Kimi olacak, eşeği!»

«Neee! Eşşek ha!»

«Namussuz herif, kaatil değilmiş, eşek kasabı, et kaçakçısıymış!»

YAK
ŞU BANYOYU!

Tülin plâjdan gelmiş, hemen banyoya girmişti. Kocası hizmetçiden çekindiği için çok ileriye gidemiyor, banyonun kapısını aralamış söyleniyordu:

«Banyo... banyo... artık tadını kaçırıyorsun! Çarşıdan gel banyo, komşudan gel banyo!.. Plâjdan gelince de mi banyo be!»

Karısı, tartışmalarda karşı tezi çürütmek istiyen usta bir konuşmacı inceliğiyle:

«Asıl plâjdan gelince banyo olur.» dedi. «Denizin tuzu pütür pütür yapıştı derime. Vıcık vıcık da terledim gelirken... Denizin tuzu... Terin tuzu... Salamuraya yatacak değilim ya!»

«Bayan! Tuzundan şikâyet edecek olan sen değilsin... Senin tuzundan hiçbir şikâyetim yok! Bütün şikâyetim vakitli, vakitsiz şu banyo odasına kapanman-

dan ...Ömrün küvetin içinde geçiyor! Akşama Recailer gelecek yemeğe... Tekneden çık da bir şeyler hazırla!..»

«Daha iyi ya... Misafirin karşısına böyle tuza yatmış lâkerde gibi mi çıkayım! Sen temizlikten hoşlanmıyorsan, kendi gibi sudan korkuyorsan bana ne!»

Kocası banyonun kapısını öfkeyle çekti. Hizmetçiye seslendi:

«Ben bakkalın çırağından bir şeyler göndereceğim, hanımın banyodan çıkınca hazırlasın. Et de göndereceğim!»

Şapkasını geçirdiği gibi başına, çıktı. Önce dediklerini gönderdi. Sonra gazinoya girdi, bir briç partisini izlemeye daldı.

Eve erken döndü. Yemekler hemen hemen tamamdı. Masayı da hizmetçi düzeltiyordu. Tülin yoktu ortalarda. Hizmetçiye sordu:

«Hanım mı efendim? Banyoda!»

Gene akşam akşam fitil olmuştu. Gitti banyonun kapısına dikildi:

«Bayan, sen utanmaz mısın!» diye başladı. Ağzına ne gelirse söyledi. Bayan duşu açmış hiç cevap vermiyordu. Cevap vermek için bu sözlere sinirlenmesi gerekirdi. Oysa duş sinirlerini yatıştırırdı. Kocasının çenesinin, tam yorulduğu bir sırada:

«Üç saattir mutfakta is içinde kaldım!» diye başladı, «Sen soğan kokusu nedir bilir misin? Nasıl çıkarım misafirlerin karşısına... yapamam banyomu almadan. Senin gibi değilim ben!» Bu kadar da söylemezdi ya... Kocasını cevapsız bırakmak bir saygısızlık olabilirdi.

Bayanın duşu biraz uzunca sürdü. Daha saçlarını kurutmadan konuklar bastırmıştı. Biraz elini çabuk

tutması gerekiyordu. Gelenlerin değerince giyindi, süslendi. Aldı masadaki yerini.

Havaların sıcaklığından, plâjların kepazeliğinden suların sık sık kesildiğinden söz etti. Bütün insanların sık sık duş yaptıkları takdirde fazla sinirlenmiyeceklerinden, bu suretle aile geçimsizliklerinin önüne geçileceğinden konuştu. Kocası karşı tezi savundu. Kadehlerin sayısı arttıkça tartışma kızıştı.

Recainin karısı, en azdan bir kadın olduğu için bir şeyler söylemek zorundaydı. Önce Tüline hak verdi, sonra kocasını haksız çıkardı. Oysa ki kocası da duşun lehinde konuşuyordu. İşi kavgaya kadar götürdüler. Onlar çıkıp gittikleri zaman Nihat:

«Misafirlerin yanında belli etmedim ama..» dedi, «Bu banyo yüzünden bozuşacağız!»

«Banyo yüzünden öyle mi?»

«Evet banyo yüzünden... Vakitli vakitsiz, seni teknede görmek deli ediyor beni.»

«Sudan hoşlanıyorum ben. Kimse mani olamaz bu zevkime!»

«Ömrün banyoda geçiyor, ördekler gibi!»

«Yapamam sudan hoşlanmayan erkekle!»

«Yapamazsan ayrılırız!»

«Ayrılırsak kıyamet kopmaz ya!»

«Bir deneriz.»

«Hemen deneyelim, ne duruyoruz!»

«Hemen!»

«Gidiyorum annemlere.»

Tülin kalktı, üstündekileri çıkardı. Atışmayı mutbaktan izleyen hizmetçiye seslendi:

«Kız Seher, leş gibi rakı kokuyorum, annemin evine de böyle gidecek değilim ya. Yak şu banyoyu!»

SANSÜRE
KARŞI
ÇILBIR

Tabelâcı Rıza'nın işleri yoluna girip de, başını kaşıyacak zamanı olmadı mı, gider kafasını usturayla kazıtırdı. Şoför Cemil, kıraathanenin açık penceresinden seslendi:

«Hadiii, Allah versin, işin iş, gene bugünlerde» dedi, «Kafayı kazıtmışsın! Ulan, o Amerikalı dazlak artistle sidik mi yarıştırıyorsun yoksa?»

Bir baştan bir başa gerdiği Amerikan bezinin üstüne, mavili kırmızılı bir şeyler yazıyordu fırçayla. Cağaloğlunda ne kadar boşta gezen tabelâcı varsa, toplamıştı arsaya.. Harıl harıl çalıştırıyordu.

Şoför Cemil:

«Boş ver!» dedi, «Seninkilere bırak işi! Gel de karşılıklı birer çay içelim!»

«Gelemem!» diye başını işten kaldırmadan cevap verdi.

«Gel canım, kaçırma! Ne çaymış ya! Ben üçüncüyü içiyorum!»

«Yarına kadar elli döviz teslim edeceğim. Yetiştiremezsem paralar yandı, ben de yandım demektir!»

«Elli olmamış da kırk dokuz, olmuş, ne çıkar. Gel iki lâf edelim!»

Gözlerini kısarak görebildiği yazıları hecelemeğe başladı:

«36 sine.. mada.. birden... Neymiş bu yahu? Cilâlı İbo mu?»

«Aklın ermez senin!»

«Ermez ha! Ulan, Cemal Paşanın beğendiği film olmasın, sakın!»

«Üstüne bastın!»

«Göreceğim şu filmi ne olursa olsun!»

«İşler bitsin de, beraber gideriz. İki bilet uydururuz patrondan!»

Cevdet Barlas:

«Vali dediğin böyle olur!» dedi. «Yüz vermiyeceksin bu heriflere. Teknelerini kafalraına geçireceksin acımadan!»

Şoför Cemil sandalyesini ters yüz etti

«Ağır ol beybaba!» dedi, «Kimin kafasına geçiriyorsun tekneyi!»

«Otoriteye karşı gelinmez. Bak, levazım taburu Saraçhanebaşında seyyar fırınlar kurmuş. Ben olsam alırdım ruhsatiyelerini ellerinden. Atardım içeri! Acımayacaksın bunlara. Daha olmazsa sıradan...»

«Asacaksın değil mi beybaba? Sen çok yaşa emi!»

«Ne sandın ya! Asacaksın elbet! Valinin emrine karşı gelmek ne demek!»

«Ben de asardım ama, beybacığım, Vali Beyin emirlerine karşı geldikleri için değil... Halkın ekmeğine kan doğradıkları için. Ne hakları var aç bırakmaya milleti? Bunu düşünmeleri bile suç bu heriflerin!»

«Yok öyle şey! Ekmekten de önce gelen otorite var! Otorite bozuldu mu, her şey bozulur! Ahlâk da bozulur, ekmek de bozulur!»

«Vallaha beybabacığım, benim böyle şeylere aklım ermez ama..»

Barlas kızmıştı:

«Ermezse sus!» dedi. «Sen şu pencereyi kapatsana, serinledi hava. Canına yandığımın İstanbulu. Bu yıl güneş yüzüne hasret kalacağız!»

Tabelâcı Rıza, koşar adım girdi içeri:

«Soğuk iliklerime kadar işledi be!» dedi, «Sözde Mayısa giriyoruz! Aldandık havalara da, kafayı kazıttık!»

Arka cebinden yağlı bir bere çıkardı, geçirdi kafasına:

«Bir de yağmur bastırdı mı aynadır işimiz! Takım yatar bizim. Sekiz metrelik dövizler... Nereye gerip de yazarsın! Tam elli tane döviz bu! Niyazi, büyük bardakla bir çay getir hele! Demli olsun! Bizim hatunla geçen gün bir akrabaya gitmek icap etti.. Karı dedi ki, git kafana biçimli bir şapka al dedi, ben bu pırıl pırıl kafalı adamla sokağa çıkıp da kendime güldüremem. Kırmayalım karıyı dedik, girdik bir şapkacıya.. Herif şöyle bir baktı da, maşallah dedi, kafa varmış sende be.. Aldı mezüreyi eline, tam altmış dört santim. Zor bulursun dedi, bu kafaya göre şapkayı!. İndirdi şapkaları. Onu çıkardı, bunu çıkardı. Kelebek gibi kalıyordu tepemde her biri. Yok, dedi, nafile taban tepip durma arkadaş. Tam çıkıyordum ki seslendi peşimden. Gel dedi bir de şunu deneyelim! Halis İtalyan malıdır,

Borsalino! Kendi eliyle koydu kafama, tıpatıp oturdu. Aldım, dedim, kaç kâğıt? Yüz doksan lira, der demez, şapka kendiliğinden fırladı tepemden. Ne dedin, yüz doksan lira ha! Yürüdüm kapıya doğru. Dur, dedi, nereye gidiyorsun, sen de ver bakalım! Ben versem versem dedim, kırk kâğıt, bilemedin elli kâğıt, bir kuruş fazla veremem. Herif baktı baktı da bu kafaya sen zor bulursun dedi, şapkayı! Güldüm. Sen de zor bulursun arkadaş böyle kafayı da, satarsın! Yürüdüm çıktım.»

Şoför Cemil:

«Almadın mı?» diye sordu.

«Neden alacakmışım! Çıkardım kartımı, bıraktım tezgâhın üstüne. Son fiyat elli kâğıt, dedim, düşün de sonra işine gelirse çağır beni! Bizim kelle sağ olsun, Küllâh nasıl olsa bulunur!»

Şoför Cemil, lâfı gediğine koymak için Barlasa çevirdi başını:

«Evet beybaba!» dedi, «Bütün mesele kellede.. Şapka sonra gelir!»

Karşıdaki arsada bir iki yabancı peydahlandı. Dövizleri inceleyip duruyorlardı. Tabelâcı Rıza, kuşkulanmıştı bunlardan. Dövizleri yazanlar, kendilerini lâfa tutanları başlarından savmak için, kıraathaneyi gösteriyorlardı. Az sonra girdiler içeri. Elleriyle koymuşlar gibi buldular tabelâcı Rıza'yı.

«Buyrun!» diye yer gösterdi Rıza.

«Biz» dediler, «Şirketten geliyoruz!»

«Hoş geldiniz, safa geldiniz!»

«Dövizler elli değil, yüz tane olacak! Yazılanları da göndereceksiniz, hemen! Anadoluya gidecek! Gene aynı fiyattan!»

Rızanın yüzü gülmüştü:

«Niyaziiii!» diye seslendi. «Bak buraya! Çay mı içersiniz, kahve mi? İki kahve bir çay... Kahveler na-

sıl olsun? İkisi de az şekerli ha? Haydi Niyazi göreyim seni aslanım, çabuk!»

Gelenlerden biri idareciydi. Öbürleri senaristle rejisör... Kahveler gelince, bez döviz işleri unutuldu. Konu sansüre atladı birden... Senarist çok ateşli görünüyordu.

«Olmaz!» dedi, «Yürümez böyle! Sansür heyetini tam devirmenin zamanı! Ne adamlar bunlar be! Yahu heyette tek sinemacı yok! Hepsi de hükümet adamı. Filmi, suç üstü mahkemesinin savcısı gözüyle inceliyorlar, insafsızca!»

Senarist sordu:

«Pekiii..» dedi. «Dün ne oldu, neye karar verdiniz?»

«Neye mi karar verdik? Tam bir haftadır arkadaşlarla meyhanede, sinemada, tiyatroda evlerde teker teker konuşmalar yaptım. Hepsi de toplantıya geleceklerdi. Hele bizim Zülfü Kanat.. Göğsünü yumrukluyor, ah, diyordu, önce bizim film yapımcılarından başlayacağım işe, ağzıma geleni söyliyeceğim. Kim imzalamazsa imzalamasın, Başbakanlığa protesto telgrafı çekeceğim. Sansür heyeti, ne zamana kadar eserlerimizi linç etmekte ısrar edecek, diye soracağım. Hadi diyelim ki, sansür heyetini gerekli görüyorsunuz. Mutlaka aynı adamlar mı kalacak bu heyette. Bir tanecik de sinemacı karışmayacak mı aralarına?»

Senarist sordu:

«Peki, Kayhancığım, ertesi gün bu arkadaş toplantıda nasıl konuştu? Protesto telgrafı için imza toplayabildi mi?»

«Zülfü Kanat mı?»

«Evet!»

«Herkesten önce geldi. Sinirli sinirli geçti yerine. Bizim çocuklar toplanmağa başlayınca, eğildi ku-

lağıma, dostum, dedi, çok önemli, bir işim var. Üzülerek söylüyorum, toplantıya katılamayacağım. Hemen gitmek zorundayım. Ağbi, dedim, gitmezsen olmaz mı? Çok, çok üzgünüm, kalamadığım için dedi. Haydi sizlere başarılar dilerim, aman boyun eğmeyin sakın onlara!.. Sen hiç merak etme ağbi dedim. Yürüdü gitti. Kapıcıya bıraktığı kesekâğıdını aldı, çıktı dışarı!»

«Ne varmış kesekâğıdında?»

«Yumurta gibi bir şeyler. Aradan beş dakika geçti geçmedi. Hani o sosyal konulara değinir görünüp de bir türlü parmağının ucunu değdiremiyen ünlü senarist var ya... Hani şu senaryolarını Yalova kaplıcalarında yazan büyük sanatçı!»

«Ha, şu kaptıkaçtı yolcuları senaristi...»

«Paltosunu çıkarmadan oturdu. Bu toplantının tertipçilerinden görünüyordu. Aman ağabi, dedim, çıkar şu paltonu hele... Ah, dedi, üzüntüyle söylüyorum ki bugün saat...»

Oda mı aldı voltasını?»

«Evet o da!...»

«Ya toplantı?»

«Çok geçmeden Zülfü'nün adamlarından Turhan var ya! Çekmiş kafayı Çiçek pasajında... Fitil gibi geldi. Nerde onlar, dedi. Bizim kafadarları arıyormuş meğer. Gittiler, dedim. Çok önemli işleri varmış da..»

«Çok önemli işleri mi varmış, diye baktı yüzüme. Peki, dedi, bizim şu yoğurtlar ne olacak? Ne yoğurdu bu, dedim. Elinde üstüste bağlanmış iki kutu yoğurt vardı. Kâğıda sarıldığı halde, belli oluyordu dışardan. Bu sefer ben sordum ona, ne olacak bu yoğurtlar, diye. Ne mi olacak, Çılbır yapacaktık, demez mi!»

«Çılbır mı yapacaklarmış! Vay anası be! korkulur bu adamlardan!»

«Ya, böyle üstadım, çok önemli işleri varmış! Turancığım, merak etme dedim, bir kesekâğıdı yumurta vardı Zülfü Kanat'ın elinde. Hiç durma, seni bekliyordır evde! Kalktı, hadi, eyvallah dedi. Yürüdü gitti .Peki dostum, sen neye gelmedin o gün toplantıya? Hadi onlar çılbıra gittiler!»

«Ben mi?» dedi. «Ben de davetliydim, o gün çılbıra. Valla kardeşim, Turhan öylesine bir çılbır yapıyor ki parmaklarını yersin!»

«Artık bir dahaki toplantıya! Gelecek çılbır şöleninde ne sansür kalır, ne sinema kanunu! Toplantı günleri, çılbır ziyafetlerine rastlarsa memleketle birlikte sinema da kurtulur, sanatçılar da!»

YEDİ NUMARANIN AYSEL'İ

«Bak Mehmet Ali Efendi, benimle çok uğraşma! Bu apartımanda kapıcı olarak kalmak istiyorsan üstüme fazla gelme! Eğer bize gelen, giden oluyorsa, bunların içinde belâlısı da vardır, itibarlısı da... Ellerinin tersiyle şöyle bir dokundular mı, kapının dışında bulursun kendini. Tekin değilimdir ben haaaa !.. Aç gözünü de öyle bak !.. Yook, benimle iyi geçinmek istersen o başka... Sen kârlı çıkarsın eninde sonunda !»

Mehmet Ali Efendi, merdivenleri inerken kendi kendine

«Yok, Allah için...» dedi, «doğru söylüyor şu yedi numaranın Aysel'i... Bilirim, tekin değildir bu karılar, cin çarpar gibi çarparlar adamı. Nerden geldiğini bilemezsin. Ulan Mehmet Ali, sana ne be !.. Sana var mı

bir girip... tövbe tövbe... Sen mi kaldın şu İstanbul'un ahlâkını düzeltecek ? Al bahşişini, geç bi yana !»

Sahanlıkta on dört numaranın «Irıza bey» ine rastladı. Cebinden bir beş liralık çıkarıp uzattı

«Gene sigarayı unutmuşum aceleyle» dedi, «serseme dönüyorum akşam oldu mu. Bir kördöğüşüdür gidiyor. Kimin parmağı, kimin kulağında, belli değil. Al şunu! Sana zahmet, bir Yenice sigarası... Sen iki al !. Biri de evde, bulunsun, yedek...»

«Evet !» dedi içinden, «iki alayım ki, beş liradan bahşiş verecek bir kör metelik bile artmasın. Gözünü sevdiğimin yedi numarası. Kimselere benzemez, eli de açıktır. Bir kibrit almağa yollasa çıkarır, bir lira uzatır. Üstünü versen bile geri çevirir. Bunlar da kiracı ha !»

«Bak Mehmet Ali Efendi... Hele biraz yavaş ol..»

Eğildi kulağına Rıza bey :

«Şu yedi numaradaki Aysel var ya...» dedi.

«Var... Ne olmuş?»

«Gene erkek alıyormuş içeri !»

«Erkek mi ?.. Aysel mi alıyormuş ?..»

«Haberin yok demek.. Maşallah! Kapıcı dediğin böyle olur işte!! Kadının neredeyse bir bilet kesmediği kaldı. Sen uyuyorsun be !.. Aç gözünü !»

Tam kapıdan çıkacaktı ki, ondört numaranın Melâhati seslendi yukardan

«Mehmet Ali Efendi !... Mehmet Ali Efendi !»

«Ya limon aldıracaktır» dedi, «ya maydanoz!»

Söylene söylene çıktı dördüncü kata. Kapıda kimseler yoktu. Dokundu zile. bekledi. Açan maçan yok... Bir kere daha dokundu. Gene yok kimseler. Dönüp gidecekti ki, kapı aralandı

«Geldin mi? Bir kibrit aldıracaktım da... para arıyordum çantamda. Ufaklık kalmamış, sen ver de... Ak-

şam bizimki gelince... Ha! Dur Mehmet Ali Efendi. Bizim Halit, ifrit oluyor şu Aysel şıllığına.. Çıkarım diyor bu apartımandan. Anladın değil mi ?»

«Neyi anlıyacağım ki ?.»

«Gene gele ngiden oluyormuş yedi numaraya..»

«Ev değil mi? Helbet olur geleni, gideni... Yakasından tutup çeviremezsin ki geriye !»

«Hani şu radyoda Şensöyler var ya... O da geliyormuş. Geceleri mi geliyor, gündüzleri mi? Kaç yaşlarında bu Şensöyler?»

«Ben ne Şençaları tanırım, ne Şensöyleri... Eşi dostu gelmez mi bir kiracının ara sıra...»

«Haklıymış bizim Halit demek.. Durulmaz bu apartımanda. Çabuk getir de kibriti, bir çorba koyayım ocağa. Sürüm sürüm sürüneceksin karakollarda, hele bir bassınlar!... Heyyy Mehmet Ali Efendi, uyuyor sun sen! Aç gözünü!»

Suçlu suçlu inerken, sahanlıkta Seyfi Beye rastladı:

«Nereye böyle?» dedi, «Bakkala mı?»

«Al şunu, bir gripin de bana getir gelirken... Eee, nasıl gidiyor işler bakalım? Yedi numara ile iyidir aran herhalde! Bugün şu sokağın başındaki berbere uğradıydım, basacaklarmış bizim yedi numarayı!»

Tam kapıdan çıkacaktı ki, ev sahibi ile yüzyüze geldi:

«Nasıl?» dedi, «kiracılar yedi numaranın basılacağını öğrendiler mi?»

«Öyle diyorlar!»

«Ne diyorlar yani?»

«Basılacak diyorlar yedi numara!»

Hacı Nuri Efendi keyifli keyifli güldü:

«Peki basılacakmış da hâlâ bu apartımanda ne halt etmiye oturuyorlarmış? Namussuzluk yedi numa-

ranın Aysel'inde değil, yedi yüz lirayla kaloriferli kız gibi apartımanda oturanlarda... Ulan, hadi diyelim ki bu karı içeriye erkek alıyor, namussuzluk ediyor, daha ne duruyorsunuz. Bırakıp çıksanıza! Bak Mehmet Ali Efendi; bu apartımana girenin çıkanın yapışacaksın yakasına bundan sonra. Karakolun emri var, çıkar hüviyetini diyeceksin! Takılacaksın peşlerine. Defolup gitsinler. Hepsi eski kiracı bunların. En kabadayısı sekizyüzden oturuyor. Bir çıksınlar, elimi öpene veririm bin liraya! Aç gözünü!»

Mehmet Ali Efendi, ayağı çarıklı gelmişti İstanbula ama, şimdi çarığı ters giydirirdi şeytana.. Hacı Nuri Efendi bu kadar arka çıktıktan sonra, boş vermek olmazdı artık. Kuş uçurtmaz olmuştu kapıdan. Kim girerse girsin, yapışıyordu yakasına:

«Nereye?» diyordu, «Kaç numaraya?»

«Sana ne!» diyen oldu mu, «Ne demek sana ne? Biz eşek başı mıyız! Bir bildiğimiz var ki soruyorum helbet!»

Çok dikleşen oldu mu, «Ben keyfimden sormuyorum ya... Karakolun emri var!» deyip çıkıyordu işin içinden.

Haksızlık olmasın diye bir iki kere Aysel'e gidenlere asılınca. Aldı ağzının payını:

«Bak Mehmet Ali Efendi! Bahşisse, bahşiş! Hediyeyse hediye.. Daha ne istiyorsun? Herkes, kapıcı parası kırk lira verir, ben verirm seksen lira... Gelenime, gidenime fazla karışma benim! Bir gün sakar birisine rastlarsın, sen zararlı çıkarsın sonra!.. Diyelim ki karakolluk olduk. Ben ne yapar yapar, bir kolayını bulur, çıkarım. Gene sen kalırsın içerde! Bir araba da dayak yersin, anladın mı? Aç gözünü!»

Dedikodu almış yürümüştü. Satıcılraın, eskicile-

rin ağzına kadar düşmüştü bu iş. Bir boynuz şakasıdır gidiyordu.

Mehmet Ali Efendinin titizlendiğini anlayan Aysel, tam misafirinin geleceği zaman, onu lâf olsun diye bakkala gönderiyor, gönlünü almak için de bol bahşişler veriyordu. Eh, göz görmeyince de gönül katlanıyordu hani!

Hacı Nuri Efendi bir sabah indi Mehmet Ali Efendinin odasına. Şunu bunu bahane edip uzun uzadıya azarladı:

«Daha tek kiracının bile düğümliyemedin kuyruğunu!» dedi, «Ne biçim kapıcısın be! Bu gün dolaşacaksın katları... Bir yolunu bulup diyeceksin ki... Ya bu hafta... ya gelecek hafta... basacaklar diyeceksin yedi numarayı.. Akşamları polisler nöbet tutuyor sokakta... Apartıman sarılı diyeceksin, anladın mı?. Asılacaksın gelene gidene.. Girecekleri daireye kadar düşeceksin misafirlerin arkalarına! Uyuşukluk istemem, aç gözünü!»

Sonra çıktı birinci kata... Merdivende Rıza Beyi yakaladı:

«Basılack bu apartıman!» dedi, «Eli kulağındadır. Yani çıkacak bir evim olsa alır başımı giderim bu apartımandan. İki paralık oldu namusumuz be! Hani boşuna dememişler, ev sahibinin bir evi, kiracnın bin evi var diye... Karımın, kızımın yüzüne bakamaz oldum bu yedi numara yüzünden!»

Aysel son günlerde ayağını denk almaya başlamıştı... Gene de bir kişi çaldı ise kapısını, büyümüş büyümüş yüz kişi olmuştu. Ev sahibi sıkıştırdıkça dedikodular da o ölçüde arttı. Karakol hudutlarını geçti, emniyete kadar geldi dayandı. Bir gece mahallenin beklediği baskın da bütün inceliklerine kadar uygulandı. Yedi numara altı aylığına mühürlenmişti.

Hacı Efendi küplere binedursun, kiracılar rahat bir soluk aldılar. Ne oldu ise arada Mehmet Ali Efendiye olmuştu. Yedi numaranın Aysel'i hemen ertesi gün çaldı kapıcının zilini, karakoldan değil de sanki plâjdan geliyormuş gibi taptazeydi:

«Al şu altı aylık kirayı Mehmet Ali Efendi!» dedi, «Ben altı aylığına İzmir'e gidiyorum... Sekiz yüz liradan eder, şu kadar lira... Götür şu kontratı Hacı Efendiye, imzalasın!»

«Ya kapıcı parası» diyecek oldu.

Aysel cilveli bir gülüşten sonra:

«İlâhi Mehmet Ali Efendi!» dedi, «Kapıcı parası ha! Kapısı mühürlenmiş bir daireden kapıcı parası istenir mi hiç! Ne yüzle istiyorsun anlayamadım. Aç gözünü demiştim sana, sen zararıl çıkarsın sonra... Görüyorsun ya, dediğim oldu.. Şimdi gel hesaplıyalım. Seksen liradan eder şu kadar lira... Hediyeler, bahşişler de cabası!»

Mehmet Ali Efendi yutkundu yutkundu, hiç bir şey diyemedi. Tırmandı dördüncü kata. Dokundu Hacı Efendinin ziline:

«Yedi numaranın Aysel'i gönderdi bunları!» dedi, «Sekiz yüz liradan altı aylık kira, eder şu kadar lira... Şu da konturat...»

Hacı Efendi:

«Neymiş acelesi!» dedi, Hacı «Ondan altı aylığını birden istiyen mi var kiranın!»

«İzmire gidiyormuş da altı aylığına!»

«Hey anam!» dedi, «bir şu yedi numaranın Aysel'ine bak, bir de öbür dairelerdeki kiracılara! Kirayı söktürünceye kadar akla karayı seçiyorum. Hem de beşer, altışar yüz liradan... Gördün mü namuslu karıyı, aşkolsun şu yedi numaranın Ayseline! Dürüst karı vesselâm!»

DO
HAAAA?

«Kurt oğlu kurt olur» diye bir atasözü kalmış kulağımda. Yalnız kulağımda kalan değil, elimde avucumda kalandan da faydalanmasını düşünen bir adamım. «Faydalanmasını düşünen» diyorum, «faydalanan» diye kestirip atamıyorum. Şunu da açıklamak zorundayım. Ben sadece her şeyi düşünen, düşünüp de yürürlüğe koyamayan, iki eliyle bir kurşun kalemini doğrultamayan beceriksizlerdenim. Ama düşünmek de, var olmak için ilk şart olduğuna göre (Bu bakımdan biraz Descartesçıyımdır) dünyaya sadece var olmak, daha doğrusu yoklamada «efendim!» demek için geldiğimin de farkındayım.

Bütün bu gevezelikler hep babamdan kalan kemanın başının altından çıkıyor. Babam, toprağı bol olsun, sıkı kemancıydı... Evkaftaki maaşına kalsaydık ben,

değil okuyup yetişmek, bu boya bile (boy 1,55) yetişemezdim! Düğün dernek çağırılır, yediği içtiği bir yana, bizim nafakayı da doğrulturdu. Ömrünün çengi cümbüş içinde geçmesi de caba...

Ben geniş anlamlı muhafazakâr bir adamım. Kimbilir bu biraz da mesleğimden geliyor. (Tapuda evrak muhafızıyım) Elime ne geçse atarım bir kenara. Bizim pederden kalma kemanı da böyle yaptım. Tam on beş senedir kutusunda İkinci Sezoztrsin mumyası gibi beklettim. Nihayet bir gün dayanamadım. Haçan ki dedelerimiz kurt oğlu kurt olur buyurmuşlar, bir kemancının oğlu niçin kemancı olmasın, diye düşündüm!

Bir tabut kapağı açar gibi bu tavan arasında tozlanmış kutuyu açtım. Keman yılların kat kat toz haline gelmiş örtüsü içindeydi. Elime aldığım zaman beş parmağımın izi kaldı üzerinde.. .Evirdim, çevirdim. O günlerde Anadolu'nun bilmem hangi kazasında bir Stradi Varius bulunduğunu işitmiştim. O ümitle içine dışına baktım, bizde nerde o talih! Keman Stradi Varius olamazdı ama, meselâ ben bir Mozart olamaz mıydım? Bir Mozart, bir Bach, bir ne bileyim... Bir Artaki... Müzik ateşi yeni düşmüştü içime. Kimbilir bu isimlerin arasına bir gün Selâmi adı da karışmış olamaz mıydı?

Kemanın telleri gevşemiş, bir ikisi de kırılmıştı. Önce tozlarını sildim, yeniden tel takdırdım. Muhafazakâr bir adam olduğumu arzetmiştim. İşte on beş senedir el bile sürülmeden bir köşede duran kemandan daha güzel, zihniyetimi belirtecek misal mi olabilir! Bunu ya satmalı, ya da kullanmalıydım. Bir muhafazakâr, tacir bile olsa, ancak kendine mal etmediği şeyleri satar. Malettiklerini de satar ama çok büyük para karşılığı... «Servet» de muhafazakârın muha-

fazası ile mükellef olduğu şeref, gibi, asalet gibi büyük faziletlerden biri değil midir?

Bu keman Stradi Varius olsa satardım ama üzerinde «Ameli Rüstem Usta» Yazılınca baba yadigârı olurdu. Şu halde satamazdım, bu kemanı, yapsam yapsam kendim kullanabilirdim.

«Kurt oğlu kurt olur» kaziyesi doğru ise benim de tazı olmamam gerekmez miydi? Babam kendi devrinde «meşhur kemanî» olur da ben neye «ünlü viyolonist» olamazdım? Eğer damarlarımda babamın asîl kanı dolaşıyorsa — tövbe tövbe — ben de kemanı elime aldığım gün, hiç olmazsa bir «Oğlan yaylı»yı çalabilmeliydim.

Denedim. Olmadı! Ne oğlanın yayını tutturabildim, ne kemanın yayını. Tellere at kıllarını sürtecek yerde yayın tahtasını sürtüyordum. Parmaklarım bir türlü değil tellere, yayı tutmağa bile yetmiyordu. Kurt oğlu böyle mi kurt olurdu!

Bir hoca tutmadan olmayacaktı. Ucuzca bir şey buldum. Haftada iki ders, her dersi beş kâğıt... Ayda 40 lira... Altı ayda 240 lira.. Babamın oğlu olduğumu hiç olmazsa 240 lira ile isbat etmeliydim. Aile şerefim bunu emrediyordu.

Beş tane çizgiden başladık işe... Bunların porte olduğunu hemen ilk derste öğrendim. Üzerine yedi notayı basamak basamak yazdık. Orta çizgide iş bitiyor, sonra yine «do» başlıyordu.

İkinci ders bana sesleri okuttu. Hocam çok sinirli bir adamdı. Beni insafsızca paylıyor, sanki ders başına 5 kâğıdı o bana veriyormuş gibi, kabalaştıkça kabalaşıyordu. Kimbilir, belki bana öyle geliyordu, kırkından sonra saz çalmanın bu kadar olsun sıkıntısı olacaktı elbet!

Buna ben aldırmıyordum ama, hoca, sertleştikçe

sertleşiyordu. Beceriksizliğimi kapatmak için babamın meşhur bir kemanî olduğundan bahsettim.

«Mal meydanda!» dedi, «Oğluna bak, babasını al.»

Beş lira verip babama sövdürecek değildim ya:

«Sizin mahdum bey de keman çalarlar mı?» dedim.

«Yooo!» dedi. «Neden sordun?»

«Kurt oğlu kurt olmaz mı?» dedim.

«O eskidendi. Şimdi kurttan mükemmel kurt köpekleri üretiyorlar!»

Sonra geçtik nota okumaya. Önce kendisi okudu. Ben elimde defter parmağımı basıp dinliyordum.

«Bir de sen oku bakalım!» dedi.

Yedi sesi mektup okur gibi bir çırpıda okudum. Çizgilere göre değil de alfabe okur gibi okumuştum. Üçüncü çizginin üstündeki notayı gösterdi. Öfkeyle:

«Oku!»

En kolayı buydu:

«Si!» dedim.

Sonra bir altındakini sordu. «Si» ye kadar aklımdan saydım. Bir eksiğini söyledim. «La!».

Sonra dördüncü çizginin üstündeki notayı gösterdi. Hemen yapıştırdım:

«Do!»

«İyi bak!»

Beni şaşırtmak için de söyliyebilirdi.

«Do!» diye tekrarladım.

«Ne?»

«Do!»

«Do ha!»

«Do efendim!»

«İyi bak canım!»

Herifin suratı değişmiş, kıpkırmızı olmuştu. Ama ben artık dönemezdim, hocanın hatırı için:

«Do!» diye direttim.

«Do olur mu canım!»

«Do!»

«Do ha!.»

Herif ter içinde kalmıştı. Fırladı yerinden:

«Do ha!»

«Do!»

«Do haaa!..»

«Do, sayın hocam!»

«Oha! Oha! Ohaaa!..»

Şapkasını giydiği gibi fırladı dışarı. Arkasına bakmadan, ders sonunda peşin vereceğim beş kâğıdı bile almadan koşar adım indi merdivenleri. Haklıydı hocam, do değildi gösterdiği nota. Ama neydi?. Tam yirmi yıl daha geçti aradan, bunu hâlâ öğrenmiş değilim .Kurt oğlunun kurt olmasına gelince... Bunda hiç kuşkum yok. Bizim peder keman çalarmış ama, notayla değil pratik çalarmış. Biraz olsun babama çekmişim demek!

GEÇMİŞTEN GÜLDÜRÜ ÖRNEKLERİ

KEÇİBOYNUZU

(Bir gerici gazeteye böyle günlerde okumak için yazılmıştır.)

Eğitim ve öğretim sahasında karşılaştığımız buhranın keçiboynuzu ile önlendiğini, bu sahada yaptığımız hamlelerin, yine keçiboynuzundan aldığımız büyük hızdan ileri geldiğini açıklamak zorundayım.

Yatırım politikamızdaki, muvaffakiyeti, enflasyon vadisinde attığımız dev adımları, dış ticaretteki parlak mevkiimizi, ambalâj ve montaj sanayiinde kaydettiğimiz ilerlemeleri izah edebilmek için önce keçiboynuzunun eğitim ve öğretimdeki ehemmiyetli mevkiini belirtmek zaruretindeyim.

Demokraside aştığımız merhaleyi inkâr edenler, bir dirhem şeker için bir çeki odunu çiğnemeye katlanamıyan bozguncu zihniyetle hareket eden bedbaht-

lardır. Biz, gerekirse, yalnız keçiboynuzu değil, amerikan çikleti bile çiğniyebiliriz; elverir ki çiğnerken yutmuş olmıyalım. Çikletle keçiboynuzu arasında dağlar kadar fark olduğunu da hatırlatmak zorundayım. Çünkü çiklet patlak kamyon lâstiğinden yapılır, keçiboynuzu ise dağlardan toplanır.

On yıldır kürsülerde ayni keçi boynuzlarını gevelediğimiz halde, hala gevelemekte israr etmemiz, keçiboynuzunun lezzeti hakkında, sanırım ki bir fikir verebilir.

Muhaliflerimizin her şeyin kolayına, hazırına kaçan bir bozguncu alayı olduğunu bilmiyor değiliz. Onları, Duru Palaslarda, Çınar otellerinde moral kampları kurup keçiboynuzuyla terbiye etmezsek, milletçe sarsılacağımızı niçin saklıyalım. Keçiboynuzu insana, sabır, tevekkül ve sağlam bir karakter aşılar. Karakollarda bir araba odun yemektense, bir araba keçiboynuzu çiğnemek elbette daha terbiyevidir.

Bir çeki odunda bir dirhem şeker bulunduğuna göre, çocuklarımızı hem manen, hem de maddeten geliştirmiş olmaz mıyız? İngilizler okula sopayı sokadursunlar, biz de keçiboynuzu sokarak eğitime yararlı bir keşifte bulunmuş olacağız.

Keçiboynuzundan eğitim alanında yüzde yüz faydalar sağlıyabilmemiz için bir meselenin üzerinde durmamız gerekiyor: Keçiboynuzlarının ıslahı meselesi. Bizim keçiboynuzlarımız, üzülerek söylüyorum, yabanidir. Silifke'den Antalya'ya kadar uzanan keçiboynuzu ormanlarımızı aşılamak zorundayız. İngilizler bu konuda çok ileri gitmişler, yabanileri aşılayarak yepyeni bir keçiboynuzu nesli ortaya çıkarmışlardır. Oysa, bizim keçiboynuzu ormanlarımız bütün ormanlarımız gibi, baltanın tehdidi altındadır. Bir bakıma kabahat baltada değil, yine ormanlarımızdadır. Soruyo-

rum, baltaların sapı nerden çıktı? Ormandan değil mi?

Keçiboynuzunun diğer hassalarına gelince:

.eçiboynuzu, yalnız bizim şeker fabrikalarımız gibi, bol şeker vermekle kalmaz. Vitamin bakımından da ayni derecede zengindir. Keçiboynuzundaki vitaminler için alfabemizin harfleri kâfi gelmez. Arap harflerinden de faydalanmak zorunda kalırız. Keçiboynuzunda eski ve yeni harfli bütün vitaminlerin bulunması, yalnız eğitimde değil, öğretim sahasında da yepyeni ufuklar açmaktadır. Kültür sahasında yapacağımız kalkınmada (reform demiyorum) görülüyor ki keçiboynuzunun yeri hiç de ihmal edilecek kadar ehemmiyetsiz değildir.

Keçiboynuzu, kelime yapısı bakımından da incelenirse, onun eğitimdeki gerçek değeri ayan beyan çıkar ortaya. Keçiboynuzu, keçi ve boynuz kelimelerinden meydana gelen mürekkep bir kelimedir. Keçi, bizde inatçılığın canlı bir ifadesi, boynuz ise, kadın saygısının ve kadına karşı müsamahanın bir sembolüdür. Şu halde keçiboynuzu, inatçılıktan hoşgörürlüğe geçişin pedagojik bir neticesidir. «Keçilerimizin islahı ile boynuzlarımızın gelişmesi» konusunda Amerikalı uzmanlar getirtilerek genişlemesine ve derinlemesine incelemeler yaptırılmış, boynuzlarımızın islahı ile keçi neslinin geliştirilmesinin mümkün olabileceği sonucuna varılmıştır. Şu hakikati kim inkâr edebilir: Boynuzsuz keçi, keçisiz boynuz olamaz!

Keçiboynuzunun ilk toplanacak Maarif Şurası gündeminde lâyık olduğu yeri aldığını açıklarsak, onun kültür reformundaki ehemmiyetli mevkiini de böylece kabul etmiş oluruz.

KUMAŞIMIZ PAZARDA

Amerika ile durumumuz ekonomik ve kültürel alanda çeşitli değişiklikler gösteriyor. Bazan onlar bize yardım ediyor, bazan biz onlara...

Biz onlardan kültür heyetleri, uzmanlar getirterek ekonomi ve kültür cephemizi pekiştirirken, bir bakıyoruz, bu cepheden bin kadar doktor karşıya geçivermiş! Beşyüz kadar mühendisle birlikte... Onlar mı bize yardım ediyor, biz mi onlara, anlaşılmıyor. Söylentilere bakılırsa ucuz beyin yürütüyorlarmış bizden.

Ne zamandır işitiriz, tarım memleketiyiz diye... Sanayiimiz henüz kurulmamıştır, bu tarafımız zayıftır derken, bir de bakıyoruz Amerika'dan gemiler dolusu buğday getirtiyoruz. Ayni aylarda da aşağı yukarı buğday karşılığında kumaş veriyoruz. Evet, yünlü, pamuk-

lu, kumaş satıyormuşuz onlara. Hem de kendi fabrikalarımızda dokuduğumuz kumaşlardan...

Hani biz endüstriden anlamazdık. Hani rençberdik, memleketimiz tarım memleketiydi... Biz okadar değiştik ki, kendimize bile benzemez olduk.

Benim anladığım, biz ne tarım memleketiyiz, ne endüstri. Biz sapına kadar ticaret memleketiyiz. Bir yıl şeker alırız, bir yıl şeker satarız. Bazı yıllar hem alırız, hem satarız. Uzununu alır, kısasını satarız. Düzünü alır yuvarlağını satarız. Buğdayda olduğu gibi, sertini alır, yumuşağını satarız. Yağ alır, yağ satarız. Maksat alış veriş... İstiyoruz ki, bizi hep böyle alış verişte görsünler de bizimle dost olsunlar!

OKUMA YAZMA ÖĞRENİP DE...

«Kız evlat, ne yapacak okula gidip de... Mahalle delikanlılarına mektup yazacak değil mi?»

Gitmezse ne yapacak? Büyüyüp evlenecek, çoluk çocuk sahibi olacak. Mahalle delikanlılarına değil de İstanbul'daki sevgilisine mektup yollaması gerekince... Ne mi yapacak?...

«Gel oğlum!» diyecek, «Otur şöyle yanıma da yaz bakalım! Bir tanem, sen gittin gideli İzmir bana dar gelmeye başladı. Seni düşünmekten gözüme uyku girmez oldu. Sen İstanbul'da plâjlarda yaşarken... Ben ömür törpüsü kocamla...»

Kocası meseleyi en sonunda anlayacak!... Verecek bu okuma yazma bilmiyen karısını mahkemeye! Tanık mı? İlkokula giden oğulları!

Oğlan her şeyi olduğu gibi anlatıyor hakime.

Kız evlât değil mi? Sen ahlakı bozulmasın diye

istediğin kadar gönderme okula! O, istedikten sonra işte böyle evlenir, bir oğlan dünyaya getirir, büyütür, okula yollar. İşte böyle, aşk mektuplarını da ona yazdırır!

Bir gün herhangi bir baba oğluna şu soruyu sorarsa:

«Oğlum, okula gidip de ne yapacaksın?»

Şu cevabı alırsa hiç şaşmasın:

«Anamın aşk mektuplarını yazacağım!»

Böyle bir cevapla karşılaşmamak için öğüdümüz:

«Kızının da büyüyüp aynı duruma düşmesini istemiyorsan hemen onu yazdır okula! Yazdır ki ilerde oğluna aşk mektubu yazdırmanın ayıp olduğunu öğrensin okulda!»

ISPANAK HAFTASI

Yılda elli iki hafta mı var... Elli iki haftanın elliikisine de birer ad takmış, bütün irili ufaklı meselelerimizi çözümleyip çıkmışız. Çocuklarımız israfa mı kaçıyor, al sana «Arttırma Haftası!» O gün çocuklar arttırdıkları parayı sınıfı süslemeğe, okulu donatmağa yatırdılar mı anlarlar ısrafın ne demek olduğunu.

Memlekette verem mi var, al sana «Verem Haftası!» Halkı veremden değil, veremliden soğutmak için, ne gerekirse söylerler, veremliler bakımsızlıktan ölür, onlar da kurtulurlar.

«Çocuk haftası» mı? Okulun üstü başı düzgünce beş on çocuğunu seçip bayrama götürürüz, tamamdır. Geride kalanları tam bir hafta içlendirip ağlattık mı, oldu çocuk haftası.

Memlekette orman meselesi mi var, onu da bir «hafta» da çözümleyip atmak mümkün. Ormanlarımız

yakılıyor, yıkılıyor mu ? Ormancılarımızın bir araya gelip konuşması, dertleşmesi, dertleşmesi de ne kelime, oturup içmesi, eğlenmesi yeter. Buyrun Taksim Gazinosuna!

Ormancılarımız da böyle yapmışlar işte. Meşe yapraklı davetiyeler bastırılmış. Gazino yeşilliklerle donatılmış, kapılar, pencereler, çam dallarıyla süslenmiş. Çam dalımı, dedik. Hayır ! Köşe bucak, kökünden sökülmüş, dibinden çıkarılmış bütün çam ağaçlarıyla balta girmemiş ormana döndürülmüş !

Davetliler yerlerini alınca «Orman Haftası» adına tabii bir şeyler söylemek gerek. Ne söylesinler, «Gözü kör olsun ormanı yakanın !» mı desinler, yoksa «Çamları kırıp geçirenin elleri kırılsın!» mı?

Söz sahibi olan işin çabuk farkına varmış. «Sayın konuklarımız» demiş, «Her nekadar salonumuz çam dalları, çam ağaçlarıyla tıklım tıklımsa da... Suç bizde değil...»

Ya kimde ?

«Biz sadece, bu çamları, sökenlerden, kıranlardan satın aldık !»

Alın size kökünden sökülüp de boylu boyunca devrilen bir çam daha ! Ama bu devrilen çam, Belediye Gazinosu'nun salonuna da sığmamış, ucu Bizim Yokuşu boylamış !

Peki, haftacıbaşı, hadi ormanlarımıza kıydınız, şu haftamıza niçin kıyarsınız ? Bize yazık değil mi ? Maksat yeşillikse biz daha güzelini bulurduk size! Söz gelimi bir «Ispanak Haftası» yapardık hep birlikte, iş olup biterdi! Hem daha güzel... Hatta daha da anlamlı olmaz mıydı ? Şu kontrolsuz kalan insafsız, vicdansız manavların gemi azıya aldığı bu günlerde «Ispanak Haftası» ndan anlamlı bir hafta olabilir miydi !

SAÇ SAKAL YEDİ BUÇUK!

Okulda çocukların saçlarını keserler. Cezaevinde gazetecilerin saçlarını keserler. Muhabbet tellallarının saçlarını keserler. Şimdi de barlarda ve randevu evlerinde yakalanan yaşı küçük kızların saçlarını kesiyorlarmış.

Aman kökünden kessinler. Hani yanlışlıkla biraz kabaca kestiler mi, birçok kibar kızlarımız zan altında kalırlar sonra.

Bu saç kesme işinde anlıyamadığımız bir yan var Hadi tutuklu gazetecinin saçı, temizlik dümeniyle kesiliyor. Buna da aklımız yattı diyelim. Pekiii, okul çocuklarının suçu ne ? Okullar çocuklarımızı hayata hazırladığına göre, şu demokrasi devrinde yavrularımızı demokrasiye mi hazırlıyoruz yoksa ? Olur a okulu bitirince bir kitap, yahut bir gazete çıkarırlar. Muhalif bir gazetede yazı yazarlar. Sözgelimi parti adına tur-

neye çıkarlar da aşka gelip bir nutuk söylemeye kalkarlar. Dilin kemiği yok. Bir de ne görsünler kendilerini, cezaevinde bulmuşlar. Kesilen saçlarına bakıp bakıp yaş dökeceklerine, alışsınlar yumurcaklar şimdiden. Çocuklarımızı eşek traşı yapıp da salıveren müdür yardımcılarına hiç kızmıyalım artık. Oğlumuzun başında sıfır numara makineyi yürütürse, sıfır numara vatandaş olması içindir.

Okul, hayata hazırlar, dedik ya, terbiye için traş, ceza için traş, islah için traş, siyaset için traş! Her taraf hani şu Yeni Cami meydanına döndü. Ha babam! Saç sakal yedi buçuk !...

GAZETE MANŞETLERİ

Fırsat düşkünlerine gün doğdu! karıştı ortalık !

Tam üç aydır bekledikleri dışarı rüzgârları hafif-ten esmeye başladı. Millî Korunma Kanunu kalktı, satış kontrolu da kalktı.

Bizim yokuşun bir tütüncüsü var. Milli Korunma Kanunu'nun yürürlüğe girdiği günlerde bir kurşun kalem almıştım. (Özel araba alacak değildim ya.)

«Kaç kuruş?» diye sordum.

«Yirmi beş!» diye güldü yüzüme.

Yaldızlı gibi sapsarı bir yugoslav kalemiydi bu. İstifçilik olmasın diye ikinciyi almadım.

Onbeş gün sonra, ikincisini almak için gittiğim-de

«Kırk !» dedi tütüncü.

«Yanlışlık olmasın.» dedim.

«Hayır, tamamdır !» diye tersledi beni. Aldım çaresiz.

Dün :

«Hani» dedim, «Yaldızlı gibi kalemler vardı ya?»

Çıkardı

«Bu mu ?»

«İşte o ! Kaç kuruş ?»

«Altmış kuruş !»

«Yahu biliyorsun ki geçen sefer kırka, daha önce de yirmi beşe...»

«Hayır yanlışın var !» diye çıkıştı bana. Cebimden parmak kadar kalemi çıkardım :

«Yanlışım yok ! Bunu senden kırka aldım !»

«Öyleyse biz yanılmışız. Altmışa kalemler !»

Tütüncü yalnız kalem satmıyor ki. Bütün gazeteleri de satıyor. Hepsinin manşetlerinden, şimşir harflerinden bir kelime okusa, kaleme on gün sonra yirmibeş kuruş daha zam yapacak, biliyorum.

Ben kurşun kalemden söz ediyorum, otomobil yedek parçasından değil...

Bu tütüncülere ya iri manşetli gazeteler sattırmıyalım, ya da kurşun kalem satmasınlar. Hep bu manşetlik hırsızlık olayları değil mi, onları cesaretlendiren!

GÖZYAŞI TAHLİLİ

Gün geçtikçe tehlikeli icatlarla yüzyüze gelmekteyiz. Bütün bu buluşlar, önce insana rahatlık, ferahlık getirecekmiş gibi geliyor. Sonra, bir bakıyorsunuz hepsi de uyku kaçırtıcı, adamı tedirgin edici şeyler... İşte yalan makineleri, işte televizyonlu telefonlar... Şimdi bir doktor da idrar tahlili gibi, gözyaşını tahlile kalkışıyor. Dökülen yaşlar ciddi mi, uydurma mı ? Aşk için mi, ölüm için mi? Yoksa gürül gürül akıtılmış mutluluk gözyaşları mı? İşin en tehlikeli yanı, sahteliğin açıklanmasında.

Artık, «Senin için deli oluyorum !» diye sallamak yok.

«Ağla da tahlile göndereyim.» diyecek sevgiliniz.

Tahlilden rapor geldi mi, öğünmeleri dinleyin siz :

«Kardeş, senin için iki gözüm iki çeşme dediydi

de inanmadıydım. Tahlilde 4 pozitif âşık çıkmaz mı? Günahını almışım çocuğun!»

Tersi de olacak elbet:

«Tam evlenecektim onunla. Gözyaşını tahlile yolladım. Halis terkos çıkmasın mı. Beni bir damla sevmiyormuş namussuz!» diyenden de geçilmiyecek.

İşin en kötü yanı, hızını biraz da yalandan alan aşkı büsbütün yitireceğiz. Ne aşk mektubu, ne aşk şiiri. Su katılmamış halis gözyaşı; arıyacağız. Bakalım bu bir damla gözyaşını akıtabilecek gerçek âşıklara bu devirde raslamak mümkün olacak mı?

Bununla birlikte yerinden yurdundan olmuşların, işinden atılmışların, koltuğunu, iskemlesini yitirmişlerin, su katılmamış gerçek gözyaşlarına her çağda raslanacak.

ORMANLARIMIZ YANIYOR

Ormanlarımız yanıyor! Anadolu'nun kuzeyinden, güneyinden, gündoğusundan, keşişlemesinden aldığımız haberlere bakılırsa ormanlarımız yanıyor! Hem de nasıl yanma, gürül gürül! Cayır cayır!..

Bu yangınlar bir iki ay daha giderse karakışta yakılacak bir kucak odun, İstanbul'da kesilecek bir tek ağaç, ormancılar bayramında salonu süsliyecek bir tek çam kalmıyacak. Son gelen haberlere inanacak olursak, güney kıyılardan saldıran alevler, bir koldan İzmir'e yürürken iki koldan da Haymana ve Konya ovalarına doğru ilerlemektedir. Toros'lardan çullanan kol, Gülek Boğazı'ndan geçerken sıkboğaz edilmezse, soluğu Ankara'da orman çiftliğinde alacağa benzemektedir. Gülek Boğazı ne yapıp yapıp tıkanmalı, yangın değil, kuş uçurulmamalıdır.

Ağrı Dağı'nı iki koldan çeviren yangın, Van gölü-

nü kurutursa, önüne çıkacak başka bir kuvvet bulamıyacağından soluğu Sivas'ta alacaktır. Karadeniz boylarındaki yangın, Orta Anadolu'ya atlamak için karayel, yıldız ve poyrazı beklemektedir.

Bolu çamları, yangından kaçarken baltanın şerrine uğramış, kendini kurtaran çamlar, köknarlar, karaağaçlar, meşeler, keçilere teslim olmuştur. Orta Anadolu'da yeni bir şey yoktur. Çünkü tek bir dikili çöp kalmamıştır. Ne zamandır sesi soluğu çıkmıyan eski yangın uzmanlarından Fahri Kurtuluş'u bulduk !

«Ormanlarımız yandı kül oldu, ne duruyorsun !» dedik.

«Durduğum yok! Körük ısmarladım bizim hamsicilere!» dedi.

«Ne, körük mü ?» diye şaşkınlığımızı belirttik.

«Ne yapacaktım !» dedi, «Benzin ateş pahasına!»

Falih Rıfkı'ya koştuk

«Ormanlarımız yanıyor, ne dersin üstad ?» dedik.

«Yalan !» dedi. «Kaldı mı ki yansın ? Söyledik kaç senedir, dinletemedik. Bugünler için de bir iki kök ağaç bırakın ! Çok merak ettim. Bu yangın haberini nerden duydunuz?»

«Dünyada okuduk!»

«Nasıl olsa yarın yalanlanacaktır, doğru olsa bile sakın aldırmayın !»

Bu işten anlasa anlasa Baltacıoğlu anlardı:

«Bizden geçti !» dedi, «Biz baltayı çoktan astık çiviye.»

Fatih itfaiyesine koştuk :

«Bize telefon eden olmadı !» dediler, «Beyazıt kulesinden de bir sinyal verilmedi. Hiç telaşlanmayın !»

Belediye'yi bulduk. Telefonda nutuk söyler gibi bir ses

«Keyfinize bakın. Belediye hudutları dahilinde gereken bütün tedbirler alınmıştır!»

«Meselâ ?» diye sorduk.

«Bütün ağaçlar kesilmiştir. Yanacak bir dikili çöpümüz bile yok. Şimdi bütün telgraf direklerini de kestirmek için Ulaştırma Bakanlığı ile anlaşmak üzereyiz!»

Soluğu Kasım Gülek'te aldık!

«Yansın nesi varsa kainatın! Lâkin bu derin sükût dinsin!» dedi, «Ben de yanıp tutuşuyorum. Yangını söndürmem için tek çare evlenmek!»

Necip Fazıl'a başvurduk :

«Yanıyoruz Üstad !.» dedik.

«Yananı Allah görür!» diye lâfı ağzımıza tıkadı.

Ratip Tahir'e :

«Ormanlarımız yanıyor...» dedik.

«Ben de yandım kül oldum!» dedi, «Bir sene verdiler!»

Orman mühendis mektebini aradık. Bir hademe çıktı

«Neresi orası?» diye sorduk.

«Eskiden orman mektebiydi...» dedi.

«Ya şimdi?»

«Daha bir ad bulamadılar. Müdür Ankara'ya gitti.» diye kapattı telefonu yüzümüze. Kerestecilere de soralım dedik. Büyük kereste tüccarı Ali Demirayak'ı bulduk.

«Ormanlarımız yanıyor...» diye başlayınca lafı ağzımıza tıktı. «İnanmam.» dedi, «Biz bu şirketi nasıl kurduk öyleyse!»

«Yanıyoruz!» dedik, Hamido'ya.

«İhsan Kabadayı bile yandı.» dedi, «Ne var bunda şaşacak...»

İlkokulun bahçesinde çocuklar şarkı söylüyorlardı

«Baltalar elimizde

Uzun ip belimizde

Biz gideriz ormana hop ormana...»

Yavrucaklar hangi ormana gidiyorlardı acaba ?

«Nereye gidecek bunlar ?» dedik.

Karşıdan Nizemettin Nazif geliyordu

«Ormanı yakanın gözü kör olsun!» diye bir küfür salladı.

Çocuk Esirgeme Kurumuna da uğradık. Başkan çok memnundu :

«Çocuklarımız için geniş yangın yerleri kazanmış olduk. Kaydırak oynasınlar bütün gün. Mevcut yangın yerlerimiz ihtiyaca kafi değildi. İyi oldu !» dedi. En yetkilisi orman müdürüydü. Kahvede távla oynuyor, dediler, zarları sallarken yakaladık:

«Tavla ha ?» dedik.

«Ne yapalım!» dedi, «İş yok, güç yok!» Ormanların harıtasını tapuya teslim ettik. Şimdi rahatız! İster arsa olarak satsınlar, ister tarla olarak... Reform, toprak reformu için büyük fırsat. Ne şiş yanar ne kebap.»

«Ormanlarımız yanıyor. Ne olacak bu işin sonu ?» diye bir de Neyzen Tevfik'e soralım dedik.

«Sonuna geldik !» dedi, Vardı varacağı yere !»

«Nereye vardı üstad ?»

«Denize !»

«O da tutuşur mu dersin ?»

«İhtimaldir evlât! Belki derya tutuşa!»

«Haydi hoşça kal !»

«Ben her zaman hoşum! Başım daha hoş! Siz düşünün!»

Öğrenecek ne kalmıştı geriye ! Kalsa bile soracak yetkili sorumlu biri kalmamıştı ki... Ortada orman kalmazsa, bunun sorumlusu mu kalırdı !

KIZ KAÇIRANLAR

Acaba başka memleketlerin ayıları da kız kaçırır mı ? Yoksa bu işi sadece bizim ayılar mı yapar ?

Gün geçmiyor ki zevk sahibi bir erkek ayının bir köy dilberini salla sırt edip inine götürdüğünü okumıyalım. Bu ayılar, bizim zorba ayılar gibi hiç de kaba davranmıyorlar sevgililerine. Petek petek balla besleyip bol bol armut ikram ediyorlar. Geçenlerde aşık ayının elinden kurtulan bir kadın :

«Çok mesuttum !..» demekten kendini alamamış.

Bu sefer de iş tam tersine olmuş

«Bir dişi ayı, Konya'nın Kale Köyü'nden Arif'i koluna takarak dağa kaldırmış. Üç gün üç gece birlikte yaşamışlar. Ayı Hanım, Arif'çiğini, gık deyinceye kadar balla beslemiş. Sonunda bu aşk hikâyesi de bir ölümle sona ermiş. Arif'in köylüleri izini bularak zavallı ayıyı öldürmüşler. Kurtulan Arif'in ayıdan dert

yandığını hiç sanmıyorum. Eğer jigololukla suçlandırılmazsa, ayıyı vuranları mahkemeye vermesi bile akla gelebilir.

Bu kız kaçıran, erkek kaçıran ayıları kim suçlu görebilir ! Ne yapsınlar, biz insanlardan, böyle görüyorlar. Kötü örnek oluyoruz ayılara. Hem kaçırıyorlar da baltayla bıçakla tabancayala canına mı kıyıyorlar, öbür ayılara peşkeş mi çekiyorlar ? Bütün suçları, kaçırdıklarını armudun iyisi, balın en halisi ile beslemek değil mi? Biraz da ormanların centilmen ayılarını bizim yabani ayılar örnek alsalar!

KADİLLAK NEDİR?

Polislerin başına bir kadillak bela olmuş bugünlerde. Kendi arabalarını çaldırıp arıyadursunlar bu sefer de hem numarası, hem sahibi meçhul bir Kadillak'ı ortaya çıkarmak vazifesi yüklenmiş omuzlarına.

Amerikan konsolosluğundan Emniyet Müdürlüğüne bir mektup gelmiş. Bu mektubu hemen, başını gözünü yararak çevirmişler. El alışkanlığı... Başka türlüsü nü de yapamazlardı zaten.

Efendim bu mektup, ta Amerika'dan denizci Coni'lerden geliyormuş. «Biz», diyorlarmış mektupta, «Müjgan, Leman, bir de Kadillac'tan hastalık aldık. Hemen yakalayın da muayenesini yaptırın. Sonucu da bildirin bize...»

Bizimkilerin etekleri tutuşmuş. Arama tarama yapmışlar, tam 110 Müjgân'la 565 Leman'ı hemen yakalamışlar, ama ortada Kadillak yok !

Önce Müdür Bey'in aklına bizim Vali'nin arabası gelmiş. İncelemiş, işletmiş, saat gibi tıkır tıkır işliyor. Hiçbir bozukluğu, hastalığı yok.

Hayır, istenilen Kadillak bu değil. Başlamış derin derin düşünmeğe Müdür : Bilse bilse bunu bizim Abdullah bilir» diye yapışmış telefona

«Abdullahcığım» demiş, Kadillak...

«Numarası ?» diye sözünü kesmiş Abdullah.

«Numarasız ! Yani belli değil !»

«Rengi, modeli ?»

«Mektupta yazılı değil !»

«Kim kullanmış bunu ?»

«Kim mi kullanmış... Amerikan denizcileri olacak... Ama o da pek belli değil. Bunu açıklıyacağız işte.»

«Efendim, anlıyamadım, açıklıyacak mıyız, yoksa tekzip mi edeceğiz ?»

«Hayır hayır, Neyin nesi olduğunu öğrendikten sonra gerekeni sonra düşüneceğiz.»

«Kolay öyle ise... Söyliyeyim bizim çocuklara, bir Kadillak yakalansınlar hemen!»

«Kadillak mı yakalasınlar ? Kolay mı o kadar ? Hem bu Kadillak neyin, nesi? Belki sosyetenin, belki daha yükseklerin...»

«Efendim, Kadillak, kadillaktır, lüks bir araba markası. Lüks Nerminden başlarız !»

«Anladık, başka ?»

«Başka, içine lüks insanlar biner.»

«Eveeet ! Güzeeel ! Anlar gibi oluyorum ! Peki, conilerle alakası ?»

«Binmiş olacaklar...

«Sonra ?»

«Sarhoş bindikleri için de bir yere çarpıp...»

«Anlaşıldı... Kırmışlar demek !»

«Öyle olacak efendim!»

Küt, kapatmış telefonu. Kadillak'ı bilseler bilseler bu Müjgânlarla Lemanlar bilir diye, yeniden 110 Müjgan'la 565 Leman'ın en genç memurlar tarafından sıkıştırılmasına başlanmış... Ve çok lüks giyinen gece kuşlarından mesela Melehat'ın mutlaka ortaya çıkarılması için sıkı emirler vermiş. Müdür. Neden mi? Bu Melahat'a Mersedes Melahat derlermiş. Bilse bilse Kadillah'ı bu Mersedes Melahat bilir diye...

Müdür Bey haklı tabii. Şevrole Recep, Doç İbrahim, Skoda Necmi olur da mesela Kadillah Müzeyyen neye olmasın! Hani şu, limana gemiler yanaştığı akşamlar Taksim'le Tünel arası, bir giden, bir gelen, takma kirpikli, takma göğüslü, gülüşü takma, bakışı takma, dipten doruğa yedek parçalı yosmalardan biri... Tamam, Kadillah budur işte! Hususiye de gelir, dolmuşa da... Gıcır gıcır yeni olamaz böylesi... Zaten turistler getirip içerde bırakmazsa son model kadillakların memlekete girmesi biraz zor... Bütün kadillaklar, böyle hurdası çıkmış, on kez rektifiye olmuş, yüz kez elden geçmiş, şasisi kaynak üstüne kaynak görmüş, içi dışına çıkmış arablar hep... Yenisi girse içeri, zaten yedek parça karaborsacılarından, döviz kaçakçılarından kurtulmaz.

Bu gerçekler herkesçe malûm olduğundan, bizim adı geçen kadillağı bulmak için bütün genelevleri dolaşmışlar; özel evleri basmışlar. Simsarları, tellalları «vur söylesin» etmişler, yok, yoook! Yer yarılmış, kadillak içine girmiş sanki. Almanya'dan gelen parmak izi makinesi bile pes etmiş bu sefer.

Bakmışlar ki işin içinden çıkılır yanı yok, biri çıkmış, gelin şu işi albaştan edelim demiş.

«Yani?»

«Tekrar mektuptan başlıyalım işe. Bu kez mek-

tubun amerikancasından başlıyalım. Öylesine inceleyelim ki...»

Didik diki etmişler mektubu. Sağlam bir çevirici bulmuşlar. Meğer iş, hiç de zannedildiği gibi karışık değilmiş. Bu Müjgan, Leman, Kadillah neyin nesiymiş, hemen ayna gibi çıkıvermiş ortaya. Ne arabaymış, ne de başka bir binek taşıtı... Ne kadınmış, ne kız!... Bunlar birer kent adıymış. Bol döviz karşılığı hastalık alan denizcilerin doğum yeri imiş meğer. Sadece ufak bir çeviri yanlışı varmış ortada, o kadar. Lema, Leman olmuş, Mişigan, Müjgân olmuş, Kadillak da kadillak olarak kalmış.

İş böyle çözülünce bizimkiler rahat bir soluk almışlar. Ama bu haber bizim Müjganlar, Lemanlar, Hülya'lar, Sevtap'lar arasında almış yürümüş. Bu geniş reklamdan yararlanarak piyasaya 2516 tane Kadillak çıkmış üç beş hafta içinde... Kadillah Sevim, kadillak Sevtap, kadillak Sevgi, kadillak Sevinç, kadillak Sevil, kadillak Serpil...

BİR DE UYANDIM Kİ

(Eski bir mizah yazarı gibi)

Dün akşam Dizdariye'de Suphi Paşa'ların konağına davetliydik. Firdo'yu tanırsınız. Şu Tophane müşiri Mazlum Paşa'nın torunu Kaşkayal'ın haremi Firdevs Hanım... Biz ona Firdo deriz. Muslukçuzade'lerde tanışmıştık, bir nişan gecesi, hâlâ o dostluk... Bizim Lapçın'ın da Kerametttin'in halasından doğru akrabası olurmuş. Vasfi söyledi de inanmadım. Lapçın gibi bir andavallının Firdo gibi bir yeğeni olsun, hayret! Firdo da Firdo'dur hani. İşte onlardaydık dün akşam. Firdo'ya da, kendi elceğiziyle yaptığı midye dolmalarına da bayılırım. Harcını, baharatını esirgemez. Yağını da bolca koydu mu, yenir mübarek. Bendeniz her hususta imsaktan, perhizden hoşlanmam. Yedikçe yedim, birayı da içtikçe içtim. Kendimi bir adım taşıyacak halim kalmamıştı.

Eve geç döndük, pijamalarımı hizmetçi kız giydirdi. Göbeğime gıdıklar gibi dokunarak :

— Aman bey, dedi, akşama sabaha, eli kulağında...

— Kız, oynama şimdi, dedim, halim yok !

Top gibi doluydum. Maden suyu içtim olmadı. Karbonat aldım, faydasız. Girdim yatağa ama uyuyabilirsen, uyu! Namussuz, bir de Hüdai Bey'lerin horozu başlamaz mı... Öte babam, öter. Başımı yorgana sokarım, sanki kulağımın dibinde yaygarayı basar, körolası ! Saat ikiyi buldu, üçü buldu. Nerdeyse kalkıp koparacaktım başını. Ama midemden, değil kalkacak, bir yanımdan bir yanıma dönecek halim yok.

Artık üç buçuk mu oldu, dört mü oldu... Bilmiyorum, kendimden geçmişim. Sıkıntıdan (Affedersiniz) üstüm açık kalmış. Hayırdır inşallah, sabaha karşı uzunca bir rüya görmüşüm.

Bir su kenarındaymışım. Deniz kenarı desem değil, çöl kenarı desem değil. İyi seçemedim ama, büyük bir nehir bu, olsa olsa Sen nehri... Nerden nereye değil mi ?

Sahil kum gibi kalabalık. Kız kadın cıvıl cıvıl. Vallaa ben hatun kişilere biraz düşkünümdür. «Hadi canım, sen evli barklı adamsın, zamparalık neyine ?» diyeceksiniz ama, valla naapayım, elimde değil.

Daldım kalabalığın içine temiz bir Beyoğlu fransızcasıyla başladım şuna buna takılmağa... Derken böbreklerimden doğru bir sızıdır başladı. «Hep bizim Firdo'nun biraları.» dedim. Oooof ! Dayanabilirsen, dayan ! Oraya koştum, buraya koştum, faydasız. Beyoğlu Caddesi değil ki, tutturasın bir dükkân kapısına... Valla bizim Necmi'nin kapısı bile olsa bakmazdım. Ama Paris'te de bu halt işlenmezdi ya !

Ben, tabanı yanmış tazı gibi (Affedersiniz) ordan

oraya koşarken kuytu bir köşe buldum, tam işe başlamak üzereydim ki bir polis enseledi beni.

— Canım, neyse şunun ceremesi, verelim, dedim. Sen misin deyen ?

— Yürü, dedi, karakola !

Durur musun? Sen kenarında nekadar polis varsa düştü arkama. Çocukluğumuzda esir almaca oynamışız Çırpıcı'da, ne de olsa, sporcu sayılırız. Tutabilene aşkolsun !.. Ayaklarım yerden kesilmiş, toz olmuştum.

Rüya bu ya, hava birden kararıverdi. Sonra şıkır şıkır elektrikler yandı. Bizim Bağlarbaşı'ndaki köşk gibi bir bina çıktı karşıma. Baktım, Komedi Fransez, dar attım kendimi içeriye. Şu Fransızlar çok nazik insanlar doğrusu. Bir «pardon» la, ta salona kadar daldım. Boş bir koltuğa çökünce «Ooooh!» diye rahat bir nefes almıştım. Sıkıntım da biraz hafiflemişti. Gelmişken şu tiyatroyu da kaçırmıyalım dedim. «Pardon.» diye sokuldum yanımdakine. Baktım, fıstık gibi bir matmazel. Kulağına eğilerek :

— Canım, dedim, geç kalmışım ! Matbaada biraz lâfa tuttular da... Anlatır mısınız, je vu pri, şunun baş tarafını, diye rica ettim. Kötü bir Paris şivesiyle kısaca anlattı.

— Matmazel, siz Bordo'lu değil misiniz ?

Güldü

— Siz de doğma büyüme Paris'li, dedi.

— Nerden anladınız ?

— Ben anlarım.

Gözlerimin içine bakarak güldü.

İçimden

— Tebrik ederim monşer, dedim, ayarladın yavruyu !

Ama tiyatroyu da ihmal edemezdim. Bendeniz bir aralık Meşrutiyet'te aktörlüğe de merak sarmıştım.

Vasfi'yle dostluğumuz o zamandan başlar. Provalara gidip geliyordum. Bir haremağası rolü vermişlerdi bana. Tasavvur edin. En uçarı zamanlarımdı, ben nasıl haremağası olurdum. Tabii yüzümüze, gözümüze bulaştırdık. Soyunma odasında, ters rolde yakalanınca kuyruğumuzu düğümlediler.

Matmazel ciddi ciddi temsili seyrediyordu ama aklı fikri de bendeydi. Yakasında ustaca yapılmış bir fobiju vardı. Taklit de olsa çok şıktı. «Şu Pariste çok güzel fobijular yapıyorlar» dedim içimden. Bir gözüm matmazelde, bir gözüm sahnedeydi. Gözü kör olsun, o münasebetsiz sancı yeniden başlamaz mı !..

— Aman ! diye haykırdım.

Hop oturup hop kalkmağa başladım. Dayanabilirsen, dayan! Kızı da tiyatroyu da unutmuştum.

Yavaşça kalktım yerimden. Artık bu işi kökünden ve dibinden halletmenin sırası gelmişti. Helayı bulacak kadar fransızca biliyordum. Sahnenin yanındaki kapıdan tuvalete geçtim. İki üç basamaklı bir merdiven çıktım. Loş bir oda vardı önümde. Bir aralıktan daldm içeri. Tuvalete benzer bir şey yoktu ortada. Yalnız büyük bir palmiye saksısı duruyordu.

Ne olursa olsun, diye yanaştım. Meselenin küçüğünü olsun çözmüştüm. Oooh!.. ferahlamıştım artık!. Geldim, yavaşça yerime oturdum.

— Madmazel, dedim, je vu pri, gerisini anlatır mısınız ?

— Valla, dedi, ben de bir şey anlıyamadım. Kadın aşığını beklerken biri girdi sahneye. Sonra köşedeki palmiyeye yanaştı. Affedersiniz... Sonra da... Yalnız, şu var ki, çok başarılı, çok natureldi bu aktör.

Ben bazı şeyler anlar gibi olmuştum. Alacakaranlıkta şöyle sağıma, soluma, ilerime, gerime bir göz atacak oldum. Kime baktımsa gözü bendeydi. Seyircl-

ler oyunu bırakmışlar, benimle meşguldüler. Kalkıp kaçmayı düşünürken, solumda, oturan direktör kılıklı bir mösyö yavaşça doğrularak

— Sizi tebrik etmeme müsaadenizi rica ederim, dedi Şu kadar yıldır bu Komedi Fransez'e devam ederim, böylesi bir aktörle ilk defa karşılaşıyorum !

— Ben mi aktörüm, dedim, Ohhhooo ! Siz aktör görmemişsiniz. Bizim Vasfi'yi görseniz, deliye dönersiniz !

Önümden arkamdan eller uzanıyor, tebriklerin sonu gelmiyordu.

— Bir aktör bukadar naturel olabilir.

— Büyük bir kompozisyon yarattınız, üstat !

— Büyük bir kreasyondu doğrusu.

— Yalnız şuna aklım ermedi... Palmiye'nin dibini doldurup taşıracak kadar sermayeyi o anda nasıl buldunuz ?

Bu cahile ağzının payını verdim hemen:

— Cahil! dedim, Sanat bir birikimin bir anda boşalmasıdır. Ben munkabız sanatçılardan değilim.

Arkamdan saygıyla ürkek bir elin dokunuşunu hissettim :

— Breht'i sever misiniz üstadım? diyordu gözlüklü bir delikanlı.

— Çok severim, dedim.

Hatırlıyamamıştım, kimdi bu Breht.

—İşte, dedi, gerçek tiyatro budur, yani epik tiyatro demek istiyorum. Seyirciyle aktör içiçedir, Aktör kuliste değil, seyircinin arasında yaşar. Tebrik ederim üstat. Nefis bir epik tiyatro gösterisiydi bu rolünüz !.

Birden lambalar yandı. Bir de ne göreyim, tiyatroda bütün çalışan memurlar, biletçiler, programcı ka-

dınlar, valeler, parmakla beni göstererek üzerime doğru geliyorlar :

— İsi, isi, isi !...

Bu isi dedikleri bendim.

Kötü fransızcalarıyla beni suçluyorlardı.

— Tutun şunu !

— Atın içeri !

— Sanat düşmanı !

— Sahnenin içine etti görgüsüz herif !

Görgüsüz, dedikler bendim. «Tuvalet» yazısını ışıklandırmadıkları için tuvaleti göremediğimden görgüsüz oluyordum.

Gidi fransız valeleri! Bir Yeşiltulumba narası patlatarak fırladım yerimden. Sıraların üzerinden, negelli koşuya çıkan Bahriyeli Tevfik gibi uçarak dar attım kendimi dışarı. Fransızları çok yakından bilen Ulunay görseydi bu durumu, dayanamaz alnımdan öperdi. Volta nasıl alınır, kiriş nasıl kırılır, ertesi gün de Takvimden Bir Yaprak'ta döktürürdü fıkrasını. Evet kirişi kırmış, voltamı almıştım.

Sapan taşı gibi fırladım tiyatrodan. Peşimden de parlak düğmeli valeler... Parisin sokaklarını tam gaz geçerken bu sefer de sıkıntının büyüğü başladı. Kovalıyanlardan kurtulmuştum ama daha büyük belaya yakalanmıştım. Nasıl aramazsın memleketi, her caminin bir helası vardır. Minareyi gördün mü kurtuldun demektir. Bir mösyöyü durdurdum :

— Pardon, dedim, hela nerdedir.

Adam aval aval baktı suratıma. Ben :

— Kabine yani ? Diye repeteledim.

Anlamıştı. Demek onlarda da kabine ayni manaya geliyordu. Yarım saatlik bir yol tarif etti. Benim durup dinleyecek halim yoktu ama nezaket de ölmemişti ya...

— Mersi ! Dedim kendimi sıkarak.

Gösterdiği köşebaşından kıvrıldım. Baktım, büyük bir binanın önündeyim. Başım gözüm allaha emanet dedim, daldım içeri.

Rüya bu !.. Benim istediğim gibi sürecek değildi ya !.. Aradım, koskoca binada helâ yok ! Girdim bir salona, her taraf acem halısı. «Kirletmiyelim !» dedim. Çıkardım Figaro'yu cebimden, serdim halıların üstüne. «Gözün kör olmaya Firdo !» dedim. «Bütün bunlar senin yüzünden ! Ooooh ! Bu iş de gitmişti. Sardım, sarmaladım, Figaroyu. Paket elimde çıktım dışarı.

Dışarda bir kalabalık, bir kalabalık... Kız, kadın, genç ihtiyar, bir mağazanın önünde kuyruk olmuş bir şey alıyorlar. Harb içindeymişiz güya. İkinci Dünya savaşı olsa olsa... Paris de Alman işgali altında. Bir matmazele yaklaştım. Onun da elinde bir paket vardı. Alacağını almıştı ama, beklemekten de iflahı kesilmişti.

Bir reveranstan sonra sordum :

— Parle vu Franse madmazel ? dedim.

Ters ters yüzüme baktı. Beni tepeden tırnağa bir süzdü. Ben Galatasaraylıyım. Dersler bizde yarı türkçe, yarı fransızca gider. Söylediklerimden hiçbir şey anlamamıştı ama, hangi dilden laf ettiğimi anlamıştı. Kadın rum fransızcasıyla :

— Fransızca mı dedi, biliyoruz, ne olmuş ?

— Yok... Hani... Çok cazipsiniz de... Bir giriş yapalım dedik.

— Keees, dedi? Anam ağlamış dikilmekten sabahtan beri.

— Ben dikilirim sizin yerinize ! Ah, demin halimi bir görseydiniz... Bizim Firdo... Siz Firdo'yu tanır mısınız ?

— Sizi tanıdım ya, yeter !..

— Mersi! Peki bu kalabalık neyin nesi?

— Hep 400 gram zeytin için !.. Burda her şey karne ile olduğundan... Almanlar ara sıra aldıklarımızı böyle kontrol ederler. Eksik mi almışız, fazla mı diye...

— Ah madmazel, bizim memlekette zeytin o kadar boldur ki... Ama arayınca tanesini bulamazsınız! Yağını dostlarımıza satar, çekirdeğini biz yutarız.

— Bilirim, zeytini sıkarsınız, çiçek yağı çıkarırsınız. Soya yağı ile değiştirirsiniz Amerikalılarla.

— Vu zave rezon Matmazel!

Kızı tam ayarlamıştım ki... Bir anda ortalık karışıvermişti. Alman görevlileri... Kimin elinde paket varsa karakola çekiyorlardı. Biz de boyladık karakolu!. Paketleri tartıyorlar 400 gramı tutturan kurtarıyordu paçayı.

Sıra bana gelmişti. Elimden paketi aldılar koydular teraziye. Bir de ne görsünler. Tam 1200 gram.

— Sen... Dediler tam üç kişinin hakkına el uzatırsın haaa....

— Ben... Ben soylu soplu... Asıl, Necip... Bizim Firdo... Midye dolması...

Dolmayı yutan kim? Yatırdılar beni falakaya...

— Dolma haaa! Vur!..

— Firdo haaa!.. Vurun züppeye!..

Ye, yemez misin!.. Ye, yemez misin!.. SS subayı elini kaldırdı:

— Yeter! Atın bunu tabutluğa!..

Ben tabutluk lâfını duyar duymaz kendimi Türkiye'de bulmuştum. Bir de baktım ki Bağlarbaşındayım! Hem de köşkümdeki yatağımda... Şöyle bir doğrulayım dedim, ne göreyim!.. Ne yatak kalmış, ne yorgan!..

LOKOMOTİF DE KAÇARSA

Kaçakçı olmadım ama, kaçak oldum bilerek ya da bilmeyerek... Güzel bir gündü, iki üç bastı bacak, söz birliği edip döndük okulun yolundan, dağda bayırda dolaştık bütün gün... Ertesi sabah öğretmen kulağıma yapıştı:

«Seni gidi mektep kaçağı seniii!..»

Büyüdüm, askerlik çağına geldim. Bekçiyle çağrıldım şubeden, başkan:

«Yoklama kaçağısın sen!» diye çattı kaşlarını.

Kaçağın insanlar için türetilmiş bir sözlük olduğuna tam aklım yatmıştı ki oturduğumuz evin kömürlüğü su deposuna dönüvermişti:

«Aman!..»

«Amanı zamanı yok, terkos kaçağı var!» dediler.

Bir yaz günü buzdolabın kapısına yapışırken:

«Aman!» dediler, «Kaçak var!»

«Ne kaçağı bu?»

«Kontak yapıyor... Elektrik kaçağı...»

Suyun, elektriğin, havagazının sık sık kaçak yaptığı bir memlekette şu kaçaklar da gelip geçmişlerdir: Asker kaçakçları, tımarhane kaçakları, hapishane kaçakları, pasaport kaçakları...

Kaçak tütünlerin, kaçak rakıların, kaçak çakmak taşlarının, kaçak kumaşların, kaçak çamaşırların, kaçak otoların, viskilerin, sigaraların, hippi'lerin alınıp satıldığı bir memlekette, atsan atılmaz, satsan satılmaz yeni bir kaçakla karşılaştık bugünlerde: Kaçak lokomotif!

Bir istasyonda bekleye bekleye bunalan, uzak istasyonların özlemini çeken bir lokomotif, almış başını kaçmış! Tam iki buçuk saat bir istasyondan bir istasyona koşmuş, durmuş, soluğu kesilene istimi kesilene, tükenene kadar!

Kaçağın, kaçakçılığın, kaçırılanın bol olduğu böyle bir memlekette bir lokomotif kaçağı eksikti. Ne diyelim, aklımızı kaçırmayalım da son olaylar karşısında!. Treni kaçıralım, lokomotifi kaçıralım, gerekirse istasyonu kaçıralım!.

ALINANLAR

SATILANLAR

Gazetelerin arka sayfaları Sandalbedestenine döndü. Futbolcularımız alınıyor, satılıyor. Kimi kendi kendisini satışa çıkarıyor, kimisini kulüpleri ucuz pahalı elden çıkarmaya çalışıyor. Fevzi satışını istemiş resmen... Nedim müşteri arıyormuş... Yaşar çıkmış satışa... Tam yedi buçuk milyona gitmiş Brezilya'nın ünlü Pele'si... Bizim Ercan'a da Fiyorentina talipmiş...

Açıktan açığa hep sporcular mı satılır böyle? Ya yurtseverliği baba kalıntısı sayan politikacılar, ya bir partiden bir partiye salla yemeni yapan malın gözleri, ciğeri on para etmez gençlik düşmanı üniversite senatörleri, dalkavuklukları develeri güldüren kalem erbabı, devrimci yazarları bir pula satan bilirkişiler, huzur hakkı karşılığı imzalarını değerlendirmeye çalışan

miskin ihtiyarlar, kendileri gibi ciğerleri beş para etmez politika kodamanlarının kapılarını aşındırıp durmaktalar bugünlerde... Bütün çabaları seçim listesinin üst başında yer alabilmek için.. Saman altından su değil, memleketi yürütebilmek için nelere, ne cambazlıklara başvuruyorlar... Seçim sonrası ceplerine girecek paraya karşılık ne yatırımlar yapıyorlar şimdiden kim bilir!

Kimisi arttırmalara giriyor, kimisi eksiltmelerle... Ama bir sporcu yürekliliği ile açıktan açığa değil de sinsi sinsi...

Şu Millî Korunma Kanunu'nun etiket koyma zorunluğu yeniden çıksa da herkesin yakasına çengelli iğnelerle tutturulsa değeri! Anlayıversek kendilerine binlerce lira paha biçmeye kalkışan **aslanların kaç** para ettiklerini, bir **bakışta!**

KOPYACILIKTA YENİ GELİŞMELER

Kopya çekmek, öğretmenin gözünden kaçırılmış bir kitap karıştırma işi değil, hele bir kaç numara karşılığı, bilgi aşırmacılığı, hiç değildir. Bir yarışmadır kopyacılık, sınava çekilenlerle, sınava çekenler arasında, kurnazlığa, açıkgözlüğe kaçan dar anlamda bir zekâ yarışması...

Bilgi bakımından üstünlüğüne boyun eğilen öğretmeni, başka yönlerinden aşma çabasıdır kopyacılık... Biraz genelleştirirsek iki kuşak arasında yutturmak ve yutmamak çekişmesi... Hak edilmeyen bir üstün düzeye sıçrama, haksız yükselme savaşı değildir sanıldığı gibi...

Hababam Sınıfı'nın tatlı sert müdür yardımcısı Kel Mahmut, şu tanımlamayı yapmıştır kopya için:

«Kopya demek, öğretmeni enayi yerine koyarak, herhangi yazılı bir şeyden öğretmenin gözlerinin içine baka baka soru kâğıdına istenilen bilgiyi aktarmak demektir.»

Kel Mahmut, eski kuşağın temsilcisidir, karşısındaki Hababam Sınıfı da genç kuşağın açıkgöz yarışmacıları... Sınav, resmî adıdır bu savaşın! Genç kuşak ne yapıp yapıp kendisini sorguya çeken kuşağı atlatmaya kalkışacak, daha uyanık olduğunu gösterecektir. Kopya metodları durmadan yenilendiğinden eskiler daha da uyanık olmak zorundadırlar onların karşılarında.

En ilkel, kopya, göz ve kulak yoluyla yanındakinden yararlanmaktır ama, giderek teknolojiye de el atıp radyoyu, televizyonu bile bu işe sürmekle sonuçlanacaktır savaş.

Gazeteler yepyeni bir kopya olayını anlatıyorlar ayrıntılarına kadar. Münih'te üniversiteliler, çağa yakışır bir kopya sistemi bulmuşlar. Salondaki öğrenciler, soruların çözümünü itfaiyeye ayrılmış bir dalga boyu üzerinden dışardan yaptıkları bir yayından yararlanarak yazmışlar şakır şakır!

Bu kopya biçimi Kel Mahmut'un tanımlamasına hiç uymamaktadır. Ona göre radyo dalgalarından yararlanmak kopyadan bile sayılmaz! Ama profesörler yönetim kurulu üyeleri... Bunlar neden görünmüyorlar transfer pazarlarının satış listelerinde?

Demek insanın göz göre kendisini satışa çıkarabilmesi için bir sporcu kadar centilmen, bir futbolcu kadar gözü pek, bir genç kadar güçlü olması gerekiyor! Bakıyoruz, yüz bin, beşyüz bin pey sürenin üzerinde kalmaktan hiçbiri korkmuyor futbolcularımı-

zın! Genç olmak, güçlü, yürekli olmak, kendine güvenmek ne güzel!..

Oysa kapı kapı kulis yapan politika bezirgânları, Kel Mahmut gibi düşünmediklerinden hemen telgrafhaneye haber salmışlar. İşbaşı yapan görevli memurlar bu gizli yayınları banda alıp suçluları, suçüstü yakalamışlar, eski kuşak hesabına!

Evet, kopyacılık sürüp giden bir yarışmadır, eskilerle yeniler arasında... Orta Çağdan kalma sınav biçimleri kalkmadıkça, daha yüzyıllarca da sürüp gidecek olan kıran kırana bir yarışma!

O BENİ BIRAKMAMAN

Futbolcu Metin, bir ayak adamına yakışmayan, tam kafa adamı işi bir lâf etti:

«Futbol beni bırakmadan...» dedi, «Ben futbolu bırakmalıyım!»

Kendisi için olduğu kadar, çaptan düşmüş çok kişiler için de tam yerinde edilmiş doğru bir söz!

Ah herkes açık yüreklilikle tam zamanı geldi mi bu lâfı bir edebilse! İnsan hergün kendinden bir çok şeyleri alıp götürmeye başlayan işini silkeleyebilse omuzlarından, takımını taklavatını bir yana fırlatıp atabilse! Yorgun savaşçılar, çileli memurlar, gözü doymaz iş adamları ve politikacılar... Hele hele politika adamları, Metin'in bu sözünü kendilerine uydurarak:

«Politika beni bırakmadan, ben politikayı bırakmalıyım!» diyebilseler. O çenebaz politikacılar, ah onlar işte!..

Bu yıllanmış, yıpranmış, eskidikçe ters yüz edilmiş kurt politikacılar herhalde ellisinde, altmışında başlamamışlardır kendi kutsal işlerine! Herkes gibi yirmibeşinde, otuzunda girmişlerdir bir partiye... Bir çok aşamalardan geçtikten sonra varacakları yere soluk soluğa varabilmişlerdir. Sanırlar ki onlardan başka hiç bir kimse, kendilerinden sonra onların geçtikleri yollardan geçemiyecek, başardıkları işin üstesinden gelemiyecektir! Ne doğmuştur, ne doğacaktır analarının karnından onlar gibisi! Memleket, onların öksürüklerine, aksırıklarına, onların romatizmalarına, siyatiklerine muhtaçtır son soluklarına kadar.

Durup dururken yenilmez yutulmaz dolmalar atacaklardır. Orta Boğazdan geçer mi, mide fesatına uğratır mı diye düşünmeyecekler, el çabukluğu yapıp tıkacaklardır milletin gırtlağına. «Afiyet olsun!» der gibi, «Memleket için hayırlı olsun!» diye bir de sofra duası yapacaklardır ellerini kaldırıp.

Yalnız bunlar değil, bu politika kodamanlarının yavşakları, çurçurları da çoktur şölen alanlarında. Pek yakında göreceğiz, bir arabaya, yerine göre bir topal beygire atlayıp Haçlılar Seferine adam toplar gibi köy köy dolaşacaklar, «Eğer seçilirsem...» diye başlayan nutuklar atacaklar, «Size yüzme havuzları yaptıracağım, enginar fabrikaları açacağım, keçiboynuzu yetiştirmeye hız vereceğim!» diyeceklerdir. Kentleri dolaşacaklar, köyleri harmanlayacaklardır. Seçilecekler, Melcise de girecekler, Bakan, Başbakan, Hükümet, Devlet, en sonunda Muhalefet Başkanı bile olacaklardır.

Olsunlar, olmasınlar demiyoruz ama, tam vakti gelince de bir futbolcu Metin olabilseler...

Y Ü Z
Y Ü Z E

Kimi sözcükler vardır, gerçek anlamı bir yana itilir, eskilerin «mecazi» dedikleri anlamları kullanılır, günlük işlerimizde bile. Bu sözcüklerin en başta geleni «Yüz»dür, surat, çehre anlamına gelen insan yüzü...

Yüz dediğimiz zaman doğrudan doğruya insan yüzünün anlaşılmaması için, gerçek anlamı geri plânda kalsın diye türlü biçimlere sokup çıkarırız. Yerine göre anlamını daraltır, yerine göre alabildiğine genişletir, yerine göre de tersyüz ederiz. Yüzümüzün yüzeyini genişlete genişlete bir yeryüzü ölçümü bulup tarlaların, ovaların hattâ memleketlerin yüzlerini ölçmeğe kalkışırız. Çekiştire çekiştire bütün yeryüzü genişliğinde yayıp bırakırız anlamını.

Çok korkmuşuz yüzyüze gelmekten, yüz vermekten, yüze duramamaktan. Yüzsüzlerden çok, ikiyüzlülerden çekinmişiz. Yüz verirsek astarını da isteyeceklerinden mi ürkmüşüz kim bilir?.

Hele dilimizi tutamayıp ileri geri konuştuğumuz günler, arkasından atıp tuttuğumuz kişilerle yüzleşmekten kaçmışız. Güleryüzlü dostlarımızı, sevgililerimizi yüzüstü bırakıp gitmiş, yüze gülüp geriden kuyumuzu kazanların arasına düşmüşüz. Kimimiz fazla yüz verirsek içyüzümüzü de kurcalamaya kalkarlarsa diye, daha hesaplı bulmuşuz asık yüzlü durmayı.

Yüzyüze yüz sevap, elele elli sevap diyen kimi yobazlar, ne yüz sevabı hak edebilmek için sevdiklerinin yüzlerine yüz sürebilmişler, ne de elli sevabı hak edebilmek için dostça, insanca elele verebilmişlerdir. İyiliğe, dürüstlüğe yüz çevirmekten, ilerici, devrimci kişilerin ölüsüne bile sövmekten büyük çıkarlar sağlamayı düşünmüşlerdir, yüzeyde kalan inanışları yüzünden!

KURULTAYDAN NOTLAR

Ankara'ya iner inmez Kasım'ı aradım:

«Ulus Sineması'nda» dediler.

«Bilet mi kesiyor?»

«Hayır. Kapıda!...

«Programcı mı?»

«Aşağı yukarı... Geleni karşılıyor...»

Göreceğim gelmişti. Doğru Ulus Sineması'na koştum. Görünürlerde yoktu. Gişeye sokuldum. Birçokları beleşten girdikleri için, kuyruk, Menderes'i kızdıracak kadar uzun değildi.

«Bir koltuk!» dedim.

Biletçi kız:

«Koltuk yok!» dedi, «Koltuklar tarihe karıştı.»

«Şimdi?...»

«Balkon var, paradi var...

«Kes bir paradi!» dedim.

Biletimi almıştım ki Kasım çıktı karşıma. Beni görünce geldi, boynuma sarıldı, elimi sıktı. Tekrar sarıldık birbirimize, öpüştük. Yeniden elimi sıktı, kucaklaştık. Kapıda itibarlı müşterileri görünce beni bıraktı, bu sefer onlara koştu. Ellerini sıktı, hızını alamadı, bir daha sıktı. Sonra baştan başlıyarak kucaklaştılar. Bir programcı pişkinliğiyle düştü önlerine. Ben ortada kalakalmıştım. Ama çok bekletmedi. Beni de elimden tutarak sürükledi içeri.

«İyi bir yer olsun!» dedim. Eline bir yirmeşlik sıkıştırdım.

«Seni bizim eski bakanların yanına alayım!» dedi.

«Bakanlar mı? Çıktılar mı ortaya?»

«Daha çıkmasınlarmı? Tam zamanı.»

Beni bir kenara oturttu:

«Bir dakika!» diye ayrıldı. Bu bir dakika, beş dakika oldu, on dakika oldu, onbeş oldu. Kasım kapıda dikilmiş, boyuna el sıkıyor, kucaklaşıp öpüşüyordu. Gonk vurunca geldi yanıma oturdu:

«Oyun başlıyor!» dedi.

Günaltay'dan sonra İnönü çıktı sahneye.

«Onikinci kurultayın sayın üyeleri!» diye başladı. «Hâdiselerin hikâyelerine geçiyorum!» diye devam etti.

«Hikâye mi dinliyeceğiz sinemada?» dedim. Kasım:

«Dinle!» dedi, «Masal dinlemekten, nutuk dinlemekten iyidir.»

İnönü devam ediyor:

«Enflâsyon devrinin tesadüfleri ve marifetleriyle az zamanda büyük zenginlikler türemektedir.»

Etrafıma bakındım:

«Yahu Kasım!» dedim, «Millî Birader Rıza Bey gelmedi mi?»

Kızdı:

«Burası Ticaret Odası değil, kendine gel!»

İnönü konuşuyordu:

«Şüphe altında olan insanlar ve meseleler için ciddî kovuşturma yapılmalıdır.»

«Hâkimler görülen lüzum üzerine...

«İlk önce rejimde emniyet...»

Alkışlar arasında Genel Başkan kürsüden indi. Sırrı Atalay yerini aldı. Kasım yerinde duramaz olmuştu. Oturup kalkıyor, kendikendine söyleniyordu. Sırrı Atalay konuşuyordu:

«Genel Başkandan soruyorum. Hâkim teminatı yoktur, diyoruz. Genel Merkezin bu husustaki plânı ne?»

«Randall mısın? Plânı sen neylersin?» dedim. Kasım'ın çok hoşuna gitti. Sırrı Atalay soruyor:

«Vatandaş pahalılıktan sıkıntı çekiyor, diyoruz. Bunu nasıl önliyeceğiz? Genel Merkezin plânı nerde?»

«Menderes'te» dedim. Duydular. Bütün başlar benden yana döndü. Ben küfür beklerken bir alkış koptu.

«İlköğretim dâvası diyoruz. Hani plânı?»

Kasım'ın kulağına:

«Millî Eğitim Bakanlığında yandı!» dedim.

«Kalkınma plânımız?»

«Baraja düştü.»

Sırrı Atalay Kasım'a yüklenmeye başladı:

«Köy köy, ayakta çarık, elde kaval yarenlik etmekle, şehirlerde kokteyl partiler vermekle muhalefet olmaz. Parlak nutuklarla, basın toplantılarıyla işler yürümez. Bütün bunlar, ikinci lider olmak arzusundan ileri gelmiyor mu?»

Kasım, yerinden fırladığı gibi, kürsüde aldı soluğu:

«Parlak nutuk mu veriyorum? Beğenmiyorsun demek? Nutuk dediğin parlak olmalı. Daha şimdiden köy köy dolaşıyormuşum. Seçim zamanı gideyim de oy toplamaya geldi desinler değil mi? Hem, bu eşeği neden verdiler bana? Veli Efendi Çayırında koşturmak için değil ya!

Gelelim kokteyl partiye. Benim böyle bir prtiden haberim yok. Ben, bizim partiden başka, bir de hürriyet partisi bilirim.

İkinci lider olmak istiyormuşum. Yaparsanız olmam demem. Ama zorla güzellik olmıyacağı gibi, zorla liderlik de olmaz. Bu aptallıktır.

Menderes olmak niyetinde olduğumu söylüyorlar. Bu memlekete bir Menderes yetmiyor mu? (Çok bile sesleri.)

Biz kendimizi övmeyi, millet olarak beceremiyoruz. Reklâmdan, propagandadan hoşlanmıyoruz.

Bana kültürsüz diyenler varmış. Ben tam dört üniversite bitirdim. Sayayım mı? (stemez, inandık sesleri.) Ben tam sekiz lisanı bülbüller gibi konuşuyorum. Çince bir, Japonca iki... (İstemez, yeter!) Kütüphanemde Menderes'te bulunmıyan kitaplar var. Battal Gazi, Kan Kalesi... (Kâfi, anladık...) Benim kıymetli dostlarım var: Randall bir... (Anlat şu hikâyeyi!) Randall şahsî dostumdur. Amerika'da yedik, içtik. O buraya gelince, atladım bir jipe, gittim. Evimi kordon altına almışlar. Jipten çıksa çıksa et çıkar, sebze çıkar, turfanda hıyar çıkar, diye aldırmadılar. (Ne konuştun?) Ne mi konuştum? Size söyliyemem. Radyoda anlatacağım.»

«Canım biraz çıtlat!» dedim.

«Çıtlatamam, yerin kulağı vardır.»

«Öyleyse İnönü'ye çıtlat,» dedim. «Onun kulağı yoktur!»

Kabul etti. Kürsüden indi, gitti İnönü'nün elini öptü. Geriye kalanların ellerini teker teker sıktı. Sıra Atalay'a gelince atlatmak istedi. «Olmaz!» dediler. Kucaklaşıp öpüştüler. Sonra gitti, İnönü'nün sağ kulağına yanaştı.

Şeflik devrinden kalan bir delege kürsüye çıkmıştı o sırada:

«Tâzim telgrafı çekelim,» dedi.

«Kime?» dediler, öyle ya, bütün büyükler buradaydı.

Kasım Gülek:

«Son aylarda attığı her ters adımla partimizi takviye eden, muhalefet saflarımızı sıklaştıran ve yarına olan güvenimizi artıran Menderes'e saygılarımızı bildirelim. Kabul mü?»

Teklif oybirliğiyle kabul edildi. Oturum bitmişti.

ÇATAL MATAL
KAÇ ÇATAL?

Ankara istasyonunda bilet alıyordum. Kuyruk uzayıp gidiyordu arkamda. Açıkgöz'ün biri sokuldu:

«Şu kuyruk çok sinirime dokunur arkadaş!» dedi, «Kuyruğa girmekten hoşlanmam. Bir bilet İstanbul için... Bir de arkadaşa, İzmit'te inecek. Lütfen...»

«Ben de hiç hoşlanmam sömürülmekten» dedim. Elime bilet paralarını tutuştururken:

«Bu kadar ucuzladı mı sömürülmek?» dedi, «Sen sömürülme görmemişsin arkadaş!»

«Peki peki» dedim, «Uzatma, alacağız işte!..»

Biletleri uzatırken:

«Sağol!» dedi, «Madem aynı yolun yolcusuyuz...»

«Nasıl aynı yolun yolcusu olurmuşuz?»

«İstanbul'a gitmiyor musunuz? Tanıtayım kendimi... Ben Toraman, arkadaşım da... Kahraman. Ama

ben Küheylan derim. Çok parti kurucusu taşımış eskiden. Dara geldim mi ben bile atlarım sırtına. Dayanıklıdır haaa!.. Ne yapacaksın, insan başka türlü de yükselemiyor ki...»

Tren girmişti istasyona. Kapılarından taşıyordu yolcular salkım saçak... Toraman, arkadaşı Kahramanla dayandı kapıya. Küheylan da Küheylan'dı haaa! Bir omuzda araladı kapıdakileri. Toraman sarıldı Küheylan'ın beline, attı kendini içeri. Ben de peşinden...

Girmesine girmiştik ya, değil adım atmak, bir parmak ilerliyebilirsen ilerle. Ancak tek ayağımın üstünde durabiliyordum.

«Yahu!» dedim, yanımdaki yolcuya, «Biraz yana doğru kay da şu ayağımı da basayım!»

Toraman kesti konuşmamızı:

«Neee?» dedi, «Tek ayağını bastın da ikinci ayadığını da mı basmak istiyorsun? Ayıp be! Biraz beni de düşün!»

«Seni neden düşünecek mişim?»

«Değil tek ayağımı, iki ayağımı da basamıyorum yere.»

Küheylan:

«Ya bizi kim düşünecek?» dedi, «Girer girmez atladın sırtıma.»

«Nankör. Sizi ben düşünmüyor muyum geceli gündüzlü!»

«Affedersin Beyefendi. Ben arkadaşa söyledim. Bizi düşünmez olur musunuz hiç? Allah uzun ömürler versin cümlenize.»

«Cümleyi düzelt.»

«Cümlemize.»

«Oldu!. Politik olacaksın demiyor muyum sana? Şimdi ben solculara karşı bir alternatif göstermek zorundayım!»

«Gösterin beyefendi.»

«Çatal matal kaç çatal oynayacağız. Böylece seni de kurtaracağım.»

«Hay hay, oynayalım Beyefendi!»

«Bakın sayın yolcular! Tren çok kalabalık. Hepinizin iki ayağını birden yere basmanız imkânsız.»

«Evet imkânsız!»

«Kolayı var... Çatal matal kaç çatal oynayacağız. Herkes birer eş tutsun... Ben emir verir vermez, kilosu ağır, ensesi kalın olanlar, önündeki ince kıyımların sırtına atlayacak.»

«Nasıl olur? İnce kıyımların ensesi kalınların sırtına binmeleri gerekmez mi?»

«Bırakın solculuğu! Neden gerekirmiş? Burada önemli olan yerimizin darlığı değil mi? Zayıflar alta yatar da, iri kıyımlar sırta binerse yerden kazanırız. Başka türlü sığışamayız ki... Şimdi ben, çok iri kıyım olan arkadaşın sırtından inip daha az yer tutan bir yolcunun sırtına bineceğim.»

Küheylan doğruladı:

«Beyefendi haklı! İri kıyımlar uygun birer eş bulsun kendine!»

«Bulduk!»

«Biniciler belli olsun!»

«Oldu.»

«Bin!»

İri kıyımlar, ince kıyımların sırtına atlamışlardı. Küheylanla birlikte Toraman da:

«Nasıl?» diye sordu, Toraman, «Rahatladınız mı şimdi?»

Sırttakiler:

«Rahatız.» diye bağırdılar. «Sağ ol!»

«Siz de sağolun! Bütün memleket sağolsun. Şim-

di arkadaşlar asıl oyuna geçiyoruz. Çatal matal kaç çatal oyununa. Biliyorsunuz bu oyunu herhlde.»

«Biliyoruz.»

Sırttakilerden biri:

«Biliyoruz ama...» dedi, «Siz gene anlatın. Alttakiler de anlasın... Kolay kolay anlayamaz onlar.»

«Evet arkadaşlar, anlayamaz onlar!»

«Oyunun bilimsel yönü aydınlansın ilk önce.»

«Talim terbiyeye havale etsek...»

Altta yatanlardan sızıltılar geliyordu:

«Yahu bu oyunun adı uzun eşek oyunu değil mi?»

«Hööööst! Ağzını topla, eskidendi o!»

«Canım halk arasında böyle denmez mi?»

«Denmez!»

«Uzun eşek olmamış da bayağı eşek olmuş. Biz yükün altına girecek olduktan sonra!»

«Bırakın bozgunculuğu!»

«Eşeklik her yerde eşekliktir.»

«Eşeklik aynıdır ama, binicilik değişir. Öylesine ustalıklı bineceksin ki, kimsenin beli incinmesin!. Soruyorum size, beli incinen var mı?»

«Biraz nah şuralarım...»

«Dizlerim bükülüyor!»

«Benim sol ayağım hafiften...»

«Susturun şunları. Daha beş dakika oldu yerimize geçeli. Gelelim oyunun kurallarına...»

«Biliyoruz oyunun kurallarını! Başlayalım artık!»

«Dur hele! Acelen ne, başlarız! Kuralları bir inceleyelim! Önce Anayasa komisyonuna havale edeceğiz. Kanunlara aykırı bir oyun oynamadığımızı size inandırmak için...»

«Bu oynadığınız da bir başka oyun sizin. Yutmayız biz! Heeey, altta kalanlar, ezilenler... Uyuyor musunuz be? Oyuna getiriyorlar, bırakın eşekliği!»

«Tıkayın mendille şunun ağzını! Anarşiye paydos!»

«Uzatma, başla artık!»

«Aceleniz ne?.. Bakın az önce birbirinizin ayaklarını çiğniyordunuz. Var mı ayakları ezilen, parmakları çiğnenen?»

Üsttekiler:

«Yoook.»

«Gördünüz mü, nasıl huzur getirdik şu trene! Buna özgürlük denir işte. Artık gönül huzuruyla başlayabiliriz asıl oyuna!.. Belki oyunu bilmeyenler vardır...»

«Biliyoruz, hemen başlayalım!»

Üsttekiler:

«Biz bilmiyoruz, anlat! Uzun uzun anlat ki haksızlık olmasın!»

«Şimdi ben bir elimle altımdakinin gözlerini kapatırken...»

Kahraman:

«Hangi elinle kapatacaksın, anlayamadık.»

«Söz gelimi, sol elimle kapatırken, sağ elimi kaldıracağım havaya. Açacağım parmaklarımdan birini, ya da ikisini, üçünü de açabilirim istersem, dördünü de...»

Üsttekilerden biri:

«Beşini de açabilir misin?»

«Evet açabilirim arkadaşlar! Sözgelimi, açıyorum işte! Sol elimle de kapatıyorum gözünü altımdakinin.»

Üsttekilerden biri:

«Bu kuralda yanlışlık olacak galiba.. Gözlerin sağ elle kapatılması daha doğru olurdu. Sağ elle kapatılmalı.»

«Çatal matal komisyonuna havale edelim bu meseleyi.»

«Hangi komisyona dedin?»

«Uzun eşek!..»

«Önce Anayasa komisyonuna havale edelim!»

Üsttekiler:

«Edeliiim!...

«Komisyondan çıkana kadar durumu muhafaza etmemiz gerek. Ne olur ne olmaz, belki yanlış bir iş yaparız... Herkes yerinde sıkı dursun!»

Alttakiler:

«Başlayın artık! Taşıyamıyoruz sizi! Uzun ediyorsunuz. Uzun eşek oynuyoruz dedikse, bu kadar uzasın demedik.»

«Peki, peki, başlıyoruz! Kuralı tekrar edeyim: Önce sağ elle gözler kapanacak. Sonra sol el havaya kaldırılıp parmaklardan ikisi, üçü açılacak... Ya da beşi... Söz gelimi böyle işte!.. Şimdi soruyorum. Yalnız cevabı, bindiğim vatandaş verecek!... Yanlışlık istemem. Soruyorum! Çatal matal kaç çatal?»

«Dört!»

Altta yatanlar:

«Tamam, bildi! Atın sırtınızdakileri!»

Toraman:

«Oyuna henüz başladık! Ben size nasıl oynanacağını gösteriyordum. Arkadaşlar, sakın kimse inmesin.»

Alttakiler:

«Oyun başlamıştı. Mızıkçılık yok!»

«Başlamamıştı.»

«Başlamıştı. Kapatmıştın gözümü de sormuştun bana!»

«Zaten kapalı değil miydi gözünüz canım?»

«Atın sırtınızdakileri!»

«Kim bu bozguncu!.. .Poliiis!. Toplum polisiiii.»

«Bildik, ineceksiniz sırtımızdan!»

«Hayır, bir denemeydi bu! Şimdi geçiyoruz asıl oyuna! Kapadım altımdakinin gözünü, soruyorum! Çatal matal kaç çataaal?»

«Üç!»

«Bildi! İnin!»

«Üç değildi arkadaşlar!»

«Üçtü!»

«Siz söyleyin üsttekiler, üç müydü, beş miydi?»

«Beşti!»

«Üçtü, üç! Atın sırtınızdakileri! Çöktü omuzlarımız. Hooop! Güm!.. Bu herifler insan değil, insan azmanı! En zayıfı doksan kilo! Haydi bakalım, biraz da siz taşıyın bizi!»

Toraman çekti altındakini bir yana:

«Sen onlara uyma!» dedi, «Gel, altımıza bir koltuk bulalım! Şimdi gir koluma da beni zaptetmeğe çalış!»

Kahraman da öbür koluna girerken sordu:

«Şimdi ne olacak sayın usta?»

«İkinci oyuna geçiyoruz. Ben deliyim şimdi, düpedüz deli, anladınız mı?»

«Yani, açıklama sırası geldi mi artık?»

«Dinle. Kahraman! Şimdilik deli olacağım ben! Sen de zaptetmeye çalışacaksın! Bir iki kişiyle zaptolmam ben! Bak yolcu arkadaş, bize bilet alan hayır sahibi!..»

Yakalanmıştık Toraman'a. İri, tombul elleri yakamdaydı:

«Sen de gir öbür koluma!» dedi. «Sıkı tut, hah şöyle!.. Diyelim ki ben bu tarihten itibaren deliyim. Zaten bu ortamda delirmemek için de sebep yok!»

Kahraman söyleniyordu boyuna:

«Uf, uf, ufff!.. Gitti nasırım!... Biraz müsaade baylar!...»

«Şimdi nasırına dedirteceksin!» dedi, öfkeyle, «Yorgunluktan kırılıyor ayaklarım! Koltuk isterim ben! Birinci mevki olsun! Çekin sürükleyin beni!»

Ben önden çekiyordum, o geriden dayanıyordu. Mek parmak, mek parmak daha...

«Baylar, hasta var! Bir saniye baylar! Tozuttu son günlerde. Zıvıttı baylar! Şöyle biraz... Lütfen baylar...»

Kızmıştı Toroman:

«Sizin bir şey yapacağınız yok. Tanıtayım onlara kendimi!»

Önüne ilk raslayanın sırtına atladı:

«Çatal matal kaç çatal!» diye sordu.

Bütün trendekiler alışmışa benziyordu bu demokrasi oyununa.

«Söyle!» diye üsteledi Toraman, «Çatal matal kaç çatal?»

«Bilirsem ne olacak?» diye sordu alttaki.

«Vatandaşlık görevini yapmış olacaksın!»

«Ya bilemezsem?»

«Bilemezsen de aynı şey! Canım isteyip de bir daha sorana kadar beni taşıyacaksın!»

«Yani eşeklik sürüp gidecek, öyle mi? Uzun eşeklik...»

«O nasıl söz? Beni sırtında taşımak neden eşeklik oluyormuş? Şereftir, şeref!»

«Bilirsem şeref meref tanımam, indiririm haaa!»

Kapıdakilerden biri:

«İndirmekle kalmaz, bu sefer biz bineriz!»

«Sen ne karışıyorsun?»

«Ha o, ha ben! Halk değil miyim? Uzatma! Zaman kazanıyorsun bizi lâfa tutmadan sor, hadi!»

«Ne soracaktım, unuttum!»

«Çatal matalı soracaktın!»

«Önce gözünü kapatayım, hah oldu! Söyle bakalım, sayın vatandaş! Çatal matal kaç çatal?»

«Beş!»

«Bildi, in aşağı!»

«Olmaz, birisi kulağına söyledi! Tahrik var!»

«Ben kendim bildim! Kimse söylemedi kör olayım!»

«Öyleyse aferin sana, bildin demek!»

Yolcular hep birden bağırdılar:

«Bırak aferini de in sırtından!»

«Canım, size ne oluyor!»

«İneceksin! Kaydır sırtından şunu be! Sen de amma meraklıymışsın eşekliğe. Bildin işte!»

«Bildim, in artık efendi!»

«Aferin dedik ya!»

«İn diyorum sana!»

«Canım, ben inersem başkası binecek değil mi?»

«Geçti, bindirmem kimseyi!»

«Peki, bir daha soracağım. Bu sefer de bilirsen inerim!»

«Kandırıyor, dinleme! Haydi arkadaş. Hooop. Güüüm!»

«Hah, böyle olacak işte!»

Sırtındakini kaldırıp atmıştı ama Toraman'ın ayakları bile yere değmemişti. Kahraman lâstik top gibi kapmıştı havada. Ama Toraman hâlâ adamın sırtına tırmanmak istiyordu:

«Atamazsın beni! Nasıl atarsın? Ben senin isteğinle çıktım! Ben sandıktan çıktım!»

Baktım iş uzayacak, ben karıştım ise:

«Görüyorsunuz ya, hasta bu adam.» dedim, «Üşütmüş!»

«Doğru! Bunaldım havasızlıktan!»

«Tozutmuş işte!»

«Tozunu silkeliyelim de aklı başına gelsin!»

«Peki, pencerenin önüne geçeyim de silkeleyin bari!»

«Pencere açmak yasak!»

«Neden yasakmış?»

«Toz gelir dışardan!»

«Ne tozu be?»

«Süt tozu!»

«Çocuklarımız ishalden kırılıyor!»

«Süt tozu gelir ama, yerine kendi tozumuzu veririz!.»

«Yani davul tozu, öyle mi?»

Her kafadan bir ses çıkıyordu. Toraman'ın sırttan inince rahatı kaçmıştı.

«Koltuk isterim pencerenin önünden!» diye tutturmuştu. Köşede oturan posbıyıklı bir ihtiyar:

«Sayın vatandaşlar!» dedi, «Sanıyorum ki bu bay iki kişinin himayesinde yola çıktığına göre pek tekin bir zata benzemiyor. Masunuiyetinize bir tecavüz vaki olup da can ve mal emniyetiniz haleldar olması ihtimallerini nazarı itibara alarak...»

Birden kompartımanda bir kaynaşmadır başladı.

«Doğru! Boğar bu adam bizi! Çıkın dışarı!..»

Hüryaaa!

Çıkanların yerine iki kafadar geçip oturdular.

Toraman tanımış olacaktı bu pos bıyıklı, kös dinlemiş ihtiyarı:

«Sen misin babalık?» dedi, «Gözlükçüden mi geliyorsun?»

«Bak hele, tanıdı beni!.. Beni tanıdığına göre de...»

«Seni kim tanımaz babalık! Atina'yla Paris tanıdı seni! Devlet gibi adamsın!»

«Benimle bir işin var galiba!»

«Ben kuyuda değilim ihtiyar! Ben... Ben... Kurtuldum artık.»

«Ooooh, çok memnun oldum!»

Sonra bize döndü ihtiyar:

«Sakın üstüne varmayın!» dedi. «Ne derse he deyin! Haydarpaşa'da polise teslim edersiniz, o nereye kapatırsa kapatır?»

Toraman işkillenmişti:

«Polise mi dedin? Ne polisi! Her koyun kendi boynuzundan asılır. Kardeşlerimden bana ne?»

«Neler söylüyorsun sen be!»

Yeniden bize döndü ihtiyar:

«Bakırköylük tam!..» dedi, «Siz zahmet etmeyin, verin polise o götürsün!»

Eğildim, Toraman'ın kulağına fısıldadım:

«Sen saçmalamağa devam et! Bak, yuttu ihtiyar!»

«Peki! Sayın vatandaşlar! Her oy bir dolar! Her dolar onbeş kâğıt, karaborsada. Eğer dolar ayarlaması olursa siz kâr edersiniz. Doların değeri nerde düşerse düşsün, bizde kalkar. Memlekette dolar tehlikesi yoktur, mark tehlikesi vardır. İşçilerimiz o kadar çok mark soktular ki içeri, bütün memleket nerdeyse marksist olacak. Bu tehlikeyi önlemek için markları bozup marksistlerin canına okuyacağız!. Her tarafta bankalar açtık. Nedeeen? Onların marklarını bozmak için! Bize gelince, bozulmayacağız arkadaşlar. Bozulmak yok!»

Dinleyenler bağırdılar kapıdan:

«Bozull!»

«Bozulmak yasak!.»

«Bozullll!»

Eğildim kulağına Toraman'ın:

«Millet böyle istiyor, bozuluver canım, sen de!..

Bozulmakta bu an için sayılamayacak kadar faydalar vardır.»

«Biz guguklu saat değiliz bozulacak. Biz elektrikli saatiz, tıkır tıkır işleriz. Ancak ceryan kesildikçe bozuluruz!»

«Hayırrr! Siz şimendifer saatisiniz. Kurmadan işlemezsiniz!»

«Ne olursa olsun bozulmayız biz!.. İşledik bugüne kadar, bundan sonra sizleri de işleteceğiz! Amacımız memleketi bir şantiye haline getirip... türkün gücünü...»

«Bütün kapitalist memleketlere göstereceğiz!»

«Avusturya'dan Avustralya'ya kadar!...»

«Dünya gücümüzü tanımadıysa tanıyacak bundan sonra!.. Bizim acı kuvvetimizi sayın vatandaşlar! Bizi tanımayanın, ya aklı yok, ya markı!..»

İzmit'e girmişti tren. Kahraman, yanındaki Toraman'ın kulağına eğildi:

«Haydi Beyefendi, hoşça kalın!» dedi, «Bekliyorlar istasyonda. Buraya kadar sağ selâmet geldik işte! İyi yolculuklar bundan sonra!..»

İhtiyara döndü:

«Hastamız size emanet!»

Kızmıştı kös dinlemiş ihtiyar:

«Bana ne sizin delinizden!» diye gürledi. «Ben restorana gidiyorum! Benim derdim bana yetiyor, bir de sizin delinizle mi uğraşacağım!»

Kahraman bana döndü bu sefer de:

«Geç benim yerime arkadaş!» dedi, «Haydarpaşa'ya kadar yokluğumu belli etmezsin! Vapurda yer bulamazsanız gene başlarsınız çatal matala! Iyi yutturuyor bizim Toraman doğrusu... Haydi eyvallah!»

"Halkın diliyle konuşan, halkın nüktelerini duyuran, bize her eserinde, en acı şeylere karşı bile dudaklarındaki derin ve manalı gülümsemeyle görünen Rıfat Ilgaz'dan çok şeyler bekliyoruz. Bize İstanbul'u, İstanbul'un her yerini ve her şeyini, pek iyi bildiği Anadolu'yu, Anadolu'nun acılarını, isteklerini sanırım ki çok güzel duyurabilir."

ABDÜLBAKİ GÜLPINARLI (1946)

"Rıfat Ilgaz'ın meziyeti, başka bir vesile ile de söylediğim gibi, gürültülü mevzulardan kaçması, asıl sanata ait değerleri bulamadıkları için, tantanalı isimler ve sıfatlar, önemli vakalar ve şahısları sıralamak suretiyle tesir yapmak istiyenlerin kötü geleneklerinden kendini kurtarmış olmasıdır. Onda bazı cevherli genç sanatkârlarımızın zayıf tarafı diye gösterebileceğiniz "bohem" ve "Snobluk" merakı da çok şükür yok. Rıfat Ilgaz, bütün bunlardan başka, ancak kendini ve kendine benziyen birkaç orijinal dostunu ilgilendirecek önemli şeylerden de bahsetmiyor. O, her gerçek sanatkârda olduğu gibi, şahsiyetini silmek suretiyle bir şahsiyet sahibi olacağını anlamış görünmektedir."

PERTEV BORATAV
(YURT ve DÜNYA 1944)

EVREN OFSET 26 28 89

SINIF YAYINLARI

Fiyatı: 10.00 TL